

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
ФАКУЛЬТЕТ ПРАВА ТА МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН

МІЖНАРОДНІ СТУДІЇ ВИКЛАДАЧІВ ТА СТУДЕНТІВ

Електронне видання

Київ 2021

УДК 341:327(082)

*Рекомендовано до публікації вченою радою
Факультету права та міжнародних відносин Київського університету імені Бориса
Грінченка (протокол № 1 від 20 січня 2021 року).*

Міжнародні студії викладачів та студентів / Київський університет імені Бориса Грінченка. Київ: [Електронне видання], 2021. 110 с.

У матеріалах збірника «Міжнародні студії викладачів та студентів» висвітлено широкий спектр питань, пов'язаних із актуальними проблемами міжнародних відносин та міжнародного права, суспільних комунікацій та регіональних студій.

Збірник адресовано науковцям, фахівцям з міжнародних відносин та міжнародного права, дипломатам, слухачам магістратури, студентам закладів вищої освіти, а також усім, хто цікавиться проблемами міжнародних відносин та міжнародного права.

Матеріали подано в авторській редакції.

Автори опублікованих матеріалів несуть повну відповідальність за підбір і точність наведених фактів, цитат, статистичних даних та інших відомостей.

Редакція збірника не несе відповідальності за зміст матеріалів та може не поділяти думки авторів.

УДК 341:327(082)

© Київський університет імені Бориса Грінченка, 2021

ЗМІСТ

Вступне слово	5
----------------------	----------

Секція 1. Суспільні комунікації у сучасному вимірі

<i>Гаценко Анастасія, Пістракевич Олена</i>	6
---	----------

Інформаційна та кібербезпека України в контексті євроатлантичної інтеграції

<i>Главак Анна, Бессонова Марина</i>	11
--------------------------------------	-----------

Висвітлення канадськими медіа подій Євромайдану в Україні

<i>Кирилюк Андрій, Ілюк Тетяна</i>	15
------------------------------------	-----------

Проблеми становлення та розвитку публічної дипломатії України

<i>Мачуська Анастасія, Слюсаренко Ірина</i>	21
---	-----------

Робота «груп експертів» ООН у сфері інформаційної безпеки (на основі резолюцій Генеральної Асамблеї ООН): етапи та здобутки

<i>Мороховець Анастасія, Ворошилова Інна</i>	27
--	-----------

Розвиток телекомунікаційного бізнесу Європи в контексті європейської інформаційної політики

<i>Чабанюк Тетяна, Вдовиченко Вікторія</i>	34
--	-----------

Бренд країни як інструмент зовнішньої політики Естонії: досвід для України

<i>Черевичний Богдан, Пістракевич Олена</i>	38
---	-----------

Інформаційні операції проти України в умовах російської агресії

<i>Khomutska Viktoriia, Voroshylova Inna</i>	43
--	-----------

The Impact of Social Networks on International Information Relations: Current Overview and Prospects

Секція 2. Розвиток країн та регіонів: погляд з позиції сьогодення

<i>Добрідень Альона, Бессонова Марина</i>	50
---	-----------

Основні виміри арктичної політики Канади

<i>Дорош Юлія, Бессонова Марина</i>	55
-------------------------------------	-----------

Законодавче регулювання культурної дипломатії у США

<i>Ковальська Тетяна, Брайчевська Олена</i>	60
Політичні гасла та програмні декларації французьких політичних партій та їх вплив на результати парламентських виборів 2017 р.	
<i>Ковальчук Анна, Лісовська Мирослава</i>	65
Державна політика Китаю щодо охорони навколишнього середовища: історія формування і розвитку	
<i>Корженівська Вікторія, Мельник Ганна</i>	69
Туристична інфраструктура Республіки Польща: перспективи збільшення в'їзного та внутрішнього туризму	
<i>Ніколаєнко Маргарита, Лісовська Мирослава</i>	72
Зовнішня політика Великобританії в нових реаліях	
<i>Нуждова Вікторія, Мельник Ганна</i>	76
Роль Туреччини у міжнародних організаціях	
<i>Пигуль Крістіна, Жалоба Ігор</i>	80
Китайська ініціатива «Один пояс – один шлях» і країни Латинської Америки (на прикладі Аргентини)	
<i>Піддобрівна Марія, Мельник Ганна</i>	85
Цифрова дипломатія Республіки Польща: досягнення і перспективи розвитку	
<i>Сірко Вероніка-Марія, Мельник Ганна</i>	89
Вплив нових медіа на зовнішньополітичний імідж Польщі	
Секція 3. Актуальні питання міжнародного права та міжнародних відносин	
<i>Лозицька Марія, Тимченко Ліліана</i>	92
Право бути забутим в Інтернеті в новій політичній реальності	
<i>Магеррамова Еліна, Братко Ірина</i>	96
Справа Марківа у двосторонніх відносинах України та Італійської Республіки	
<i>Соколовська Олександра, Грицяк Ігор</i>	100
Європейські механізми боротьби із торгівлею людьми та Україна	
Наші автори	104
Our authors	107

ВСТУПНЕ СЛОВО

Одним із вимірів підготовки здобувачів на Факультеті права та міжнародних відносин Київського університету імені Бориса Грінченка є поєднання викладання, навчання та практичних досліджень.

У рамках підготовки кваліфікованих фахівців зі спеціальності 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» за освітньо-професійними програмами «Регіональні студії» та «Суспільні комунікації» та зі спеціальності 293 «Міжнародне право» за освітньо-професійною програмою «Міжнародне право» було напрацьовано збірник співавторських публікацій наших викладачів та студентів. Ініціатором укладення збірника виступила Кафедра міжнародних відносин та міжнародного права.

До видання увійшли роботи викладачів Кафедри у співавторстві зі студентами першого (бакалаврського) та другого (магістерського) рівнів. У результаті співпраці було опрацьовано і висвітлено широкий спектр питань, пов'язаних з актуальними проблемами міжнародних відносин та міжнародного права, суспільних комунікацій та регіональних студій.

Автори звернулися до дослідження окремих проблем розвитку таких країн, як США, Канада, Естонія, Польща, Франція, Великобританія, Китай, Туреччина, Італія та ін. Велику увагу викладачі і студенти приділили аналізу проблем комунікаційної взаємодії країн світу в умовах стрімкого розвитку інформаційних технологій, брендингу держав, питанням публічної дипломатії, вивченню кіберзагроз, що стоять перед міжнародним співтовариством, а також питанням діяльності міжнародних організацій у сфері інформаційної безпеки (зокрема, ООН та її спеціалізованих установ). Крім того, розкрито різні аспекти зовнішньої політики України, прояви та шляхи протидії гібридній війні, що ведеться проти нашої держави. Значний інтерес представляють роботи з питань правової взаємодії держав на міжнародній арені та розвитку міжнародного права.

Видання є вагомим та актуальним спільним доробком фахівців Кафедри з міжнародних відносин і міжнародного права та майбутніх спеціалістів. Збірник представляє інтерес для науковців, фахівців з міжнародних відносин та міжнародного права, дипломатів, слухачів магістратури, студентів закладів вищої освіти, а також усіх, хто цікавиться проблемами міжнародних відносин та міжнародного права.

Упорядники збірника

СЕКЦІЯ 1.

СУСПІЛЬНІ КОМУНІКАЦІЇ У СУЧАСНОМУ ВИМІРІ

Анастасія Гаценко

Київський університет імені Бориса Грінченка
aahatsenko.fpmv17@kubg.edu.ua

Олена Пістракевич

Київський університет імені Бориса Грінченка
o.pistrakevych@kubg.edu.ua

ІНФОРМАЦІЙНА ТА КІБЕРБЕЗПЕКА УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ЄВРОАТЛАНТИЧНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ

Актуальність теми. У сучасних умовах розвитку суспільства і технологій роль інформаційного середовища неухильно зростає. Розвиток такого нового типу протистояння як інформаційна боротьба і перехід гонки технічного озброєння в кіберпростір обумовлюють актуальність дослідження основних напрямів діяльності України у цій сфері в контексті набуття повноправного членства в Північноатлантичному альянсі – міжнародної організації, головною метою якої є забезпечення безпеки та миру.

Мета. Дослідити забезпечення інформаційної та кібернетичної безпеки України в рамках євроатлантичної інтеграції.

Третя та четверта промислові революції ознаменували стрімкий розвиток інформаційних технологій, впровадження кібернетичних систем у життя людей та промисловість, сприяли створенню глобального комп'ютерного простору і сформулювали нові поняття, такі як інформаційне суспільство й кібернетичний простір. Однак щодня системи інформаційної безпеки по всьому світу потерпають від численних кібератак. Так, тільки з початку 2020 року Служба безпеки України знешкодила 460 кіберінцидентів і кібератак на органи державної влади та критично важливі об'єкти інфраструктури. За цей самий період СБУ заблокувало діяльність 20 хакерських угруповань і 2,5 тисячі вебресурсів, що використовувалися зі злочинною метою [1].

Забезпечення інформаційної безпеки поєднує в собі аспекти як національного, так й інтернаціонального характеру. Організація Північноатлантичного договору відіграє важливу роль у створенні підходів щодо забезпечення інформаційної безпеки як складової національних інтересів держав-членів, а також країн-партнерів. Стратегічна концепція оборони та безпеки країн-членів НАТО, що була прийнята в рамках Лісабонського саміту

20 листопада 2010 року, прирівняла кіберзагрози до військових загроз [4]. Основними завданнями співробітництва між НАТО та країнами-партнерами у сфері забезпечення кібернетичного захисту визначено: підтримання нормальної життєдіяльності об'єктів критичних інформаційно-комунікаційних інфраструктур; розробка дієвих заходів з протидії кібернетичним атакам; надання допомоги країнам у відновленні нормального функціонування відповідної інфраструктури внаслідок вчинення зовнішніх кібернетичних атак, функціонування системи оперативного реагування на будь-які загрози в інформаційній сфері країн.

7 лютого 2019 року Верховна Рада ухвалила Закон «Про внесення змін до Конституції України (щодо стратегічного курсу держави на набуття повноправного членства України в Європейському Союзі та в Організації Північноатлантичного договору)» [2]. Проте відносини між Україною та НАТО розпочалися після проголошення незалежності у 1991 році, коли Україна вступила до Ради північноатлантичного співробітництва. Активна фаза співпраці у сфері забезпечення інформаційної та кібербезпеки розпочалася у 2008 році в рамках Спільної робочої групи України-НАТО з питань воєнної реформи за ініціативи Служби безпеки України. Тоді було започатковано створення Робочої підгрупи з питань кібернетичного захисту, що стало поштовхом для розробки концептуальних засад взаємодії між Україною та Північноатлантичним Альянсом у вказаній сфері, запровадження механізму консультацій та оперативного обміну інформацією в разі скоєння кібернетичних атак національного масштабу, а також розробки критеріїв оцінки кібернетичних загроз. У 2009 році Організація Північноатлантичного договору затвердила стратегічний документ «Рамки співробітництва у питаннях кібернетичного захисту між НАТО та країнами-партнерами». Ним було закладено політико-правове підґрунтя для налагодження комплексної взаємодії та співробітництва із зацікавленими країнами-партнерами, до числа яких входить і Україна [7].

4 вересня 2014 року в рамках Уельського саміту Північноатлантичного альянсу було прийнято спільне рішення про створення п'яти трастових фондів в Україні. П'ятий фонд покликаний протидіяти кіберзлочинності і спрямований на розвиток систем кіберзахисту відповідно до стандартів країн-членів НАТО. Ідея створення Трастового фонду Україна-НАТО з кібербезпеки полягає в тому, що його інтелектуальні і матеріальні можливості надають Україні необхідну підтримку для розвитку оборонних технічних можливостей, у тому числі створення лабораторій для розслідування інцидентів у кібернетичній сфері [6].

12 червня 2020 року Україна приєдналася до Програми розширених можливостей Північноатлантичного альянсу, головною метою якої є поглиблення співпраці та повна синхронізація військ із країнами-союзницями, які не є повноправними членами військового блоку. Загалом, програма має індивідуальні особливості для кожної країни-учасниці. Для України Програма розширених можливостей передбачає доступ до всіх навчань НАТО; політичні консультації з Альянсом, зокрема на рівні міністрів закордонних справ; обмін

тією інформацією та розвіданими, що раніше були закритими; можливість українських офіцерів обіймати посади в командних структурах і штаб-квартирі Північноатлантичного альянсу; оновлення Комплексного плану підтримки України, який був прийнятий 2016 року; відновлення засідань Комісії Україна – НАТО на високому рівні; поглиблення співпраці з підтримки безпеки в акваторії Чорного моря; протидія кіберзагрозам, міжнародному тероризму й організованій злочинності [5].

Цього року Україна також долучилася до аналітичного процесу NATO reflection process, який стане основою для формування стратегічної концепції НАТО2030. Головна мета ініціативи НАТО2030 – зробити Альянс сильнішим і таким, що може адаптуватися до нових викликів, одними з яких є виклики у кібернетичному й інформаційному просторах.

У рамках євроатлантичної інтеграції та на шляху вступу до НАТО Україна має провести відповідні реформи. У червні 2020 року директорка представництва НАТО в Україні зазначила, що Україна має ухвалити нову стратегію національної безпеки, стратегію воєнної безпеки, стратегію оборони, а також завершити низку оглядів у секторі безпеки та оборони. Виходячи з сукупності всіх цих факторів, 14 вересня 2020 року Президент України Володимир Зеленський підписав Указ «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 14 вересня 2020 року «Про Стратегію національної безпеки України». У документі зазначено, що Стратегія національної безпеки є основою для розробки інших документів стратегічного планування, які визначатимуть шляхи та інструменти її реалізації. До їхнього числа також входить розробка Стратегій інформаційної та кібербезпеки України [3].

У Стратегії національної безпеки України 2020 року значне місце приділено питанню кібербезпеки і зазначено, що *кіберпростір поряд із землею, водою та повітрям визнається простором суперництва. Також акцент робиться на тому, що кіберскладова наявна у значній кількості загроз, починаючи від питань глобалізації й міжнародної конкуренції, завершуючи загрозами критичній інфраструктурі, інформаційними операціями та цифровою трансформацією.* Стратегія кібербезпеки визначатиме також основні підходи та напрями до формування питань кіберзахисту, а також пріоритети національних інтересів України у сфері кібербезпеки. На базі Національного координаційного центру кібербезпеки при РНБО було сформовано робочу групу, і представники ключових державних органів — суб'єктів забезпечення кібербезпеки, що входять до її складу, надають НКЦК свої пропозиції щодо формування Стратегії з кібербезпеки. До її розроблення також залучатимуться фахівців приватного сектору та громадськості, які спеціалізуються на питаннях кібербезпеки. Під час підготовки стратегії будуть враховуватися міжнародні практики.

10 жовтня 2020 року Державна служба спеціального зв'язку та захисту інформації України разом з РНБО, Кіберполіцією, Міністерством цифрової трансформації України і СБУ започаткувала роботу Експертної ради з інформаційної та кібербезпеки, що також займатиметься розробкою Стратегій з

інформаційної та кібербезпеки. Робота Ради буде складатися з розвитку організаційної системи забезпечення кібербезпеки, модернізації законодавчої бази, посилення функціональної спроможності технологічної інфраструктури кібербезпеки та удосконалення системи підготовки кадрів.

Висновок. Україна спрямовує свою діяльність на консолідацію зусиль щодо прискорення запровадження стандартів НАТО у сфері приєднання до колективної системи забезпечення інформаційного та кіберзахисту. Питання захисту у кіберпросторі є невід'ємною складовою реалізації державної політики у сфері забезпечення національної безпеки та євроатлантичної інтеграції. Україна за рахунок використання ресурсів Трестового фонду НАТО з кібербезпеки зміцнює власний кіберзахист. З іншого боку, така співпраця вигідна й Альянсу, оскільки дозволяє в реальних умовах випробувати технічні та організаційні рішення. Зважаючи на значний прогрес і досвід НАТО у виробленні й удосконаленні механізму забезпечення інформаційної та кібербезпеки країн-членів, Україна повинна стати активним учасником цих безпекових процесів. Враховуючи євроатлантичні прагнення України, це буде сприяти поліпшенню іміджу держави, а також впливати на формування організаційно-правової основи національної інформаційної та кібербезпеки України, її інтеграцію до НАТО і створення оптимальної моделі надійного захисту вітчизняного кіберпростору.

Список використаних джерел:

1. 460 кібератак і 20 хакерських угруповань нейтралізувала СБУ з початку року: Служба безпеки України URL: <https://ssu.gov.ua/novyny/460-kiberatak-i-20-khakerskykh-ugrupovan-neitralizuvala-sbu-z-rochatku-roku> (дата звернення: 02.11.2020)
2. Про внесення змін до Конституції України (щодо стратегічного курсу держави на набуття повноправного членства України в Європейському Союзі та в Організації Північноатлантичного договору). Закон України: Верховна Рада України URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2680-19#Text> (дата звернення: 02.11.2020)
3. Указ Президента України № 392/2020 Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 14 вересня 2020 року «Про Стратегію національної безпеки України»: Офіційне інтернет-представництво офісу Президента України URL: <https://www.president.gov.ua/documents/3922020-35037> (дата звернення: 02.11.2020)
4. Lisbon Summit Declaration: North Atlantic Treaty Organization URL: https://www.nato.int/cps/en/natolive/official_texts_68828.htm (дата звернення: 02.11.2020).
5. NATO's Enhanced Opportunities Program for Ukraine: Ministry of Defence of Ukraine official web site URL: <https://www.mil.gov.ua/en/news/2020/07/24/natos-enhanced-opportunities-program-for-ukraine/> (дата звернення: 02.11.2020).
6. NATO's practical support to Ukraine: North Atlantic Treaty Organization URL: https://www.nato.int/nato_static_fl2014/assets/pdf/pdf_2015_12/20151130_1512-factsheet-nato-ukraine-support_en.pdf (дата звернення: 02.11.2020).
7. Strasbourg/Kehl Summit Declaration: North Atlantic Treaty Organization URL: https://www.nato.int/cps/uk/natohq/news_52837.htm?selectedLocale=en (дата звернення: 02.11.2020).

Hatsenko Anastasiia, the Fourth-year Student, Study Program «Social Communications», Faculty of Law and International Relations, Borys Grinchenko Kyiv University.

Pistrakevych Olena, Candidate of Sciences (PhD) in Public Administration, Senior Lecturer of the Chair of International Relations and International Law, Faculty of Law and International Relations, Borys Grinchenko Kyiv University.

INFORMATION AND CYBER SECURITY OF UKRAINE IN THE
CONTEXT OF EURO-ATLANTIC INTEGRATION

Анна Главак
Київський університет імені Бориса Грінченка
0985041530anna@gmail.com

Марина Бессонова
Київський університет імені Бориса Грінченка
m.bessonova@kubg.edu.ua

ВИСВІТЛЕННЯ КАНАДСЬКИМИ МЕДІА ПОДІЙ ЄВРОМАЙДАНУ В УКРАЇНІ

Отримавши незалежність, перед Україною постало велике завдання – пошук свого місця та ролі у міжнародних відносинах. Першою із розвинутих країн, яка визнала суверенітет нашої країни стала Канада. Визнання України цією західною країною було закріплено встановленням дипломатичних відносин та підписанням низки базових документів, які визначили вектор розвитку двосторонніх відносин. Серед основних документів, які регламентують співробітництво між країнами в означених сферах є «Декларація про відносини між Україною і Канадою» (22.09.1991 р.), «Спільна Декларація про встановлення дипломатичних відносин між Україною і Канадою» (27.01.1992 р.), «Спільна Декларація про особливе партнерство між Україною та Канадою» (31.03.1994 р.), «Спільна Декларація про подальший розвиток відносин особливого партнерства між Україною і Канадою» (05.12.2001 р.) та «Дорожня карта» українсько-канадських відносин (24.09.2009 р.) [1, с. 8].

З моменту підписання перших документів розпочався активний період взаємин між державами у багатьох сферах. Тісні відносини обох держав ґрунтуються на особливих історичних та культурних зв'язках, які підкреслюються проживанням чисельної української діаспори в Канаді. Одним з важливих вимірів співпраці стала підтримка з боку офіційної та діаспорної Канади розвитку демократії в Україні. Тому розвиток подій у контексті розбудови демократичного суспільства, перехід до ринкової економіки, реформи в управлінні та сам перебіг політичного розвитку України постійно перебував у центрі розвитку канадської влади та суспільства.

Підтримуючи дружні стосунки з Україною, Канада опинилась поруч та підтримала Україну під час подій Помаранчевої революції, Євромайдану, Революції Гідності та з часів російської агресії проти територіальної цілісності України, активно стояла за демократичні зміни, надаючи допомогу у політичних та економічних реформах. Важливою формою підтримки України було активне висвітлення подій в Україні в канадських медіа. Актуальність теми полягає у важливості партнерства між Україною та Канадою, бо віддзеркалення подій в Україні та канадсько-українського співробітництва у

канадських медіа є важливою запорукою підтримки з боку канадського суспільства, що істотно впливає і на офіційну підтримку з боку Канади.

Метою цього дослідження є огляд канадських медіа на предмет висвітлення ними подій Євромайдану та Революції Гідності в Україні. Узагальнення даних про те, як висвітлювалися у канадських медіа означені події дає розуміння того, яку інформацію отримувало канадське суспільство та який імідж України та подій Євромайдану та Революції Гідності був сформований. У цій публікації буде здійснено огляд лише частини канадських медіа, аби з'ясувати загальний контекст того інформаційного поля, в якому висвітлювалася ситуація в Україні. Варто зауважити, що для аналізу було обрано обмежений проміжок часу, а саме листопад 2013 р. – лютий 2014 р., коли мали місце найбільш важливі події, які вже увійшли в історію як Євромайдан та Революція Гідності. Події анексії Криму та російська агресія на Сході України, які варто розглядати починаючи з березня 2014 р., потребують окремого дослідження.

Канада має добре розвинений інформаційний сектор, який виділяється своїми особливостями. У країні існують сотні ліцензованих радіостанцій, багато з яких комерційні. У секторі мовлення, Канада має урядову організацію, яка має назву «Канадська радіомовна корпорація» (CBC), яка працює в радіо- та телевізійних мережах і веде мовлення англійською та французькою мовами. Крім того, деякі уряди провінцій пропонують свої власні державні освітні послуги телемовлення, а також, наприклад, *TVOntario* в провінції Онтаріо і в провінції Квебек *Télé-Québec*. Окрім телебачення та радіо, в Канаді суттєвим все ще залишається друковане видавництво, особливо йде мова про газетні видання. Канада в даний час має дві основні «національні» газети: *The Globe and Mail* та *National Post. Le Devoir*, хоча і є не поширеним за межами Квебека, являє собою франкомовний аналог національних газет. Газета з найбільшим тиражем у загальному переліку є *Toronto Star*, в той час як газета з найвищим рейтингом читання на душу населення – це *Windsor Star*. Квебек володіє багатьма табloidними газетами через свою компанію *Sup Media*, включаючи *Le Journal de Montréal* і *Toronto Sun*. Означені видання відносяться до так званих «якісних» медіа, бо вони як правило публікують не тільки місцеві та локальні новини, а й міжнародні. Тому саме вони висвітлювали факти, що мали місце в Україні з осені 2013 р. та інформували канадців про основні події Євромайдану та Революції Гідності.

Дослідивши канадські медіа, можна констатувати, що всі важливі події, які відбувалися в Україні у період 2013-2014 років, досить широко висвітлювалися у канадських ЗМІ. Найчастіше Україна потрапляла до інформації про головні новини дня, в рубрику подій, які мають міжнародну вагу або сенсаційний ефект. Від початку подій 2013 року, канадська преса почала активно публікувати інформацію про масові акції на підтримку підписання угоди про асоціацію, відмову тогочасного президента України Віктора Януковича від підписання угоди про асоціацію з ЄС та акції протестів по всій Україні.

Наведемо кілька прикладів в якості ілюстрації. Так, 1 грудня 2013 року канадська газета *La Presse* випустила матеріал про протести у Києві, на які вийшли більше ніж 100 тисяч осіб і постраждали більше 100 осіб біля штабу адміністрації президента [5]. 30 січня 2014 року редакція *Macleans* опублікувала інформацію про Майдан, його оборонні рухи та відхилення запланованої Угоди про асоціацію з ЄС [3]. Протягом зазначеного періоду активно публікувалися матеріали стосовно мирних протестів по всій території України в таких виданнях як *National Post*, *La presse*, *Le Journal de Montréal*, *Macleans*. Під час Революції Гідності канадські ЗМІ висвітлювали такі факти, як зведення барикад та зіткнення протестувальників з силовиками, розстріли людей на Майдані та втечу Януковича з країни. Наприклад, 11 грудня 2013 року *National Post* опублікувала інформацію про масові протести та напад силовиків у чорних шоломах на мирних протестувальників, а також церковні дзвони на золотих куполах Києва [6]. Канадське видання *The Star* поширило інформацію 22 лютого 2014 року про втечу Віктора Януковича під назвою: «Ukraine's future hangs in the balance as Yanukovich is impeached, opposition icon freed» [7]. Висловлюючи підтримку, *CBC* та *National post* опублікували матеріал про те, що посольство Канади в Києві кілька днів використовувалось як притулок антиурядових протестуючих під час повстання, таким чином підкреслюючи не тільки моральну підтримку з боку Канади, але активну участь у демократичних змінах України [2; 4].

У публікаціях, які висвітлювали події в Україні у період листопада 2013 р. – лютого 2014 р. порушувалися і події, пов'язані із ситуацією у Криму. Так, 27 лютого 2014 року *Macleans* опублікував матеріали, які висвітлювали ситуацію наприкінці лютого у Криму [8]. Варто відмітити, що автори матеріалу не зовсім добре розібралися у ситуації з півостровом, бо акцентували вагу на тому, що більшість населення у Криму – етнічні росіяни, не пояснивши причину такого явища. А також у публікації відзначалося, що «колись він належав Росії, але був переданий Україні за радянських часів» [8]. У статті згадувалося про депортацію татар 1944 р., без пояснення деталей. Тож, як бачимо, у канадській пресі мали місце і певні неточності.

Таким чином, можна зробити висновок, що активне висвітлення подій Євромайдану та Революції Гідності в канадських медіа є показником значної зацікавленості Канади в Україні. Канадські видання регулярно публікували тематичні матеріали на своїх шпальтах, отримуючи інформацію з місця подій від власних кореспондентів. У публікаціях матеріали подавались оперативно та фактично, зважаючи на всебічну підтримку у збереженні територіальної цілісності та суверенності України і сподіваючись на її розвиток та демократичні реформи. Висвітлюючи події Євромайдану, Канада висловлювала велику підтримку Україні та українському народу. На сьогодні Канада продовжує бути близьким партнером, підтримуючи тісні зв'язки з Україною та надаючи допомогу в багатьох сферах.

Список використаних джерел:

1. Бессонова М.М. Пріоритети сучасних канадсько-українських відносин // Україна-Канада: сучасні наукові студії: Колективна монографія. – Луцьк: Вежа-друк, 2018. – С. 7-17.
2. Canadian embassy used as safe haven during Ukraine uprising, investigation finds. URL : <https://www.cbc.ca/news/politics/canadian-embassy-used-as-safe-haven-during-ukraine-uprising-investigation-finds-1.3148719> (дата звернення: 29.10.2020)
3. In Ukraine, an uprising divided. URL : <https://www.macleans.ca/news/world/in-ukraine-an-uprising-divided/> (дата звернення: 29.10.2020)
4. Investigation uncovers Canadian embassy in Ukraine used as a haven in 2014 by anti-government protesters. URL : <https://nationalpost.com/news/canada/investigation-uncovers-canadian-embassy-in-ukraine-was-used-as-haven-for-a-week-by-anti-government-protesters> (дата звернення 29.10.2020)
5. Les manifestants restent dans le centre de Kiev. URL : <https://www.lapresse.ca/international/europe/201312/01/01-4716421-les-manifestants-restent-dans-le-centre-de-kiev.php> (дата звернення: 29.10.2020)
6. Ukraine police pull back as Kyiv protesters claim victory after overnight face-off. URL: <https://nationalpost.com/news/ukraine-police-pull-back-as-kyiv-protesters-claim-victory-after-overnight-face-off> (дата звернення: 29.10.2020)
7. Ukraine's future hangs in the balance as Yanukovich is impeached, opposition icon freed. URL: https://www.thestar.com/news/world/2014/02/22/ukraine_president_leaves_kyiv_as_protesters_take_over_capital.html (дата звернення: 29.10.2020)
8. Ukraine's revolution hits a roadblock in Crimea. URL : <https://www.macleans.ca/news/world/ukraines-revolution-hits-a-roadblock-in-crimea/> (дата звернення: 29.10.2020)

Hlavak Anna, the Fourth-year Student, Study Program «Social Communications», Faculty of Law and International Relations, Borys Grinchenko Kyiv University.

Bessonova Maryna, Candidate of Sciences (PhD) in History, Docent, Associate Professor of the Chair of International Relations and International Law, Faculty of Law and International Relations, Borys Grinchenko Kyiv University.

CANADIAN MEDIA COVERAGE OF THE EUROMAIDAN EVENTS IN UKRAINE

Андрій Кирилюк
Київський університет імені Бориса Грінченка
akyryliuk.fpmv20@kubg.edu.ua

Тетяна Ілюк
Київський університет імені Бориса Грінченка
t.iliuk@kubg.edu.ua

ПРОБЛЕМИ СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТКУ ПУБЛІЧНОЇ ДИПЛОМАТІЇ УКРАЇНИ

У міжнародних відносинах ХХІ ст. гуманітарна політика держави та представлення національних культурних цінностей являється вагомим складовою її зовнішньополітичної діяльності. Все більшого значення, в сучасній політологічній думці, набуває концепція «м'якої сили» відомого американського політолога Джозефа Ная, згідно з якою могутність держави складається з двох ключових компонентів – «твердої сили» («hard power»), що включає в себе економічну та військову міць; а також «м'якої сили». Ключовими елементами структури останньої є три основні компоненти: по-перше, культура (набір значимих для суспільства цінностей, що не зводяться до сучасної масової культури); по-друге, політична ідеологія, по-третє, зовнішня політика. Тобто, на думку Дж. Ная, «м'яка сила» – це здатність переконувати, спираючись на бездоганну репутацію, а також на ідеологічну, культурну та інституційну привабливість [13].

Ефективним елементом розбудови «м'якої сили» держави та, відповідно, формування її іміджу та підвищення впливу у сучасному міжнародному співтоваристві, є публічна дипломатія. На сьогодні існує варіативність розуміння самого поняття «публічна дипломатія». Однак, ми відштовхуватимемося від класичних визначень, в основі яких лягли ті, що надавав американський дипломат Е. Джуліон, який одним із перших ввів у науковий обіг саме поняття. Відповідно, під публічною дипломатією ми розуміємо:

1. «Процес встановлення зв'язку між державою та іноземною громадськістю з метою пояснення національних ідей та ідеалів, державних інституцій, культури, а також національних інтересів та політичних спрямувань» [11];

2. «Пошук шляхів просування національних інтересів ... шляхом розуміння, інформування та впливу на іноземну аудиторію, розширення діалогу між громадянами та інституціями і їх представництвами за кордоном» [15];

3. «Залучення іноземних аудиторій та лідерів думок шляхом інформаційних програм та програм обмінів до процесу просування національних інтересів та стратегічних напрямів» [10];

4. «Інформування, залучення та вплив на основні міжнародні громадськості з метою просування національних інтересів та впровадження моральної основи для світового лідерства» [14];

5. «Державні програми для інформування та впливу на громадську думку в інших країнах, використовуючи при цьому публікації, фільми, культурні обміни, радіо, телебачення як основні інструменти просування інформації та ідей» [12];

Загалом, говорячи про публічну дипломатію, ми маємо зважати, що вона є інструментом довгострокової дії, який створює сприятливий клімат для зовнішньої політики та дипломатії. Вона спрямована на масову аудиторію і виходить з того, що громадська думка справляє вплив на зовнішню політику національних держав. Публічна дипломатія не замінює собою класичної дипломатії, а допомагає підготувати підґрунтя для проведення офіційних заходів на зовнішньополітичній арені [9]

В сучасних геополітичних реаліях, коли роль гуманітарного та інформаційного чинника стрімко зросли, зокрема, в умовах гібридних та інформаційних воєн, нова публічна дипломатія набуває особливого значення. Вона є багаторівневою та різноманітною і реалізується на наступних рівнях: культурна, освітня, ноосферна, медіадипломатія та дипломатія «неополітик» і т. д. Також, враховуючи стрімкий розвиток цифрових технологій в останні роки, в рамках публічної дипломатії віднедавна можна виділити поняття «цифрова дипломатія», яке, зокрема, посприяло виникненню таких явищ та термінів як «твіпломасі» та «твіпломати».

Для України, реалізація тих чи інших форм публічної дипломатії пов'язана з декількома чинниками. По-перше, для нашої держави, як і для усіх країн пострадянського простору та колишніх югославських республік, з самого початку було критично важливо сформувати свою абсолютно нову ідентичність та забезпечити її впізнаваність по всьому світу, позаяк, фактично, Україна з отриманням незалежності виникла заново, навіть враховуючи попередні періоди державності. Звертаючись до історичного контексту, можна зробити висновок, що в різні періоди часу, коли Україна мала незалежність (до утворення СРСР), поняття публічної дипломатії не існувало в принципі, тож для нашої щойно народженої заново держави цей напрямок був повністю новим.

З розпадом СРСР та здобуттям Україною незалежності, першочерговим завданням, що постало перед нашою державою було відокремити себе від Росії, з якою ототожнювали і досі ототожнюють усі країни колишнього СРСР на Заході, у сприйнятті міжнародного співтовариства. Більше того, це питання залишається актуальним і наразі, після Революції Гідності та війни Росії проти нашої держави. Про це, зокрема, свідчать результати опитування, яке у 2015 році на замовлення Інституту світової політики провела компанія TNS. Аналізуючи фактори сприйняття України в Євросоюзі, компанія отримала такі результати: на запитання, з чим у них асоціюється Україна перші три місця займали слова «війна», «Росія» та «бідність».

На нашу думку, саме тривала недостатня увага до розбудови системи публічної дипломатії України та недооцінка гуманітарного впливу, як ефективного інструменту реалізації зовнішньої політики держави, призвела до таких наслідків. З моменту здобуття незалежності, було необхідно забезпечити іноземну аудиторію елементарною, базовою інформацією про Україну, яка могла б при згадуванні нашої країни формувати в свідомості іноземців певні позитивні асоціації та виробляти певні схеми мислення. Утвердження власної державної ідентичності у сприйнятті країни міжнародним співтовариством та світовими елітами цілком могло б виступити запобіжником проти імперських амбіцій Росії. Більше того, правильна та своєчасна реалізація стратегій публічної дипломатії могла б забезпечити суттєву підтримку зарубіжних партнерів й в плані військово-стратегічному, що для нашої країни зараз особливо актуально в умовах військової агресії з боку Російської Федерації.

Тим не менш, якщо дивитися на загальну картину, політика України з приводу питань реалізації стратегій публічної дипломатії була протягом тривалого часу доволі інертною. Іміджева політика України довго обмежувалася Постановою Верховної Ради України № 3360-XII «Про основні напрями зовнішньої політики України» від 2 липня 1993 року, згідно якої одним із завдань зовнішньої політики України було поширення у світі образу України як надійного і передбачуваного партнера, а серед шести пріоритетних функцій виступала інформаційна [2]. Основна діяльність у цьому напрямі мала спрямовуватись на подолання штучної інформаційної ізоляції та донесенні до України світових інформаційних потоків, забезпеченні можливостей включення вітчизняних інформаційних служб в міжнародну систему обміну інформацією.

Відсутність стратегії розвитку у цей період певною мірою компенсувалась появою окремих галузевих програм та стратегій просування позитивного іміджу, зокрема з точки зору інвестиційної та туристичної привабливості країни. На розв'язання завдання формування іміджу держави безпосередньо спрямовані такі нормативно-правові акти: Програма «Інвестиційний імідж України» (2002–2010 рр.) [5], Державна програма забезпечення позитивного міжнародного іміджу України на 2003–2006 рр. [3], Державна цільова програма формування позитивного міжнародного іміджу України на період до 2011 року [4] та Стратегія позиціонування України за кордоном, розроблена на замовлення МЗС України у 2011 році [6]. Окремі аспекти розкривалися також у нормативних документах, що регулювали туристичну діяльність.

В практичному вимірі, інституційне оформлення культурна присутність України в країнах зарубіжжя отримала лише зі створенням у 2006 році культурно-інформаційних центрів при дипломатичних представництвах [7]. Загалом, було створено 31 культурно-інформаційний центр у складі дипломатичних установ України у 28 країнах світу. Однак брак фінансування, відсутність кваліфікованих кадрів та стратегічного бачення розвитку публічної дипломатії на державному рівні призвели до того, що діяльність центрів переважно носила номінальний характер.

Збільшення уваги до процесу формування іміджу держави викликала підготовка до Євро-2012, в рамках якої було презентовано Стратегію позиціонування України за кордоном від 24 березня 2011 р. [6]. Однак, про серйозний прогрес в питанні формування системи публічної дипломатії України ми можемо говорити лише з 2014-2015 рр., після анексії Криму та початку гібридної війни проти нашої країни з боку східного сусіда-агресора.

Розуміння значення необхідності забезпечення міжнародної підтримки та формування позитивного іміджу України, що набуває особливої актуальності в інформаційну епоху в умовах інформаційних та гібридних воєн, спонукало збільшенню уваги до розвитку інформаційної політики та публічної дипломатії.

Зокрема, 2 грудня 2014 року було створено Міністерство інформаційної політики України (зараз реорганізоване). Основними завданнями МІП, серед усього іншого, були забезпечення інформаційного суверенітету України, у т.ч. з питань поширення суспільно важливої інформації в Україні та за її межами, забезпечення функціонування державних інформаційних ресурсів, а також розробку програми позиціонування України в світі й стратегії захисту інформпростору України від зовнішнього інформаційного впливу тощо [1].

У грудні 2015 року було створено Управління публічної дипломатії МЗС України. Робота у цьому напрямку проводилася в трьох ключових напрямках: *іміджеві програми* (конференції, круглі столи, публічні акції, взаємодія з експертами та громадянським суспільством в цілому), *культурна дипломатія* (реформа системи культурного представництва України за кордоном, реалізація українських культурних проєктів за кордоном, сприяння залученню найкращих зарубіжних культурних практик до України) та *зв'язки з медіа* (проактивна робота з медіа, управління системою дипломатії в соціальних мережах, управління блогами МЗС, виготовлення контенту та реалізація онлайн-кампаній). Наразі відбувається реформа департаменту і активно проводиться робота над створенням його стратегічного напрямку, що дозволить перевести діяльність у більш ефективну, стратегічно планову площину.

У 2017 році також було створено Український інститут – спеціалізовану інституцію в підпорядкуванні МЗС України, до завдань якого відноситься: підвищення впізнаваності України у світі через поширення знання про нашу державу; популяризація української мови та культури за кордоном; розбудова міжнародного діалогу через підтримку міжнародних обмінів, забезпечення участі України у проєктах співпраці в галузі креативних індустрій, культури, освіти, науки, економіки та інших сферах та поширення українського досвіду розвитку громадянського суспільства, державотворення, відданості цінностям свободи, демократії, національної єдності [8].

Підсумовуючи, ми можемо говорити про те, що в Україні процес побудови публічної дипломатії лише відбувається і на сьогодні він переходить у активну фазу із ознаками наявності стратегічного бачення розбудови напрямку. Однак, швидкість трансформацій викликів та загроз, що постають перед нашою державою, вимагає не лише гнучкого й оперативного реагування, але й чіткої, унормованої стратегії розвитку публічної дипломатії та ресурсів

для її практичного втілення. Ми маємо розуміти, що від того, наскільки нам вдасться переломити стереотипи негативного сприйняття нашої держави та утвердити власні ідентичні наративи у сприйнятті міжнародного співтовариства залежить майбутнє України, і навіть її територіальна цілісність та незалежність. Тому, вважаємо, необхідно пришвидшити процес розбудови усєї системи публічної дипломатії та її практичної реалізації на різних рівнях, а також сформуванню довготривалої стратегії розвитку публічної дипломатії, яка відповідає б національним інтересам України і дозволила державі посісти гідне місце на оновленій геополітичній карті світу.

Список використаних джерел:

1. Міністерство інформаційної політики України / [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://mip.gov.ua/>
2. Постановою Верховної Ради України № 3360-XII «Про основні напрями зовнішньої політики України» від 2 липня 1993 року. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3360-12#Text>
3. Про затвердження Державної програми забезпечення позитивного міжнародного іміджу України на 2003-2006 роки : постанова Кабінету Міністрів України від 15 серпня 2003 р. № 1609 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1609-2003-%EF&new=1>
4. Про затвердження Державної цільової програми формування позитивного міжнародного іміджу України на період до 2011 року : постанова Кабінету Міністрів України від 3 червня 2009 р. № 554 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=554-2009-%EF&new=1>
5. Програма «Інвестиційний імідж України»: затверджена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 17 серпня 2002 р. № 477 - р [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=477-2002-%F0&new=1>
6. Стратегія позиціонування України за кордоном [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://brandukraine.org/>
7. Указ Президента України Про культурно-інформаційний центр у складі закордонної дипломатичної установи України N 142/2006 від 20.02.2006. // Офіційний сайт Верховної Ради України. Електронний ресурс [Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/142/2006>]
8. Український інститут / [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://ui.org.ua>
9. Циватий В. Публічна дипломатія: традиції, тренди та виклики (досвід і пріоритети для України) Зовнішні справи. URL: <http://uaforeignaffairs.com/ua/ekspertnadumka/view/article/publicna-diplomatija-tradiciji-trendi-ta-vikliki-dosv/>
10. Brown J. The purposes and cross-purposes of American public diplomacy /J. Brown. – Access mode : http://www.unc.edu/depts/diplomat/archives_roll/2002_07-09/brown_pubdipl/brown_pubdipl.html
11. Jian Wang. Telling the American story to the world / Wang Jian // Public relations review. - March, 2007. - Vol. 33. - Issue 1. - P. 21-30.
12. Murrow in the public interest: From press affairs to public diplomacy. – Access mode : <http://usinfo.state.gov/products/pubs/murrow/snow.htm/>
13. Nye, Joseph. Soft Power. The Means to Success in World Politics. New York: Public Affairs, 2004. 192 p.
14. Public diplomacy goes «pubic». – Access mode: http://uscpublicdiplomacy.com/index.php/newsroom/pdblog_detail/070711_public_diplomacy_goes_public/

15. What public diplomacy is and is not. – Access mode:
<http://publicdiplomacy.org/pages/index.php?page=about-public-diplomacy#1>

Kyryliuk Andriy, the First-year Student, Study Program «Social Communications», Faculty of Law and International Relations, Borys Grinchenko Kyiv University.

Iliuk Tetiana, Candidate of Sciences (PhD) in History, Associate Professor of the Chair of International Relations and International Law, Faculty of Law and International Relations, Borys Grinchenko Kyiv University.

PROBLEMS OF BECOMING AND DEVELOPMENT OF PUBLIC
DIPLOMACY OF UKRAINE

Анастасія Мачуська
Київський університет імені Бориса Грінченка
aomachuska.fpmv19@kubg.edu.ua

Ірина Слюсаренко
Київський університет імені Бориса Грінченка
i.sliusarenko@kubg.edu.ua

РОБОТА «ГРУП ЕКСПЕРТІВ» ООН У СФЕРІ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ (НА ОСНОВІ РЕЗОЛЮЦІЙ ГЕНЕРАЛЬНОЇ АСАМБЛЕЇ ООН): ЕТАПИ ТА ЗДОБУТКИ

На рівні ООН, зокрема Генеральної Асамблеї, вже тривалий час ведеться робота щодо узгодження «правил гри» на глобальному рівні в сфері інформаційної безпеки, яка в умовах інформаційного суспільства все тісніше впливає та визначає національну безпеку держав-членів.

Від 2004 року працюють Групи урядових експертів ООН (*Group of Governmental Experts – GGE*) з питань підвищення відповідальної поведінки держави в кіберпросторі в контексті міжнародної безпеки, які є уповноваженими ООН для вироблення правил поведінки держав-членів у сфері інформаційної безпеки.

Мета даної роботи – здійснити аналіз етапів та здобутків вище зазначених «груп експертів».

Починаючи з 2004 року, вже було скликано шість Груп урядових експертів, які продовжують вивчати загрози, пов'язані з використанням інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) в контексті міжнародної безпеки, та способи вирішення цих загроз. Перша група вивчала вплив розвитку ІКТ на національну безпеку та військові справи країн. Експерти також обмірковували, чи варто ставити на обговорення виключно питання інформаційного контенту чи лише інформаційної інфраструктури [1]. Оскільки рішення ухвалюються консенсусом, група не змогла надати звіт.

Друга група, яка складалася з 15 членів була скликана 2009 року [2], а 2010 року було оприлюднено її звіт [8], який включав наступні рекомендації [12]:

- діалог щодо норм державного використання ІКТ для зменшення ризику та захисту критичної інфраструктури;
- заходи щодо зміцнення довіри та зниження ризику, включаючи обговорення конфлікту ІКТ;
- обмін інформацією про національне законодавство та стратегії безпеки ІКТ;
- розбудова потенціалу в менш розвинених країнах.

Третя група у складі 15 членів зібралася протягом 2012-2013 років [3]. У своєму звіті [9] група домовилася про наступне:

- міжнародне право, зокрема Статут ООН, застосовується до кіберсфери та є важливим для відкритого, безпечного, мирного та доступного середовища ІКТ;

- суверенітет держави поширюється на здійснення державами діяльності, пов'язаної з ІКТ, та на їх юрисдикцію над інфраструктурою ІКТ на їх території;

- зусилля держави щодо вирішення питань безпеки ІКТ повинні йти разом з дотриманням прав людини та основних свобод;

- держави не повинні використовувати довірених осіб для вчинення міжнародно-протиправних дій та повинні гарантувати, що їх території не використовуються недержавними суб'єктами для незаконного використання ІКТ;

- ООН повинна відігравати важливу роль у сприянні діалогу між державами-членами [10].

У цілому, було зазначено, що використання ІКТ змінило міжнародне середовище безпеки. Ці технології приносять величезні економічні та соціальні вигоди. Утім, можуть використовуватися і в цілях, несумісних з міжнародним миром і безпекою. В останні роки спостерігається помітне зростання ризику, оскільки ІКТ використовуються для вчинення злочинів і проведення підривних дій.

У 2014-2015 роках працювала вже четверта Група урядових експертів [4], яка погодила основний звіт [10] стосовно консенсусу щодо норм, правил або принципів відповідальної поведінки держав у кіберсфері, а також заходів щодо зміцнення довіри, міжнародного співробітництва та нарощування потенціалу, які мали б ширше застосування для всіх держав. У ньому також йдеться про те, як міжнародне право застосовується до використання ІКТ, і надаються рекомендації щодо подальшої роботи. Його результати включають наступні положення:

- використовуючи ІКТ, держави повинні дотримуватися, серед інших принципів міжнародного права, державного суверенітету, врегулювання суперечок мирними засобами та невтручання у внутрішні справи інших держав;

- наявні зобов'язання, передбачені міжнародним правом, застосовуються до державного використання ІКТ, і держави повинні виконувати свої зобов'язання щодо поваги та захисту прав людини та основних свобод;

- держави не повинні використовувати довірених осіб для вчинення міжнародно-протиправних дій за допомогою ІКТ та повинні прагнути забезпечити, щоб їх територія не використовувалася недержавними суб'єктами для вчинення таких дій.

- ООН повинна відігравати провідну роль у сприянні діалогу щодо безпеки ІКТ при їх використанні державами, а також у формуванні спільних домовленостей щодо застосування міжнародного права та норм, норм та принципів відповідальної поведінки держави.

У грудні 2015 року ГА ООН одноголосно схвалила резолюцію [5], яка вітала звіт Групи за 2015 рік та закликала держави-члени керуватися цим звітом під час використання інформаційних та комунікаційних технологій.

В 2016-2017 років працювала п'ята Група урядових експертів ООН для обміну думками щодо подій у сфері ІКТ в контексті міжнародної безпеки [5]. Група спиралася на звіти попередніх чотирьох груп і розглядала такі питання:

- наявні та потенційні загрози;
- створення потенціалу;
- зміцнення довіри;
- рекомендації щодо застосування норм, правил і принципів відповідальної поведінки держав;
- застосування міжнародного права до використання інформаційних і комунікаційних технологій;
- висновки і рекомендації для майбутньої роботи.

Проте консенсусу щодо остаточної доповіді досягти не вдалося [5].

У грудні 2018 року ГА ООН запланувала два процеси для обговорення питання безпеки ІКТ протягом 2019-2021 років.

По-перше, ГА ООН, відповідно до резолюції 73/27 від 5 грудня 2018 року, заснувала Робочу групу відкритого складу (*Open-Ended Working Group – OEWG*) на 2019/2020 роки, яка є відкритою для всіх держав-членів ООН. Головою групи є посол Юрг Лаубер, Постійний представник Швейцарії при Організації Об'єднаних Націй в Нью-Йорку.

Згідно з текстом, існує шість основних питань для обговорення в рамках даної групи:

1. Існуючі та потенційні загрози.
2. Міжнародне право.
3. Правила, норми та принципи.
4. Регулярний інституційний діалог.
5. Заходи щодо зміцнення довіри.
6. Нарощування потенціалу [7].

По-друге, на цій самій сесії, ГА ООН заснувала вже шосту Групу урядових експертів ООН [6]. Групу з 25 членів, очолив посол Бразилії Гільєрме де Агіар Патріота. Вона провела своє перше засідання в грудні 2019 року і має представити свій остаточний звіт Генеральній Асамблеї 2021 року. Голова Групи проводитиме консультації з ширшим колом членів між сесіями. Мандат також включає консультації з цього питання, які будуть проведені з регіональними організаціями, такими як Африканський союз, Європейський союз, Організація американських держав, Організація з безпеки і співробітництва в Європі, Регіональний форум Асоціації держав Південно-Східної Азії.

Існує широка згода щодо застосування міжнародного права, що виражається у наявних звітах Груп урядових експертів ООН, а також у відповідних резолюціях ГА ООН: держави погоджуються з тим, що застосовується юрисдикція держави над інформаційно-комунікаційними

технологіями (ІКТ) на її території, і що держави не повинні вчиняти міжнародні протиправні дії, що належать до них, і не використовувати довірених осіб для таких актів.

Однак низка питань залишається відкритими:

- (Як) чи застосовуються встановлені принципи міжнародного гуманітарного права – гуманність, необхідність, пропорційність та відмінність? Принципи були узгоджені Групою урядових експертів ООН у 2015 році, але не були повторені в резолюції, яка заснувала Робочу групу відкритого складу, що свідчить про різницю в позиціях.

- Як міжнародне право застосовується до кібератак у мирний час (як частина «гібридної війни»)?

- Чи повинні обговорення включати контроль за розповсюдженням зброї або більш точне використання Закону про збройні конфлікти?

- Як боротися з подвійним характером ІКТ – розглядати лише те використання, яке загрожує миру та безпеці? [13]

Основні розбіжності щодо діяльності двох новостворених груп виникають між РФ та США, що відразу відобразилося на діяльності Робочої групи відкритого складу.

Так, на думку Росії та її союзників, нова група повинна переглянути звіти Груп урядових експертів ООН, разом із усіма 193 державами; розробити подальші дії та обговорити їх ефективність та реалізацію; створити постійний підрозділ під егідою ООН для обговорення кіберпрограм у майбутньому; та розробити проєкт(и) резолюції, що стосується кібербезпеки.

Однак, США та їх союзники вбачають, що головна роль новоствореної групи полягає у наданні можливості іншим державам – особливо тим, які не входили до попередніх Груп урядових експертів ООН – краще зрозуміти наявну нормативну базу, а також для визначити потреби держав та інших зацікавлених сторін у зміцненні потенціалу з метою імплементації існуючих норм.

В рамках роботи Групи урядових експертів ООН, США та їхні союзники вирішили розглянути технічні питання щодо імплементації існуючої нормативної бази, зокрема, вирішити відкриті питання щодо того, як міжнародне право застосовується до кіберпростору, а також шляхи забезпечення імплементації існуючих норм [13].

Отже, від 2004 року можна виділити шість етапів роботи Групи урядових експертів ООН: I – 2004-2005 роки, II – 2009-2010 роки, III – 2012-2013 роки, IV – 2014-2015 роки, V – 2016-2017 роки, а зараз триває VI етап. Дана група є закритою та передбачає ухвалення рішень консенсусом, що ускладнює ухвалення спільних звітів та рекомендацій, а також уповільнює процес вироблення загальних «правил гри» на глобальному рівні.

Загалом впродовж шістнадцяти років роботи шести «груп експертів» вдалося визначитися щодо консенсусу з низки питань, але допомогти вийти з «глухого кута» має новостворена Робоча група відкритого складу, яка надає право голосу ширшому колу учасників, хоча знову ж спостерігаються відмінні підходи до її роботи між провідними-державами членами – РФ та США.

Список використаних джерел:

1. 58/32. Достижения в сфере информатизации и телекоммуникаций в контексте международной безопасности. URL: <https://undocs.org/ru/A/RES/58/32> (Дата звернення: 05.12.2020)
2. 60/45. Достижения в сфере информатизации и телекоммуникаций в контексте международной безопасности / URL: <https://undocs.org/ru/A/RES/60/45> (Дата звернення: 05.12.2020)
3. 66/24. Достижения в сфере информатизации и телекоммуникаций в контексте международной безопасности / URL: <https://undocs.org/A/RES/66/24> (Дата звернення: 05.12.2020)
4. 68/243. Достижения в сфере информатизации и телекоммуникаций в контексте международной безопасности. URL: <https://undocs.org/ru/A/RES/68/24370/174> (Дата звернення: 05.12.2020)
5. 70/237. Достижения в сфере информатизации и телекоммуникаций в контексте международной безопасности. URL: <https://undocs.org/ru/A/RES/70/237> (Дата звернення: 05.12.2020)
6. 73/266. Поощрение ответственного поведения государств в киберпространстве в контексте международной безопасности. URL: <https://undocs.org/ru/A/RES/73/266> (Дата звернення: 05.12.2020)
7. 73/27. Достижения в сфере информатизации и телекоммуникаций в контексте международной безопасности. URL: <https://undocs.org/ru/A/RES/73/27> A/RES/73/27 (Дата звернення: 05.12.2020)
8. Записка Генерального секретаря. Группа правительственных экспертов по достижениям в сфере информатизации и телекоммуникаций в контексте международной безопасности. 2010. URL: <https://undocs.org/ru/A/65/201> (Дата звернення: 05.12.2020)
9. Записка Генерального секретаря. Группа правительственных экспертов по достижениям в сфере информатизации и телекоммуникаций в контексте международной безопасности. 2013. URL: <https://undocs.org/ru/A/68/98> (Дата звернення: 05.12.2020)
10. Записка Генерального секретаря. Группа правительственных экспертов по достижениям в сфере информатизации и телекоммуникаций в контексте международной безопасности/ 2015. URL: <https://undocs.org/ru/A/70/174> (Дата звернення: 05.12.2020)
11. Записка Генерального секретаря. Группа правительственных экспертов по достижениям в сфере информатизации и телекоммуникаций в контексте международной безопасности. 2017. URL: <https://undocs.org/ru/A/72/327> (Дата звернення: 05.12.2020)
12. Developments in the field of information and telecommunications in the context of international security. URL: <https://unoda-web.s3.amazonaws.com/wp-content/uploads/2019/07/Information-Security-Fact-Sheet-July-2019.pdf> (Дата звернення: 05.12.2020)
13. UN GGE and OEWG. URL: <https://dig.watch/processes/un-gge#view-7541-3> (Дата звернення: 05.12.2020)

Machuska Anastasia, the Second-year Student of the Master's Program, Study Program «Social Communications», Faculty of Law and International Relations, Borys Grinchenko Kyiv University.

Sliusarenko Iryna, Candidate of Sciences (PhD) in History, Docent, Associate Professor of the Chair of International Relations and International Law, Faculty of Law and International Relations, Borys Grinchenko Kyiv University.

ACTIVITIES OF «NU EXPERT GROUPS» IN THE FIELDS OF INFORMATION SECURITY (BASED ON RESOLUTION OF THE UN GENERAL ASSEMBLY): STAGES AND ACHIVEMENTS

Анастасія Мороховець
Київський університет імені Бориса Грінченка
aymorokhovets.fpmv18@kubg.edu.ua

Інна Ворошилова
Київський університет імені Бориса Грінченка
i.voroshylova@kubg.edu.ua

РОЗВИТОК ТЕЛЕКОМУНІКАЦІЙНОГО БІЗНЕСУ ЄВРОПИ В КОНТЕКСТІ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ

Поняття «телекомунікації» охоплює багато знайомих нам речей: це і радіо, і телебачення, і Інтернет. Сьогодні телекомунікації є невід'ємною частиною виробничої та соціальної інфраструктури будь-якої країни і призначені для задоволення потреб фізичних та юридичних осіб, органів державної влади в телекомунікаційних послугах. У сучасному світі телекомунікації є одним із найважливіших напрямів розвитку суспільств, що стрімко розвивається. Револьюційні зміни, які відбуваються в нашому житті, бізнесі, соціальній та промисловій інфраструктурі, пов'язані саме з телекомунікаціями та мережевими технологіями. Останнім часом дедалі частіше ведуться дискусії щодо впровадження у найближчій перспективі таких новітніх технологій як Інтернет речей, Інтернет-телебачення, мобільний зв'язок покоління 5G, тощо. Щорічне зростання сектору інформаційно-комунікаційних технологій та телекомунікацій на 25 % суттєво перевищує показники росту кращих економік світу, а світові бренди в галузі телекомунікацій стали найвдалішими бізнес-проектами останніх десятиріч.

Отже, *актуальність* обраної для висвітлення теми пояснюється тим, що в сучасному європейському економічному середовищі телекомунікаційний бізнес набуває найрізноманітніших форм та суттєво впливає на всі сфери людського життя, робить свій внесок у стрімкий розвиток економік багатьох європейських держав та позначається на формуванні національної та регіональної інформаційної політики.

Для підкреслення особливо важливої ролі та значення інформаційно-комунікаційних технологій у сучасному світовому суспільстві варто навести одне з положень Окінавської хартії глобального інформаційного суспільства: «Інформаційно-телекомунікаційні технології (ІТ) є одним з найбільш важливих факторів, які впливають на формування суспільства ХХІ сторіччя. Їх революційний вплив стосується способу життя людей, їх освіти й роботи, а також взаємодії уряду та громадянського суспільства. ІТ швидко стають життєво важливим стимулом розвитку світової економіки. Вони також надають можливість багатьом ініціативним індивідуумам, фірмам та спільнотам в усіх

частинах земної кулі більш ефективно і творчо вирішувати економічні та соціальні проблеми» [1].

Оскільки впродовж останніх десятиріч інформаційно-комунікаційні технології дедалі активніше формують обличчя сучасної епохи, питанням значення, місця та ролі інформаційно-комунікаційних технологій у розвитку сучасного інформаційного суспільства присвячена велика кількість досліджень, які переконливо свідчать про те, що інформаційно-комунікаційні технології мають надзвичайний вплив на розвиток соціальної, економічної, гуманітарної, культурної та інших сфер суспільного життя.

Ці технології є сучасним універсальним та багатофункціональним інструментом розвитку держави і суспільства. Завдяки ІКТ змінюється зміст та умови трудової діяльності тисяч людей, оперативно прискорюється розв'язання найскладніших робочих задач, істотно підвищується ефективність управління. З'являються нові професії та створюються нові робочі місця, формуються нові галузі виробництва, змінюється традиційне функціонування вже існуючих галузей.

Нині в інформаційно-комунікаційній сфері (галузь зв'язку та сфера інформатизації) найважливішу роль відіграє сфера телекомунікацій, яка складається з комплексу технічних засобів та споруд, призначених для маршрутизації, передавання або приймання сигналів, знаків, письмового тексту, зображень та звуків або повідомлень будь-якого роду по радіо, проводових, оптичних або інших електромагнітних системах [2].

Сьогодні телекомунікації – один із ключових секторів економіки будь-якої країни ЄС, оскільки близько 20 % усього обсягу наданих у державі послуг реалізуються в процесі діяльності її провайдерів та операторів. Згідно з цим показником телекомунікації є другою за значимістю послугою, поступаючись тільки послугам різних видів транспорту. Ці дані свідчать про те, що телекомунікаційна галузь є однією з системоутворюючих в економіках європейських країн [3, р. 200].

Одним з перших досліджень у цій сфері, що стосувалося, зокрема, окремих аспектів залежності між телефонною щільністю та ВВП на душу населення, була робота А. Джіппа «Добробут націй та телефонна щільність» [3]. Починаючи з 1963 р., залежність між телефонною щільністю та ВВП досліджувалася постійно як різними організаціями, так і окремими авторами.

Найбільш ефективно такі дослідження виконуються Міжнародним союзом електрозв'язку. Зроблені на основі багаторічного аналізу статистики та даних різних країн дослідження дали змогу встановити тісну залежність між телефонною щільністю та ВВП на душу населення, яка є буквально лінійною. Результати цих досліджень мають велике практичне значення, оскільки з їх допомогою можна визначити як відповідний економічному рівню розвитку країни технічний рівень розвитку зв'язку, так і необхідний для цього обсяг інвестицій у телекомунікаційний бізнес [4].

Аналіз європейських практик щодо позиціонування та визначення нових телекомунікацій й підходів до регулювання у цій сфері здійснюють такі органи як Європейська платформа регуляторних органів (ЄПРО) (*European Platform of Regulatory Authorities, EPRA*) та Керівний Комітет Ради Європи з питань медіа та інформаційного суспільства. Створена у 1995 році, Європейська платформа регуляторних органів сьогодні є форумом для неформальних дискусій та обміну думками між регуляторними органами в галузі телерадіомовлення в Європі. Сьогодні ЄПРО забезпечує відкриту платформу для дискусій з найрізноманітніших дотичних тем для регуляторів [5].

Питання критеріїв ефективності роботи нових телекомунікацій активно досліджуються у багатьох наукових працях завдяки суміжності цієї теми з темою ефективності традиційних видів медіа. Окремі аспекти питання показників успішності традиційних телекомунікацій висвітлювали, зокрема, Д. Борн [6], Д. Маккейб та К. Акас [7], М. Янковіч [8] та ін. Серед українських науковців проблему оцінювання ефективності телекомунікаційного бізнесу досліджували Б. Станкевич [9; 10], Ю. Щербина [11], І. Балинський [12] та ін. Питання показників успішності традиційного телебачення саме з практичної точки зору активно досліджували, зокрема директор компанії «Global Media Consult» К. Кнайбел [13], колишній генеральний директор російського телеканалу ГНТ Р. Петренко [14] та ін.

Варто зазначити, що еволюційні процеси в галузі зв'язку можна спостерігати як у вдосконаленні рівнів технологічного розвитку, так і в зміні термінології. Так, вітчизняний термін «електрозов'язок» поступово трансформувався у міжнародний термін «телекомунікації», під яким розуміють сукупність засобів, що забезпечують перенесення інформації, наданої в необхідній формі, на велику відстань за допомогою поширення сигналів в одному із середовищ або сукупності середовищ [15].

Сьогодні вже сформувалася ціла індустрія контенту, мета якої – не лише накопичення важливої інформації, багато в чому це ще й великий бізнес. Оцінюючи рівень розвитку інформаційних і телекомунікаційних технологій, необхідно усвідомлювати наявні можливості доступу до великого обсягу найрізноманітнішої інформації. У сучасних реаліях майже ні в кого не викликає сумнівів той факт, що перспективи швидкого і повсюдного поширення інформаційних технологій та послуг нерозривно пов'язані з розвитком телекомунікаційних мереж і технологій.

За умов ринкової економіки суб'єктами підприємницької діяльності на ринку телекомунікацій виступають оператори мережі – постачальники послуг (сервіс-провайдери). Вони забезпечують побудову мереж зв'язку загального користування або так званих публічних мереж (*public networks*), які покликані постачати послуги зв'язку широкому колу користувачів різних категорій.

Телекомунікаційні послуги є по суті послугами транспорту. Вони забезпечують перенесення інформації між різними точками мережі, які відповідно охоплюють відправника і одержувача інформації, яку генерують самі користувачі.

Серед основних тенденцій розвитку ринку стільникового зв'язку можна відзначити появу так званих віртуальних операторів. Це компанії, які, не маючи власних мережних ресурсів, частково або оптом викуповують «навантаження» у традиційних операторів і у вигляді пакетів популярних послуг на основі гнучкої тарифної сітки реалізують їх клієнтам під своєю торговою маркою. Велику частину їхньої діяльності становить маркетинг. Доступність комбінації мобільного та фіксованого доступу, надання широкосмугового доступу, а також послуг передачі даних забезпечують ідеальні умови виживання операторів зв'язку в умовах високої конкуренції на ринку телекомунікацій ЄС.

У зв'язку з бурхливим розвитком Інтернету нестримно зростає популярність ще одного виду підприємницької діяльності на ринку мережних послуг – так званий Інтернет сервіс-провайдинг. Основна діяльність сервіс-провайдерів спрямована на надання в регіонах послуг доступу до Інтернету. Унікальність Інтернету полягає в неосяжному наповненні інформаційними ресурсами та широкому застосуванні інформаційних технологій для обробки інформації та подання її у різних форматах. Інформаційні послуги Інтернету полягають у забезпеченні користувачів можливостями пошуку найрізноманітнішої інформації, що розміщується на численних веб-сайтах [16].

Окремою групою виділяють мережі підприємств, що належать компаніям і установам, інтереси бізнесу яких виходять за рамки ринку телекомунікацій. Відмітною особливістю приватних мереж є той факт, що всі ресурси мережі використовуються тільки співробітниками підприємства, яке володіє мережею. Крім того, під терміном «приватна» мережа розуміється також закрита мережа, тобто призначена для конфіденційного зв'язку. У цьому розумінні поняття «приватна мережа» частіше вживається щодо мереж великих корпорацій, що мають філії в різних містах, країнах і навіть на різних континентах.

Всі країни ЄС чітко розрізняють комерційну діяльність організацій у сфері телекомунікацій та діяльність цих організацій у ролі «виконавців» державного замовлення у сфері телекомунікацій. Джерелами фінансування комерційної діяльності телекомунікаційних мовників зазвичай є всі види надходжень, окрім коштів, отриманих з державного бюджету та позабюджетних фондів (наприклад, фонди підтримки медіа), а також абонентська плата і ліцензійні платежі (у тому випадку, якщо їх перераховують безпосередньо на рахунок комерційної організації, а не на рахунок держави [16]).

У країнах ЄС здійснення комерційної діяльності телекомунікаційними компаніями відбувається переважно двома способами:

- 1) через юридичні особи, що були ними засновані (це дає змогу провести розмежування між прибутками від фінансової діяльності та прибутками від телекомунікаційної діяльності і відповідними збитками);
- 2) через ведення відокремленого обліку та окремого звіту про комерційні операції та діяльність у сфері власне самого суспільного мовлення (у тих випадках, коли не створюється окрема юридична особа) [16].

У цілому потрібно виділити такі надходження від комерційної діяльності у сфері телекомунікацій:

- 1) фінансування за рахунок розміщення реклами та непряме фінансування від спонсорської підтримки у виробництві програм;
- 2) фінансування за рахунок продажу авторських прав;
- 3) фінансування від ведення підприємницької діяльності (в тих країнах, де дозволено здійснювати таку діяльність);
- 4) фінансування за рахунок фінансової допомоги та благодійності фізичних та юридичних осіб;
- 5) фінансування від трансляції записів програм (Наприклад, записів фонограм);
- 6) надходження від інших видів комерційної діяльності.

При цьому основною формою доходів організацій суспільного мовлення від реалізації фінансової діяльності була і є реклама. Так, наприклад, в Литовській Республіці частина доходів від реклами в держбюджеті литовського телебачення та радіомовлення складає приблизно 20 % [17], тоді як доходи від інших форм комерційної діяльності – лише 1 % держбюджету. В Республіці Польща частина доходів від реклами в держбюджеті польського телебачення складає більше, ніж 50 %, у той час як доходи від абонентської плати становлять близько 30 %, а від інших форм комерційної діяльності – близько 11 % [18].

У Румунії частина «рекламних» доходів в бюджеті телекомунікаційних організацій становить приблизно 8 % [19]. Аналогічна ситуація спостерігається у Франції, Словенії, Словаччині та інших країнах Європи.

Необхідно також відзначити, що останнім часом у великій кількості європейських держав на законодавчому рівні встановили низку обмежень на розміщення реклами у телекомунікаційних каналах. Наприклад, у Швеції, Естонії, Данії, Фінляндії рекламу на таких каналах було взагалі заборонено (крім радіо). У Німеччині демонстрація реклами дозволена лише на провідних телекомунікаційних каналах. Реклама на каналах суспільного мовлення Франції не має переривати художні фільми; крім того, її тривалість не може перевищувати 8 хвилин на одну годину. В Ірландії реклама на таких каналах обмежена до 7,5 % добового, в Латвії «добова» норма на рекламу для суспільних телекомунікаційних каналів є в 2 рази меншою, аніж для приватних телерадіокомпаній, в Болгарії тривалість реклами на суспільному мовленні не має перевищувати 15% на добу, в Румунії показ реклами дозволено лише у перерві між програмами і її загальна частина в годині ефірного мовлення не має перевищувати 8 хв., в Угорщині реклама на телекомунікаційних каналах не має перевищувати 3 хв. на добу, в Чехії – 1 % на добу [20].

Щодо правового регулювання доходів до бюджетів телекомунікаційних організацій від інших форм фінансової діяльності, то відповідні проблеми законодавством про телебачення і радіомовлення не контролюються, відповідно – реалізація комерційної діяльності телекомунікаційними каналами підпадає під загальні обмеження законодавства про підприємницьку діяльність.

Таким чином, потрібно підкреслити, що сфера телекомунікаційного бізнесу настільки ж активно розвивається, наскільки й досліджується на різному рівні. Багато наукових праць присвячено різним формам, характеристикам та стратегіям телекомунікаційного бізнесу ЄС. Однак ця сфера ніколи не стоїть на місці, вона розвивається у швидкому темпі разом із сучасними технологіями, саме тому ця галузь вимагає постійної уваги з боку науковців. Це свідчить про надзвичайну актуальність досліджуваної тематики та своєчасність її дослідження.

Крім впливу на соціальну, гуманітарну, культурну та інші сфери громадського життя, який характеризує їх непрямий вплив на економіку країн ЄС, особливо відзначається також і прямий вплив телекомунікаційної сфери на економіку та її розвиток, а також на розвиток інформаційної політики.

Розгляд та аналіз досвіду розвинених країн у плануванні телекомунікаційного бізнесу дав можливість скласти повну картину щодо узагальнення ситуації в цій сфері. Телекомунікації – один із ключових секторів економіки будь-якої країни ЄС, оскільки приблизно 20 % усього обсягу наданих у державі послуг реалізуються в процесі діяльності її провайдерів та операторів. Згідно з цим показником телекомунікації є другою за значимістю послугою, поступаючись тільки послугам різних видів транспорту. Ці дані свідчать про те, що телекомунікаційна галузь є однією з системоутворюючих в економіках європейських країн. Навіть більше, як показали дослідження, існує декілька спільних рис, які пов'язують рівень розвитку засобів зв'язку та рівень економічного розвитку суспільства.

Список використаних джерел:

1. Окінавська хартія глобального інформаційного суспільства від 22.07.2000 URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/998_163
2. Про телекомунікації: Закон України від 18.11.2003 № 1280-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1280-15#Text>
3. Jipp A. Wealth of nations and telephone density// Telecommunication Journal. 1963. № 6. PP. 199–201.
4. Орлов В. М. Економіка телекомунікацій: навч. посіб. Одеса, 2014. С. 35. URL: <https://metod.onat.edu.ua/download/117>.
5. European Platform of Regulatory Authorities Home page. URL: <https://www.epra.org/>.
6. Georgina Born. Strategy, positioning and projection in digital television: Channel Four and the commercialization of public service broadcasting in the UK. 2003. *Culture & Society*. 25(6). PP. 773–779. URL: https://www.researchgate.net/publication/242642978_Strategy_Positioning_and_Projection_in_Digital_Television_Channel_Four_and_the_Commercialization_of_Public_Service_Broadcasting_in_the_UK/link/56e55b6408ae65dd4cc0afd5/download
7. Writing TV into discourse by Kim Akass and Janet McCabe. CST Online. URL: <https://cstonline.net/writing-tv-into-discourse-by-kim-akass-and-janet-mccabe/>
8. University of East Anglia. Mark Jancovich – Publications. URL: https://people.uea.ac.uk/m_jancovich/publications
9. Станкевич Б. Роль телебачення як ефективного інформаційного ресурсу під час виборів Президента України 1999 р. *Українська національна ідея: реалії та перспективи розвитку*. Випуск 22. 2010. С. 94–99.
10. Станкевич Б. Політичні маніпуляції в інформаційній сфері під час проведення виборчих кампаній в Україні. *Українська національна ідея: реалії та перспективи розвитку*. Випуск 20. 2008. С. 124–129.
11. Щербина Ю. В. Порівняльна характеристика розважальних шоу на телеканалах США та України. *Наукові записки Інституту журналістики*. 2013. Т. 51. С. 96–100. URL: http://www.library.univ.kiev.ua/ukr/host/viking/db/ftp/univ/nz_ij/nz_ij_2013_51.pdf.
12. Ігор Балинський: Місто має більше шансів на розвиток, якщо є медіа, що активізують мешканців». The Ukrainians. URL: <https://theukrainians.org/ihor-balynskiy-misto/>.

13. Christian Knaebel – Television in dark times? URL: <https://www.broadbandtvnews.com/2017/01/10/christian-knaebel-television-dark-times/>.
14. Інтерв'ю: Роман Петренко, генеральний директор телеканала ТНТ. Детектор медіа. URL: <https://detector.media/withoutsection/article/4560/2003-07-31-intervyu-roman-petrenko-generalnyi-direktor-telekanala-tnt/>.
15. Телекомунікаційні та інформаційні мережі: Підручник для вищих навчальних закладів/ П.П. Воробієнко, Л.А. Нікітюк, П.І. Резніченко. К.: САММІТ-Книга, 2010. С. 38. URL: <https://ktpu.kpi.ua/wp-content/uploads/2014/02/Vorobiienko-P.P.-Telekomunikatsijni-ta-informatsijni-merezhi.pdf>.
16. Фінансування суспільного мовлення в країнах Європи. Лабораторія законодавчих ініціатив. URL: <https://parlament.org.ua/upload/docs/Chernikov.pdf>.
17. Valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų konsoliduotos visumos pajamų struktūra. Сайт Міністерства фінансів Литовської Республіки. URL: <https://finmin.lrv.lt/lt/veiklos-sritys/biudzetas/issami-informacija-apie-2019-m-biudzeta-1>.
18. Planowane koszty bezpośrednie badań statystycznych ujętych w Programie badań statystycznych statystyki publicznej na rok 2019. Громадський інформаційний бюлетень Польщі. URL: <https://bip.stat.gov.pl/dzialalnosc-statystyki-publicznej/program-badan-statystycznych/pbssp-2019/>.
19. Закон про державний бюджет Румунії на 2019 рік від 1 січня 2019. Сайт Міністерства фінансів Румунії. URL: <https://mf.gov.md/ro/content/bugetul-de-stat-2019>
20. Регулювання участі ЗМІ у виборчому процесі. Лабораторія законодавчих ініціатив. URL: https://parlament.org.ua/docs/files/8/1194879063_ans.pdf.

Morokhovets Anastasia, the Third-year Student, Study Program «Social Communications», Faculty of Law and International Relations, Borys Grinchenko Kyiv University.

Voroshylova Inna, Candidate of Sciences (PhD) in Law (International Law), Senior Research Fellow, Associate Professor of the Chair of International Relations and International Law, Faculty of Law and International Relations, Borys Grinchenko Kyiv University.

THE DEVELOPMENT OF TELECOMMUNICATION BUSINESS IN EUROPE IN THE CONTEXT OF EUROPEAN INFORMATION POLICY

Тетяна Чабанюк
Київський університет імені Бориса Грінченка
tschabaniuk.fpmv20@kubg.edu.ua

Вікторія Вдовиченко
Київський університет імені Бориса Грінченка
v.vdovychenko@kubg.edu.ua

ОСОБЛИВОСТІ ЕЛЕКТРОННОГО БРЕНДИНГУ ЕСТОНСЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ ЯК ІНСТРУМЕНТУ ЇЇ ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ

Актуальність. У сучасному світі, де інформаційні технології визначають новий міжнародний порядок, поступово починає застарівати загально визнана концепція брендингу держав. З кожним роком позиції країн на міжнародній арені визначаються їхніми здобутками у побудові цифрового суспільства, інноваціями, які здатні покращити життя всього людства та вмінням якісно представити себе у віртуальному просторі. Естонія є саме такою країною, яка поєднує у собі успішну реалізацію цих складових та на основі них започатковує новий етап у розвитку стратегій національного брендингу. Вона пропонує концепцію електронного брендингу держави, яка у майбутньому може стати одним із головних інструментів зовнішньої політики кожної країни.

Мета. Розкрити особливості електронного брендингу Естонської Республіки як інструменту її зовнішньої політики та його складові.

Виклад основного матеріалу. Естонія – невелика країна, яка розташовується на півночі Європи. Вона є членом провідних організацій і об'єднань на європейському континенті, таких як НАТО, ОБСЄ та ЄС, а також активним учасником нової економічної та інфраструктурної ініціативи «Тримор'є».

Одразу після відновлення незалежності у 1991 році, Естонія активно почала впроваджувати інформаційні технології у повсякденне життя країни та в основні механізми забезпечення функціонування держави. Ще у 1990-ті вона розпочала створення свого «електронного уряду». У 1996 році з'явилася ініціатива «Стрибок тигра», яка була направлена на інформатизацію навчального процесу, а у 1997 році електронні інструменти активно почали застосовуватися у банківському секторі. Головним рупором цифрових змін стала право-ліберальна Партія Реформ, завдяки пропозиції якої у 2005 році місцеві вибори у країні проходять онлайн, а уже у 2007 році виборці отримують можливість проголосувати на парламентських виборах через інтернет. Згодом у 2008 році була запроваджена програма e-Health, а у 2014 році Естонія стала першою країною у світі, яка запровадила електронне резиденство (E-residency) [2].

Таким чином, Естонія має цілковите право називатися першим повноцінним інформаційним суспільством. Про це говорять такі факти:

1. Вся країна покрита широкосмуговим підключенням до Інтернету.

2. 99 % державних послуг є цифровими.

3. 98 % відсотків населення має ID-картку, за допомогою, якої громадяни можуть сплачувати податки, створювати власний бізнес, записуватися на прийом до лікаря та навіть здійснювати політичне волевиявлення. Уже зараз 43,8 % населення голосує через Інтернету.

4. В країні функціонує онлайн платформа X-Road, що надає широкий спектр послуг для громадськості. Вона дозволяє різним державним і приватним інформаційним системам електронного обслуговування обмінюватися даними, з'єднуватися і функціонувати в гармонії.

5. Естонія стала першою країною, яка розпочала використовувати блокчейн на державному рівні.

6. Розвинені умови для цифрового бізнес середовища.

7. Впроваджена система електронно підпису дозволяє вести бізнес та підписувати контракти незалежно від місцезнаходження партнерів [11].

Разом із процесами цифровізації усіх сфер суспільства та держави, Естонія одночасно впроваджувала моделі «цифрової ідентичності» як складової національного бренду країни. Цей процес полягає у представленні туристам, підприємцям та інвесторам спектру можливостей, які дає повноцінно функціонуюче інформаційне суспільство та його переваги. Так, в Естонії почав формуватися окремий концепт державного брендингу – електронний бренд країни (е-брендинг). Схожі моделі уже намагаються розвивати Фінляндія та Швеція, але вони поки знаходяться на початкових етапах.

Першою і головною засадою е-брендингу є власний успішний досвід країни у розбудові цифрового суспільства та впровадженні систем захисту критичної інфраструктури. Естонія має вагомі здобутки у розвитку інформаційного суспільства та досягла значного успіху у цьому. Крім того, вона стала першою у світі країною, яка створила посольство даних, що знаходить за межами держави, а саме у Люксембурзі. Це посольство є захищеним центром обробки даних, де заархівовані сети стратегічно важливої інформації. Воно є частиною державної хмарної політики – Хмара уряду Естонії. Хмара уряду підтримує цифрову незалежність Естонії і безперервну роботу державних ІТ-служб [4]. Така структура була створена на випадок серйозних кібератак, що можуть призвести до втрати всіх даних про державу та її громадян.

Також після руйнівних російських кібератак у 2007 році на критичні об'єкти інфраструктури країни, Естонія почала вживати низку заходів для зміцнення своєї безпеки у віртуальному просторі. Так, у 2008 році у Таллінні було відкрито Об'єднаний центр передових технологій з кібероборони НАТО, а у 2018 році в армії з'явився підрозділ, що відповідатиме за кібербезпеку країни [1]. Внаслідок докладених зусиль у розбудові цифрової оборони, Естонія

стала 1-ою в Європі та 5-ою у світі у Глобальному індексі кібербезпеки (GCI) за 2018 рік [7].

Другою визначальною рисою електронного бренду є формування е-образу країни у мережі Інтернет. Естонські ІТ-фахівці перевели найнеобхіднішу інформацію про свою країну у цифровий формат, категоризували її та розробили електронне позиціонування держави у світі. Вони створили загальний сайт про свою країну [5], який так само слугує основою для переходу на інші сторінки, які містять спеціалізовані дані про Естонію. Наприклад, є сайти про роботу, наукову та стартап діяльність, торгівлю, інвестування, електронне урядування, електронну резиденцію та туризм в Естонії.

Зокрема, є сторінка, яка присвячена безпосередньо бренду Естонії [3]. Її головна мета – сформуванню базове розуміння про країну: її історію, характер та цінності. На сайті теж можна знайти широку базу багатогранної інформації про Естонію та окремих розділ присвячений історії створення дизайну країни і його різноманітним інструментам. Там кожен може ознайомитися із ними й завантажити різноманітні шаблони у естонському стилі. Це дійсно ефективний задум через дизайн просувати свою національну марку та дати можливість людям представити Естонію у свій власний оригінальний спосіб.

Третя засада електронного брендингу – це свідчення статусу інноваційної країни через підприємництво, а саме наявність успішних компаній та проектів у ІТ-сфері. Естонія всіляко намагається приваблювати до себе стартап-підприємців із усього світу. Особливий акцент зроблено на молодих підприємців із пострадянських країн. У 2017 році Естонія посіла третє місце в Європі за найбільшою кількістю стартапів на душу населення [6], а інвестиції у такі проекти зросли із 7 мільйонів євро у 2008 році до 328 мільйонів євро у 2018 році [9]. Також у країні є спеціальна візова програма для стартап-підприємців, яка допомагає неєвропейським резидентам на відкритих та вигідних умовах розвивати свої стартапи в Естонії [10]. Країна має багато вдалих прикладів блискучої реалізації стартап-компаній. Серед них такі всесвітньовідомі проекти як Skype, Bolt, Starship Technologies, TransferWise, Fortuno, Pipedrive.

Також в країні знаходиться Естонська Європейська Інноваційна Академія, яку у 2018 році відзначило видання The Financial Times у категорії найкращого технологічного навчання [8]. Академія направлена на якісну теоретичну та практичну підготовку потенційних підприємців, починаючи від етапу зародження ідеї до її представлення перед можливими інвесторами.

Висновки. Створивши стабільно-функціональне інформаційне суспільство, Естонія перенесла цей успішний досвід на розробку електронного бренду країни. Він ґрунтується на сильному кібернетичному захисті, онлайн позиціонуванні держави та суспільства й наявності сприятливого середовища для стартапів. Таким чином, Естонія впроваджує сучасні тенденції у побудові та просуванні національного бренду, уже неодноразово підтверджуючи статус країни-новатора. Вона пропонує світові свіжий погляд на методи зміцнення авторитету серед міжнародних гравців, а також примноження внутрішнього

добробуту, у відповідності із сучасними вимогами та законами розбудови новітнього інформаційного світового порядку.

Список використаних джерел:

1. Біляєва Я. Командувач кібервійськ Естонії: «У кібервимірі кількість не завжди має значення». Deutsche Welle: блог. URL: <https://p.dw.com/p/33GnH>
2. Герасимчук С. Реформи онлайн: як Естонія зробила стрибок до цифрового лідерства. Європейська правда : стаття. URL: <https://www.euointegration.com.ua/articles/2020/04/17/7108861/>
3. Brand Estonia. URL: <https://brand.estonia.ee/>
4. Data Embassy. E-Estonia. URL: <https://e-estonia.com/solutions/e-governance/data-embassy/>
5. Estonia. URL: <https://estonia.ee/>
6. Estonia ranks third in Europe regarding the highest number of startups per capita. E-Estonia: блог. URL: <https://e-estonia.com/estonia-is-ranked-the-third-in-europe-regarding-the-highest-number-of-startups-per-capita/>
7. Global Cybersecurity Index. ITU. URL: https://www.itu.int/en/ITU-D/Cybersecurity/Documents/GCIv3_documents/GCI_General_PPT.pdf
8. Hankewitz S. The Financial Times includes four Estonian entities as digital champions. Estonia.ee: блог. URL: <https://estonia.ee/the-financial-times-includes-four-estonian-entities-as-digital-champions/>
9. Sillavee S. 2018: Records for the Estonian startup sector, new wave of entrepreneurs in the community. Startup Estonia: блог. URL: <https://startupestonia.ee/blog/2018-records-for-the-estonian-startup-sector-new-wave-of-entrepreneurs-in-the-community>
10. Startup Visa. Startup Estonia. URL: <https://startupestonia.ee/visa>
11. Work Estonia presentation. Brand Estonia. URL: [https://toolbox.estonia.ee/search/?filter\[media_type\]\[\]=presentation](https://toolbox.estonia.ee/search/?filter[media_type][]=presentation)

Chabaniuk Tetiana, the First-year Student of the Master's Program, Study Program «Social Communications», Faculty of Law and International Relations, Borys Grinchenko Kyiv University.

Vdovychenko Victoria, Candidate of Sciences (PhD) in History, Associate Professor of the Chair of International Relations and International Law, Faculty of Law and International Relations, Borys Grinchenko Kyiv University.

THE COUNTRY BRAND AS AN TOOL OF ESTONIAN FOREIGN POLICY: EXPERIENCE FOR UKRAINE

Богдан Черевичний
Київський університет імені Бориса Грінченка
bvcherevychnyi.fpmv17@kubg.edu.ua

Олена Пістракевич
Київський університет імені Бориса Грінченка
o.pistrakevych@kubg.edu.ua

ІНФОРМАЦІЙНІ ОПЕРАЦІЇ ПРОТИ УКРАЇНИ В УМОВАХ РОСІЙСЬКОЇ АГРЕСІЇ

Актуальність теми: в умовах глобальних та регіональних інформаційних протистоянь, зіткнення національних інформаційних інтересів та поширення інформаційного впливу, захист інформаційного простору стає ключовим завданням сучасних держав у інформаційному просторі. Особливо актуальною дана тема є для України, яка знаходиться під негативним інформаційним впливом з боку Російської Федерації, що призводить до знищення української ідентичності, маніпулювання свідомості та дискредитації влади. Проведення досліджень інформаційних операцій та протидії ним забезпечить захист інформаційного простору та відновлення інформаційного суверенітету України.

Мета: дослідити інформаційні операції в умовах російської агресії, визначити актуальні загрози національній безпеці України в інформаційній сфері.

Шостий рік Україна перебуває в умовах неоголошеної гібридної війни, що ведеться з економічно та військово потужнішим ворогом – Російською Федерацією. За визначенням колишнього директора Національного інституту стратегічних досліджень В. П. Горбуліна (очолював НІСД у період 05.08.2014–30.06.2018), «гібридна війна є асиметричним конфліктом, який поєднує одночасне застосування конвенційних мілітарних сил з використанням іррегулярних утворень, ведення дій у кіберпросторі, здійснення інформаційних операцій, а також економічний і дипломатичний тиск на противника». Виходячи з цього визначення, інформаційні операції є компонентами гібридної війни [1].

На думку В. Горбуліна, термін «інформаційні операції» дає змогу точніше, ніж традиційний термін «інформаційні війни», дослідити місце та роль інформаційного протистояння як компонента глобальних протистоянь. охоплює та розкриває інформаційний вплив на масову свідомість (як на ворожу, так і на дружню), вплив на інформацію, доступну супротивникові та необхідну йому для прийняття рішень, а також на інформаційно-аналітичні системи супротивника. Загалом інформаційні операції охоплюють також дії, спрямовані на фізичне ураження (знищення) автоматизованих систем, виведення з ладу засобів комп'ютерно-телекомунікаційної інфраструктури тощо [2, 231].

Згідно доктрини інформаційної безпеки України, яка була затверджена 25 лютого 2017 року, актуальними загрозами національним інтересам та національній безпеці України в інформаційній сфері є [3]:

1) здійснення спеціальних інформаційних операцій, спрямованих на підрив обороноздатності, деморалізацію особового складу Збройних Сил України та інших військових формувань, провокування екстремістських проявів, підживлення панічних настроїв, загострення і дестабілізацію суспільно-політичної та соціально-економічної ситуації, розпалювання міжетнічних і міжконфесійних конфліктів в Україні.

Яскравим прикладом є використання доповіді Стокгольмського міжнародного інституту досліджень проблем миру (SIPRI) 19 лютого 2017 року щодо стану світового ринку озброєнь [4]. Цей документ використали російські пропагандисти задля розгортання інформаційної кампанії проти України, зокрема вітчизняного ВПК. Кремлівський меседж звучить так: попри війну на Донбасі, Україна продовжує продавати озброєння агресору. І тут йдеться зокрема не про контрабанду зброї, а про офіційне постачання – те, що складає офіційну статистику.

20 лютого 2016 року ряд українських ЗМІ [5] поширили фейкову інформацію про Росію як найбільшого імпортера українського озброєння. Цю інформацію одразу підхопили і почали активно розповсюджувати російські видання – «Украина.ру» тощо.

Висновок про те, що Росія наростила імпорту української зброї в 2016 році, журналісти зробили із таблиці з бази даних SIPRI [4]. Нібито в 2015 році Україна отримала 98 мільйонів доларів, а в 2016 році – 169 мільйонів за експорт зброї в Росію;

2) проведення державою-агресором спеціальних інформаційних операцій в інших державах з метою створення негативного іміджу України у світі.

Як приклад успішного проведення тривалої інформаційної операції можна навести факт, що Кремль намагається зобразити Україну як державу, яка не вдалася. РФ поширює пропаганду, у якій стверджує про відсутність суверенітету в Україні, поширюючи міфи про те, що нею управляють ззовні – США та ЄС. Цього наративу російська пропаганда дотримується з зими 2013-2014 року. ЗМІ РФ пов'язують Євромайдан із західним втручанням і зображають лідерів опозиції як «маріонеток», якими керують лялькарі з Заходу [4]. В подальшому Росія використовувала топ-чиновників часів Януковича для поширення тези про зовнішнє управління Україною.

Паралельно з цим Москва транслює меседж про те, що без західних впливів Україна розвалиться на частини, саме тому міжнародні організації – МВФ, Світовий банк – повністю керують процесами ухвалення рішень українською владою. При чому західна підтримка зображується як лицемірство, адже частина союзників – Угорщина та Польща – нібито самі не проти відітнути частину територій України. Аудиторією цього наративу є як українське населення – показати нелегітимність влади через її так звану

підконтрольність США та ЄС, – так і самі західні партнери: їм показують, що російськомовні регіони стали частиною України випадково після розпаду СРСР, їх населення прагне возз'єднання з Росією, тому їх відділення, як розповідає російська пропаганда, є закономірним;

3) інформаційна експансія держави-агресора та контрольованих нею структур, зокрема шляхом розширення власної інформаційної інфраструктури на території України та в інших державах.

Кремль активно розповсюджує – як в українському, так і в європейському інформаційному просторі – повідомлення про небажання та неможливість України вступити до Європейської Співдружності [8].

4) інформаційне домінування держави-агресора на тимчасово окупованих територіях;

Росія та невизнані і самопроголошені терористичні утворення «ДНР» та «ЛНР», постійно повідомляють про порушення Україною Мінських домовленостей. Ці повідомлення є однотипними і тому не заслуговують особливої уваги. Час від часу російські медіа є джерелом вигаданих історій про критику України щодо «зриву домовленостей» з боку європейських політиків чи експертів.

В липні 2017 року під час саміту G20 в Гамбурзі російські ЗМІ поширили дезінформацію про те, що лідери Німеччина та Франції нібито не заперечують «факт недотримання українською владою домовленостей, досягнутих в Мінську». При цьому медіа посилалися лише на слова прес-секретаря президента РФ Дмитра Пєскова. «StopFake» встановив, що нічого подібного Еммануель Макрон та Ангела Меркель не казали. Канцлер Німеччини лише заявила про те, що «прогрес йде дуже повільно», а президент Франції – про «складність ситуації» [3].

5) недостатня розвиненість національної інформаційної інфраструктури, що обмежує можливості України ефективно протидіяти інформаційній агресії та проактивно діяти в інформаційній сфері для реалізації національних інтересів України;

Мешканці окремих районів Донбасу стали жертвою щоденної російської «промивки мізків», що мала на меті переконати в безальтернативності російського вибору, оскільки з української сторони на російськомовне населення Донбасу чекають тільки звірства і насильство;

6) поширення закликів до радикальних дій, пропаганда ізоляціоністських та автономістських концепцій співіснування регіонів в Україні.

Російські пропагандисти транслюють думку про те, що Україна – штучно сформований після розпаду СРСР конструкт, який поєднує в собі населення, несумісне за ціннісними орієнтирами, мовою та ідентичністю. За допомогою фейків про нібито присутнє в західних сусідів України бажання відділити частину територій, вони прагнуть продемонструвати, що «відділення» Криму та Донбасу – це лише окремих випадок із цілого процесу масштабного відходу «неукраїнських» територій до складу інших держав.

Враховуючи той аспект, що з кожним роком вдосконалюються методи інформаційних операцій, а також створюються нові важелі маніпулятивного впливу, перед Україною стоїть термінове завдання реформування законодавчого регулювання в інформаційній сфері, а також посилення обороноздатності країни.

14 вересня 2020 року була прийнята Стратегія національної безпеки України, метою якої є врахування уроків гібридної агресії проти України у нових доктринальних підходах до забезпечення воєнної безпеки, а також отримання повної і достовірної упереджувальної інформації про ситуацію в Україні та світі, протидія зовнішнім загрозам національній безпеці України, сприяння реалізації національних інтересів України.

Стратегія національної безпеки є основою для розробки документів щодо планування у сферах національної безпеки і оборони. Серед стратегій різних сфер є в тому числі [7] Стратегія інформаційної безпеки та Стратегія кібербезпеки України, розробляти які буде експертна рада з інформаційної та кібербезпеки при Державній службі спеціального зв'язку та захисту інформації України, створена в жовтні 2020 року, яка стане платформою об'єднання однодумців, що спрямують свої зусилля на вирішення таких завдань, як розвиток організаційної системи забезпечення інформаційної та кібербезпеки, модернізацію законодавчої бази, посилення функціональної спроможності технологічної інфраструктури інформаційної та кібербезпеки та удосконалення системи підготовки кадрів.

Висновок. Сьогодні інформаційні операції проти України з боку Російської Федерації ведуться інтенсивно та рішуче. Вони спрямовані на маніпулювання суспільною та індивідуальною свідомістю, руйнування духовних засад, ідеології, національної ідентичності. Загрозами для України сьогодні також є: здійснення спеціальних інформаційних операцій, що спрямовані на підриг обороноздатності Збройних Сил України; проведення державою-агресором спеціальних інформаційних операцій в інших державах з метою створення негативного іміджу України; інформаційна експансія та домінування в інформаційній сфері на тимчасово окупованих територіях; поширення закликів до радикальних дій та недостатня розвиненість національної інформаційної інфраструктури, що обмежує можливості України ефективно протидіяти інформаційній агресії. Тому розроблення Стратегій інформаційної та кібербезпеки України суттєво посилить оборону складову інформаційного та кіберпростору України, що є дуже важливим на шляху відновлення територіальної цілісності України.

Список використаних джерел:

1. Горбулін В. Гібридна війна: все тільки починається... Дзеркало тижня. URL: https://zn.ua/ukr/internal/gibridna-viyna-vse-tilki-pochinayetsya_.html (дата звернення: 06.11.2020)

2. Гібридна війна і журналістика. Проблеми інформаційної безпеки : навчальний посібник / за заг. ред. В. О. Жадька ; ред.-упор. : О. І. Харитоненко, Ю. С. Полтавець. – Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2018. – 356 с. URL:

- http://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/123456789/22263/4/Hibrydna%20Viina%20I%20Zhurnalistyka_2018.pdf (дата звернення: 06.11.2020)
3. Лондонская недвижимость идеолога украинского раскола: Українська правда. URL : <https://blogs.pravda.com.ua/authors/leschenko/53722f577a5cc> (дата звернення: 07.11.2020)
4. Російська пропаганда про події в Україні: тенденції 2016–2014 років: Детектор медіа. 04.07.2014
http://ms.detector.media/trends/1411978127/rosiyska_propaganda_pro_podii_v_ukraini_tendentsii_20142016_rokiv/ (дата звернення: 05.11.2020)
5. Россия стала крупнейшим покупателем украинского оружия – исследование: СТРАНА.ua URL : <https://strana.ua/news/56715-rossiya-ostaetsya-krupnejshim-pokupatelem-ukrainskogo-oruzhiya-issledovanie.html> (дата звернення: 06.11.2020)
6. Указ Президента України Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 29 грудня 2016 року «Про Доктрину інформаційної безпеки України»: Верховна Рада України URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/47/2017#Text> (дата звернення: 04.11.2020)
7. Указ Президента України № 392/2020 Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 14 вересня 2020 року «Про Стратегію національної безпеки України»: Офіційне інтернет-представництво офісу Президента України URL:<https://www.president.gov.ua/documents/3922020-35037> (дата звернення: 08.11.2020)
8. Украина никогда не станет членом Евросоюза – эксперт: regnum URL: <https://regnum.ru/news/polit/3082670.html> (дата звернення: 06.11.2020)
9. Фейк: Запад на G20 признал нарушение Киевом Минских договоренностей: StopFake URL : <https://www.stopfake.org/fejk-zapad-na-g20-priznal-narushenie-kievom-minskih-dogovorennostej> (дата звернення: 06.11.2020)
10. TRA DEREGISTERS. SIPRI: STOCKHOLM INTERNATIONAL PEACE RESEARCH INSTITUTE URL : http://armstrade.sipri.org/armstrade/page/trade_register.php (дата звернення: 05.11.2020)
11. TRENDS IN INTERNATIONAL ARMS TRANSFERS, 2016. SIPRI. <https://www.sipri.org/sites/default/files/Trends-in-internationalarms-transfers-2016.pdf> (дата звернення: 04.11.2020)

Cherevychnyi Bohdan, the Fourth-year Student, Study Program «Social Communications», Faculty of Law and International Relations, Borys Grinchenko Kyiv University.

Pistrakevych Olena, Candidate of Sciences (PhD) in Public Administration, Senior Lecturer of the Chair of International Relations and International Law, Faculty of Law and International Relations, Borys Grinchenko Kyiv University.

INFORMATION OPERATIONS AGAINST UKRAINE IN THE CONDITIONS OF RUSSIAN AGGRESSION

Viktoriiia Khomutskaja
National Academy for Public Administration
under the President of Ukraine
v.xomutskaja@gmail.com

Inna Voroshylova
Borys Grinchenko Kyiv University
i.voroshylova@kubg.edu.ua

THE IMPACT OF SOCIAL NETWORKS ON INTERNATIONAL INFORMATION RELATIONS: CURRENT OVERVIEW AND PROSPECTS

Since the beginning of the formation of a new international information and communication order, attention has been paid to the disproportion of international information exchange, their impact on the world community, in particular at the political, legal, financial, economic and technological levels. After all, the monopolistic concentration of power in international information flows by developed countries did not meet the aspirations of the international community to create conditions for dialogue and ensure equality of international relations in the field of communication.

But the positive changes in international relations at the turn of the 1980-90s led to constructive approaches to solving problems of international communication [1]. As the only globally influential international institution is the United Nations, which is designed to develop a policy to respond to the most significant challenges and threats to the international community in any field, it is worth noting the activity of specialized UN agencies in this area. It should be noted that at the 29th session of the General Conference of UNESCO (1996) the conceptual document «Information Society for All» [2] was adopted, the aim of the concept was to provide each individual of the international community with wide and free access to information resources necessary for equal participation in the new social formation and in the free exchange of ideas and knowledge. And in 2001, UNESCO launched a long-term program «Information for All» [3].

The emergence and widespread use of social networks in the XXI century influenced the change of international information relations.

Researcher A. Humensky, analyzing the features of foreign policy information management, identifies two state information strategies that differ according to the direction of efforts. These include the expansionary strategy of US and EU policies aimed at using external resources to address national challenges, and the introverted strategy of consolidating domestic resources and isolating oneself from the environment, a model that characterizes China, Cuba and North Korea. As a rule, information strategies of states are a balance between internal and external

orientation, which varies depending on the circumstances, tactical tasks, geopolitical, national and religious characteristics, but the modern foreign policy does not take place without proper media training [4].

Thus, the United States openly states that it will fight for the access of foreign citizens to the network, as well as to conduct a direct dialogue between the government and young active citizens of foreign countries. The United States does not hide the fact that *Facebook* and *Twitter* support the opposition and dissidents in various countries. The United States mobilized the resources of the diplomatic corps to achieve such strategic goals. Today, every American diplomat is obliged to keep his «diary» on social networks and inform the public of the country of accreditation about US policy. To do this, each US embassy has its own page and account on *Facebook* and *Twitter*, and the number of such accounts is estimated at hundreds. The most popular *Twitter* accounts are the US Ambassador to Russia and the «virtual» US Ambassador to Syria. They have the largest number of subscribers and have managed to establish a dialogue with various groups in the country of accreditation [5, p. 122].

Analyzing the experience of the United States, it should be noted that another project also brings its political dividends to the country, that is launched in 2010 a program to train leaders of foreign non-profit organisations in working on social networks. The well-known project called *TechCamp* is a two-day interactive conference in which representatives of foreign NGOs and American IT specialists from companies such as *Google*, *Facebook* and *Twitter*, brainstorm. Experts conduct training on the use of digital innovations in the political struggle and social work of non-governmental organizations. Every year, more than two thousand representatives of non-governmental organizations, selected by the US government on the basis of activity on social networks, participate in the project [5, p. 123].

In addition, the US government has created hundreds of blogs on social networks targeted at a specific foreign audience. Examples include *Twitter* feeds such as @USAUrdu, @USAdarFarsi, @USApoRusski, which duplicate messages from the US Department of State in Urdu, Farsi and Russian. So it can be seen that the US Department of State disseminates information in the languages spoken by the most active bloggers in certain countries. The main task of these accounts is to inform users, disseminate alternative information, react to negative or incorrect information about the United States and, most importantly, quote information about protest movements in the region.

But at the same time, in today's world, there are still many countries where the level of free access to international information is limited or partially limited, i.e. controlled by the authorities. The most famous is North Korea, which is the most closed country in the world. Access to social networks there has been blocked since the arrival of the Internet. It is clear that *Facebook*, *Twitter* and *YouTube* do not work there. A few years ago, a North Korean version of the social network *Facebook* called *StarCon.net.kp* appeared, but it disappeared a day later.

China is also very wary of social networks developed by other countries. Resources such as *Google*, *Flickr*, *Dropbox*, *Facebook*, *Twitter*, *YouTube*, partly *Wikipedia* are blocked in China, and residents use Chinese counterparts. Yet the

largest social network in China is *Qzone* with over 300 million of users, which is also the largest network in the world; the social network *51.com* ranks second and has 130 million of users; *RenRen* student social network has 40 million of registered users; the social network *Kaixin001* is rapidly gaining popularity among the people of China and has about 30 million of users [6].

Special attention should be paid to the Chinese Internet company *Tencent*, which currently ranks second in the world in the number of users, and its branches operate not only in the domestic market but also in the United States and Vietnam. The analogue of the *Twitter* microblog called *Tencent Weibo* developed by the company now has the audience about 752 million of users (90 % of China's Internet users); experts consider it both a tool of public and government control. In particular, experts claim that the *Weibo* microblog managed to break the state monopoly on information and cite as an example the government's attempts to hide the first high-speed train crash in 2011, which provoked a vivid reaction from Chinese Internet audiences about the price ordinary citizens have to pay for rapid economic development of the state [7].

Western researchers believe that the Chinese government allows citizens to discuss certain important public issues on *Weibo*, but words such as «demonstration»/»protest», names of important party officials or criticism of the central government are automatically removed from the microblog. Since 2009, all *Weibo* servers have been under government control, so the microblog can be seen as a government channel of communication with the most active part of citizens from large cities to change the internal information field [7].

This view is shared by Chinese scholar Zhang Xiaolin in his study «The Impact of Social Networks on the Relationship between the State and Citizens in China» who believes that the government is trying to neutralize the existing threats of state monopoly on power by imposing censorship in cyberspace. So, Chinese content providers are obliged to keep records of published information on the Internet and correlate it with the activities of relevant government authorities [6]. Access to a number of foreign sites from China is restricted under the 59 Golden Shield project (the so-called Great Chinese Firewall), which has been operating since 2003.

Also Saudi Arabia periodically struggles with *Facebook* and *YouTube*. Citizens are encouraged to actively talk about «immoral» sites so that they can be blocked. Access to *Wikipedia* and even *Google Translate* was temporarily absent in the country. In 2012, access to *YouTube* was completely closed [7].

Despite the positive aspects, the use of social networks in modern international information relations has its risks. After all, who possesses the information, owns the world. Social network users upload a lot of personal information, which can then be used against them. For example, the US Federal Trade Commission (FTC) fined *Facebook* for \$ 5 billion over a scandal involving Cambridge Analytica, which illegally collected data from 87 million of a social network users [8].

The problem of using social networks to wage information wars between states has a completely different dimension. Note that the concept of «information warfare» appeared in the mid-70s of the twentieth century. The author of the term «information

warfare» is considered to be an American expert Thomas P. Rona, who in 1976, during the height of the Cold War, called information the weakest link in the armed forces. He first used the term in his Weapons Systems and Information Warfare report and formally used it in U.S. Secretary of Defense Directive 3600 of December 21, 1992 [9].

The purpose of information warfare is to weaken the moral and material forces of the competitor and to strengthen one's own. It provides for measures of propagandistic influence on human consciousness. Such wars do not directly lead to bloodshed and destruction. There are no direct victims during them, no one loses the roof over their heads. Meanwhile, the destruction caused by information wars in social psychology, the psychology of the individual, in scale and significance is significant, and sometimes exceed the consequences of armed wars.

The main task of information wars is to manipulate the masses. The purpose of such manipulation is often to: introduce into the public and individual consciousness of hostile, harmful ideas and views; disorientation and misinformation of the masses; weakening of certain beliefs; intimidating people with the image of the enemy; intimidating the enemy with the own power; providing a market for own economy. In this case, information warfare is part of the competition [10].

Martin Libicki, one of the leading theorists in the field of information warfare, in his book «What is information warfare?», identifies 7 forms of information warfare:

- 1) command and control (aimed at destroying communication channels between the command and the executors);
- 2) intelligence (collection of important and protection of own information);
- 3) psychological (propaganda, information processing of the population, demoralization);
- 4) hacking (sabotage and attacks against the enemy by creating special programs);
- 5) economic (information blockade and information imperialism);
- 6) electronic (directed against the means of electronic communications – radio, radar, computer networks);
- 7) cyber warfare [11].

It is necessary to support the opinion of G. Pocheptsov, who emphasizes that today information wars are primarily conducted with the help of intellectual tools, and social networks are a direct environment for their use. He also notes the creation of a new method of influencing public opinion, called micro-targeting and is the publication of personalized messages at the individual level to attract their attention and gain commitment [12].

In general, among the main models of information warfare in social media are the following: the model of network attacks, the model involving user volunteers, the model of total blocking.

The above is especially problematic for countries in a state of undeclared war. Another model is to involve volunteer users who will have heated discussions, write pro-government comments, and publish notes, messages that criticize or support

certain actions, and cover them from a certain point of view. The third model is the total blocking. All popular social networks allow you to block users whose actions interfere with or offend other users. If the user publishes inappropriate information, you can resolve this issue by blocking the user's profile.

It should be noted that a post with a photo increases the credibility of the message several times, a post supplemented by a video – dozens. Social networking tools allow you to quickly spread information about a particular event without waiting for its coverage in the traditional media. Today, speed is crucial. The most widespread and popular is the first published story, regardless of the medium. The above indicates how strategically important the use of social networks can be in waging information wars. Therefore, the efforts of the international community should be aimed at creating a safe regime for their use.

It should be noted that back in 2001, the European Commission published a document entitled «Network and Information Security: Proposal for a European Policy Approach», which outlined the EU's vision of information security and, in particular, defined the following principles of European information security policy: raising user awareness of possible threats when using communication networks; creation of a European system of warning and informing about new threats; providing technological support; support for market-oriented standardization and certification; legal support, the priorities of which are the protection of personal data, regulation of telecommunications services and combating cybercrime; strengthening information security at the state level by introducing effective and compatible means of ensuring information security and encouraging the use of electronic signatures by member states in the provision of public online services, etc., development of international cooperation on information security [13].

In 2016, the European Parliament adopted a resolution entitled «EU Strategic Communication to counteract anti-EU propaganda by third parties», and the project funding is included in the EU budget for 2018-2020 [14].

Thus, as the influence of social networks on international information relations is growing, and they, in addition to the positive aspects, bring many potential threats to such relations. Among the promising areas, in our opinion, is the development of conditions for their safe use. Such conditions must be created both nationally and internationally.

Consequently, research trends and the evolution of social media have allowed formulating the following conclusions.

Thus, the emergence and active use of social networks have an impact on modern international information relations. Highly developed countries have begun to actively use this tool for their own purposes. And we can observe the expansive strategy of the United States and the European Union in the use of social networks in recent years. These networks are used to provide information in a favourable light for the interests of these countries.

At the same time, there are a number of countries that use introverted strategies, namely, social networks are effectively used for domestic political communication, while the influence of foreign policy communication is limited. A

striking example is a Chinese society, which is almost completely isolated from outside influences because in China there is no single comprehensive social network as in other countries and to ensure «common communication» you need to register on all possible Internet portals, as users of one network often do not intersect at all with supporters of another.

The use of social networks in the political activities of states allows influencing a wide range of information consumers, which creates benefits for countries at the international level. The use of social networks by heads of states and diplomatic missions has led to the emergence of so-called *tweet diplomacy*. An important advantage of *Twitter* and *Facebook diplomacy* is working with target groups to create a favourable political environment to promote national interests, prevent crises, solve social problems, and research public opinion etc. As the modern development of international information relations shows, this type of communication will only become more widespread.

But social networks, influencing international information relations, in addition to the positive aspects bring many potential threats. We noted the dangers of their use in information wars by modern states. Therefore, among the advanced areas, in our opinion, is the development of conditions for their safe use. Such conditions must be created both nationally and internationally.

References:

1. Макаренко Є. А. Міжнародні інформаційні відносини: Монографія. Київ: Наша культура і наука, 2002. С. 69.
2. Дзьобань О. П. Інформаційне насильство та безпека : світоглядно-правові аспекти : монографія. Харків : Майдан, 2011. С. 39.
3. Information for All Programme (IFAP). URL: <https://en.unesco.org/programme/ifap> (date of access: 06.11.2020).
4. Гуменский А. Управление международной информацией. *Международные процессы*. 2010. Т. 8, № 1(22). URL: <http://intertrends.ru/system/Doc/ArticlePdf/585/Gumensky-22.pdf> (date of access: 06.11.2020).
5. Цветкова Н. А., Ярыгин Г. О. Политизация «цифровой дипломатии»: публичная дипломатия Германии, Ирана, США и России в социальных сетях. *Вестник Санкт-Петербургского университета*. Политология. Международные отношения. Сер. 6. 2013. Вып. 1. 119–124.
6. Xiaoling Z., Gareth Sh. The Impact of Social Networking Sites on state-citizen relationships in China. China Policy Institute Policy Paper 2012. № 1. University of Nottingham. URL: <https://www.nottingham.ac.uk/iaps/documents/cpi/policy-papers/policy-paper-2012-01.pdf> (date of access: 06.11.2020).
7. «Європи тут немає»: топ 10 країн, де забороняють соціальні мережі. URL: <https://my.rv.ua/hotnews/yevropi-tut-nemaye-top-10-krayin-de-zaboronyayut-sotsialni-merezhi/> (дата звернення: 06.11.2020).
8. Kelly M. FTC hits Facebook with \$5 billion fine and new privacy checks. URL: <https://www.theverge.com/2019/7/24/20707013/ftc-facebook-settlement-data-cambridge-analytica-penalty-privacy-punishment-5-billion> (date of access: 06.11.2020).
9. Comparison of the Information Warfare Capabilities of the ROC and PRC. URL: <https://cryptome.org/cn2-infowar.htm> (date of access: 06.11.2020).
10. Торкатюк В., Полчанінова І., Дмитрук І., Нікбін Ф. Роль інформаційних технологій у соціально-економічному розвитку країни. URL: <https://eprints.kname.edu.ua/37947/1/45-46.pdf> (дата звернення: 06.11.2020).

11. Martin C. Libicki. The Convergence of Information Warfare. Strategic Studies Quarterly. URL: https://www.airuniversity.af.edu/Portals/10/SSQ/documents/Volume-11_Issue-1/Libicki.pdf (date of access: 06.11.2020).

12. Почепцов Г. Інформаційна війна як інтелектуальна війна. URL: http://www.ji-magazine.lviv.ua/diskusija/2013/Pochepcov_Informacijna_vijna.htm (дата звернення: 06.11.2020).

13. Communication from the European Commission: Network and Information Security: Proposal for a European Policy Approach. COM (2001). URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52001DC0298> (date of access: 06.11.2020).

14. European Parliament resolution of 23 November 2016 on EU strategic communication to counteract propaganda against it by third parties (2016/2030(INI)) (2018/C 224/08). URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52016IP0441> (date of access: 06.11.2020).

Хомутська Вікторія, студентка 1 курсу магістратури, спеціальність «Економіка», Факультет «Управління персоналом та економіка праці», Національна академія державного управління при Президентіві України; випускниця бакалаврської програми «Суспільні комунікації» Київського університету імені Бориса Грінченка.

Ворошилова Інна, кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник, доцент кафедри міжнародних відносин та міжнародного права, Факультет права та міжнародних відносин, Київський університет імені Бориса Грінченка.

ВПЛИВ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ НА МІЖНАРОДНІ ІНФОРМАЦІЙНІ ВІДНОСИНИ: СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ

СЕКЦІЯ 2.

РОЗВИТОК КРАЇН ТА РЕГІОНІВ: ПОГЛЯД З ПОЗИЦІЇ СЬОГОДЕННЯ

Альона Добридень

Київський університет імені Бориса Грінченка
aydobryden.fpmv20@kubg.edu.ua

Марина Бессонова

Київський університет імені Бориса Грінченка
m.bessonova@kubg.edu.ua

ОСНОВНІ ВИМІРИ АРКТИЧНОЇ ПОЛІТИКИ КАНАДИ

Канада, за класифікацією М. Каплана, відноситься до так званих середніх держав, тож її вплив на міжнародній арені не є настільки ж потужним, як у наддержав та великих держав. Втім, Канада займає важливе місце у сучасних міжнародних відносинах. Сучасні пріоритети зовнішньої політики Канади можна вимірювати через ціннісні та регіональні складові. Так, серед основних зовнішньополітичних цінностей, які оголошені як головні пріоритети для Канади: територіальна цілісність, права людини, демократія, повага до верховенства права та прагнення до вільної та дружньої торгівлі. Стосовно регіональних вимірів головних пріоритетів зовнішньої політики Канади варто відзначити її переорієнтацію з Великої Британії (XIX – початок XX ст.) на Сполучені Штати Америки (з початку XX ст., але найбільш активно з середини XX ст.), а згодом у напрямку багатосторонності та активного залучення до міжнародних організацій та структур [1, с. 246]. Одним з таких регіональних пріоритетів на початку XXI ст. виступає Арктика.

Метою дослідження в рамках цієї публікації є узагальнення основних вимірів сучасної політики Канади в Арктиці. Актуальність такого дослідження зумовлена тим, що Арктика вважається одним з перспективних регіонів в економічному плані, тож контроль над арктичними територіями вважається запорукою і політичного впливу на міжнародній арені.

Варто почати з того, що Канада входить до Арктичної ради, створеної в рамках так званої Оттавської декларації у 1996 р. До її складу входять тільки ті країни, які мають свої території в Арктиці. Це Канада, Данія, Фінляндія, Ісландія, Норвегія, Росія, Швеція та США, а також ряд країн-спостерігачів. З огляду на те, що країни сконцентровані навколо Північного полюсу – це об'єднання характеризують як циркумполярне. Арктична рада була сформована

як форум для координації співпраці серед арктичних країн, у тому числі і з вирішенням питань сталого розвитку та охорони довкілля, що є важливим для існування корінних народів [4]. Власне ці аспекти є вирішальними у формуванні та реалізації основних напрямів арктичної політики Канади.

Арктика – це геополітично важливий регіон. Зміни, спричинені кліматом, роблять арктичні води більш доступними, що призводить до зростання міжнародного інтересу до перспектив арктичного судноплавства, рибальства та розвитку природних ресурсів. У той же час зростає міжнародний інтерес до захисту арктичної екосистеми від впливу кліматичних змін. Уряд Канади твердо заявляє про свою присутність на Півночі та продовжує свою діяльність в правових рамках з над своєю сухопутною територією та своїми арктичними водами, включаючи Північно-Західний прохід.

Можна визначити наступні три пріоритетних напрями роботи Канади в циркумполярній Арктиці.

По-перше, це зміцнення міжнародного порядку в Арктиці. Міжнародний порядок в Арктиці не є статичним. Канада має можливість зміцнити своє міжнародне лідерство, щоб забезпечити подальший розвиток міжнародного порядку в Арктиці, котрий формується таким чином, що захищає та пропагує канадські інтереси та цінності, такі як: безпека людей та навколишнього середовища, гендерна рівність та багатовекторне залучення сіверян, особливо корінних жителів.

По-друге, це більш чітке визначення кордонів Арктики, у тому числі шляхом визначення зовнішніх меж континентального шельфу Канади в Північному Льодовитому океані та пошуку відповідних можливостей для вирішення спірних прикордонних питань. Важливий вимір вирішення цих питань для Канади як і інших учасників цього процесу – опора на міжнародне регулювання та інститути.

По-третє, це розширення міжнародної ролі Канади в пріоритетах Арктики та Півночі Канади, включаючи соціально-економічний розвиток, посилення обізнаності, захисту навколишнього середовища та налагодження зв'язків з корінними народами. На сучасному етапі глобалізації процесів у світі для вирішення багатьох питань, що стоять перед Арктикою та Північчю Канади, акцент робиться на залучення усіх рівнів влади та використання як внутрішніх, так і міжнародних важелів політики. Зобов'язання Канади щодо виконання Порядку денного по Цілях Сталого Розвитку 2030 року та Декларації ООН про права корінних народів та просування прав корінних народів у всьому світі, окреслюють пріоритетні напрямки роботи уряду [3].

У межах цих запропонованих напрямків циркумполярної співпраці Канада продовжує відстоювати інтеграцію різноманітності та гендерних питань в проекти та ініціативи, керуючись феміністською зовнішньою політикою Канади. Уряд переконаний, що дані ключові цінності являються рушійною силою і можуть посприяти соціально-економічному розвитку в Арктиці. Канада планує проводити потужну міжнародну політику, яка являє собою вирішення кількох ключових завдань, що були зумовлені ситуацією в Арктиці.

Варто окреслити та конкретизувати основні виміри того, як Канада планує успішно реалізовувати означені напрями міжнародної діяльності. Так, основними засобами є: двостороння співпраця з арктичними та ключовими неарктичними державами; посилення лідерства та залучення до ключових багатосторонніх форумів, які приймають рішення, щодо Арктики; безпосередня участь у роботі Арктичної ради; її модернізація, зокрема вдосконалення моніторингу та звітування про виконання національних рекомендацій та рішень Арктичної ради країнами-членами, а також посилення стратегічної комунікації в країні та за кордоном.

Одним з напрямів співпраці є покращення управління Північним Льодовитим океаном зокрема шляхом впровадження Угоди про запобігання неврегульованій риболовлі у Центральній частині Льодовитому океані. Ця угода демонструє активний та запобіжний підхід до майбутніх риболовних заходів у відкритому морі в частині центрального Північного Льодовитого океану. Усі сторони зобов'язані реалізовувати програму спільних наукових досліджень та моніторингу. Після набрання чинності на Канаду покладається юридичне зобов'язання просунути цілі Угоди, підтримувати спільну програму наукових досліджень та моніторингу [5].

Крім участі у роботі Арктичної ради, Канада у питаннях своєї арктичної політики бере активну участь у діяльності багатосторонніх форумів, включаючи Арктичну економічну раду, Форум берегової охорони Арктики, Організацію Північноатлантичного договору та ключові організації ООН, які приймають рішення, що впливають на Арктику, такі як Міжнародна морська організація і Всесвітня метеорологічна організація. Канада також сприяє розширенню представництва та участі арктичних та північноканадських, особливо корінних народів, у відповідних міжнародних форумах та переговорах.

Одним з вимірів канадської політики щодо Арктики є зміцнення двосторонньої співпраці з арктичними та ключовими неарктичними державами та суб'єктами за допомогою глобальної мережі дипломатичних місій. Зокрема, це співпраця в рамках: США – Аляска та Королівство Данія – Гренландія. Демографічні, географічні та соціально-економічні подібності між Канадською Арктикою та Північчю, Аляскою та Гренландією є вагомою підґрунтям для співпраці.

Крім того, планується продовження співпраці з п'ятьма північними країнами, включаючи Данію, Фінляндію, Ісландію, Норвегію та Швецію, як основних партнерів в Арктиці безпосередньо в рамках співробітництва Ради міністрів Північних країн. Питання відновлення двостороннього діалогу з Росією щодо арктичних питань, пов'язаних з корінним населенням, науковою співпрацею, охороною навколишнього середовища, судноплаванням та пошуково-рятувальними діями потребує окремого дослідження. Тому відзначимо лише, що такі діалоги мають спільний інтерес двох сторін в процесі адаптації до швидко мінливих умов, таких як втрата морського льоду, відлига вічної мерзлоти та ерозія суходолу.

Ще раз варто наголосити, що однією з проблем канадської політики в Арктиці є чітке визначення кордонів, важливу роль у чому відіграє Комісія з питань кордонів континентального шельфу [6].

Так, варто окреслити спроби мирного та правового регулювання трьох прикордонних суперечок Канади, дві з яких з Королівством Данії стосовно моря Лінкольна та острова Ганса і одна – зі Сполученими Штатами в морі Бофорта [2, р. 59].

Важливим виміром канадської арктичної політики є забезпечення життєдіяльності канадських арктичних та північних корінних народів. Так, народ та громади вважаються основою міжнародної участі Канади в Арктиці. Уряд Канади підтримує обмін інформацією та кращими практиками навчання, а також розвиток професійних навичок у віддалених арктичних та північних громадах усвідомлюючи важливість підтримки освіченості населення та загального рівня освіти в регіоні. Продовольча безпека є критичним питанням для арктичних і північних територій Канади. Канада співпрацює з іншими арктичними державами для збільшення виробництва продовольства в регіоні та забезпечення продуктами харчування населення. Надання медичних послуг може бути складним завданням в Арктиці та на Півночі через відсутність інфраструктури та кваліфікованих фахівців та через великі відстані. Дотичною є проблема надання кваліфікованих медичних послуг.

Окреслений перелік вимірів арктичної політики Канади не є вичерпним. Варто вказати на наявність великого блоку питань, пов'язаних із розвитком економіки місцевих народів, захистом навколишнього середовища, військовою співпрацею, науковими дослідженнями тощо.

Тож можна зробити підсумок: Арктика становить важливе місце як у внутрішній, так і зовнішній політиці сучасної Канади. У кожному з цих вимірів присутні різноманітні форми міжнародної співпраці, координація внутрішніх та міжнародних норм права, участь через низку міжнародних спеціалізованих інституцій, які дотичні у своїй діяльності до вирішення питань Арктики. Арктична політика дозволяє Канаді відігравати важливу роль у цьому регіоні, що у цілому сприяє ствердженню Канади як сильної держави на міжнародній арені.

Список використаних джерел:

1. Bessonova M. Canada's foreign policy priorities at the beginning of the 21st century: few generalizations about regional dimension. *Scriptorium nostrum*. 2017. № 3 (9). P. 246-257. <http://sn.kspu.edu/index.php/sn/article/view/117/102>
2. Byers M., Sthagen, A. Why Does Canada Have So Many Unresolved Maritime Boundary Disputes? *Canadian Yearbook of International Law/Annuaire Canadien De Droit International*, 2017. 54, 1-62. doi:10.1017/cyl.2017.14
3. Challenges and opportunities 2019/ Arctic and Northern Policy Framework International chapter URL: <https://www.rcaanc-cirnac.gc.ca/eng/1562867415721/1562867459588>
4. Declaration on the Establishment of the Arctic Council (Ottawa, Canada, 1996). *Government of Canada*. 2017. May 10. URL: http://international.gc.ca/world-monde/international_relations-relations_internationales/arctic-arctique/declaration_ac-

declaration_ca.aspx?lang=eng&_ga=2.268703289.933380222.1507885729-1006215680.1507885729

5. International Agreement to Prevent Unregulated High Seas Fisheries in the Central Arctic Ocean/ Fisheries and Oceans Canada URL:<https://www.dfo-mpo.gc.ca/international/arctic-arctique-eng.htm>

6. Submissions to the Commission: Partial Submission by Canada 2020. *Commission on the Limits of the Continental Shelf* URL: https://www.un.org/Depts/los/clcs_new/submissions_files/submission_can1_84_2019.html

Dobryden Aliona, the First-year Student of the Master's Program, Study Program «Regional Studies», Faculty of Law and International Relations, Borys Grinchenko Kyiv University.

Bessonova Maryna, Candidate of Sciences (PhD) in History, Docent, Associate Professor of the Chair of International Relations and International Law, Faculty of Law and International Relations, Borys Grinchenko Kyiv University.

MAIN DIMENSIONS OF CANADA'S ARCTIC POLICY

Юлія Дорош
Київський університет імені Бориса Грінченка
yvdorosh.fpmv17@kubg.edu.ua

Марина Бессонова
Київський університет імені Бориса Грінченка
m.bessonova@kubg.edu.ua

ЗАКОНОДАВЧЕ РЕГУЛЮВАННЯ КУЛЬТУРНОЇ ДИПЛОМАТІЇ У США

Така сторона сучасної зовнішньої політики як «культурна дипломатія» є відносно новим феноменом, хоча ті чи інші її прояви можна простежити ще у далекі часи. Так, першими неофіційними «послами культури» чи «культурних дипломатів» від свого народу були моряки, торговці, дослідники, мандрівники, викладачі та художники. Будь-яка людина, яка взаємодіяла чи взаємодіє з іншими культурами, сприяє культурному обміну у прямій чи опосередкованій формі, і цей культурний обмін може відбуватися у таких галузях, як мистецтво, спорт, література, музика, наука, бізнес та економіка тощо.

Сам термін «культурна дипломатія» є також відносно новим, якщо порівняти час його вживання з функціонуванням сталого класичного терміну «дипломатія». Як подає інформацію одна із широковідомих енциклопедій (Вікіпедія) – культурна дипломатія це вид публічної дипломатії та невід’ємна частина політики «м’якої сили», що включає в себе «обмін ідеями, інформацією, творами мистецтва та іншими компонентами культури між державами і народами з метою зміцнення взаєморозуміння» [1]. Основним призначенням культурної дипломатії як спрямованої дії є ознайомлення представників інших країн та народів з культурою, ідеалами, традиціями та інституціями своєї нації, підтримання культурних, політичних, економічних, інформаційних та інших зносин.

Питання культури, її захисту та популяризації за межами своєї країни є важливим елементом цілісної системи зовнішньої політики будь якої сучасної держави, що тісно пов’язано із питаннями національної безпеки. Тому цікавим є подивитися на досвід інших країн. Метою публікації в рамках цього матеріалу огляд законодавчої бази, яка регулює культурну дипломатію США. Сполучені Штати Америки є могутньою державою на міжнародній арені, питання істотного впливу американської (особливо масової) культури на інші країни є актуальним питанням для англосовітських країн та не тільки. Тому цікавим є вивчення американського досвіду у цій царині, аби простежити певні аналогії та з’ясувати як це може бути використано в Україні.

У Сполучених Штатах існує чотири головних закони, які визначають та контролюють здійснення заходів культурної дипломатії, і кожен з них

концентрує увагу на різних аспектах. Отже, важливо розглянути їх більш детально.

Одним із перших законів, які регулюють таку діяльність є Закон про інформаційний та освітній обмін (Закон Сміта-Мундта) від 1948 року [6], його було модернізовано у 2012 році. Закон був внесений до комітету Палати представників з іноземних справ у січні 1945 року республіканцями, членами комітету Палати представників, Карлом Мундтом (депутатом від Північної Дакоти) та Александром Смітом (представник від Нью-Джерсі). Метою було зробити постійними різні обміни і деякі інформаційні програми. Закон регулює механізми пропагандистської діяльності всередині і за межами країни. Але законопроект було відхилено, тому в 1947 році сенатор Мундт знову подав законопроект до Сенату. Заявлена мета у заново поданому документі полягала не у скороченні загальної інформаційної діяльності Сполучених Штатів, а в підвищенні якості та обсягу державного управління.

Основним виконавцем положень закону було призначено створене в 1953 році Інформаційне агентство США (1953-1999 рр.), що регулювало і спрямовувало діяльність підлеглих йому засобів масової інформації – таких як «Голос Америки» і створеного згодом «Радіо Свобода». Закон було прийнято з метою заснування статутного інформаційного агентства для «сприяння кращому розумінню Сполучених Штатів в інших країнах та посилення взаєморозуміння» між американцями та іноземцями. Тож бачимо, що основне призначення закону та Інформаційного агентства США мали чітку спрямованість на реалізацію саме культурної дипломатії.

Наступний законодавчий акт від 1956 року мав назву «Про основні повноваження Державного департаменту». Цей законопроект встановлював посади шести заступників Державного секретаря Державного департаменту США і передбачав наявності заступника Державного секретаря з питань публічної дипломатії та зв'язків з громадськістю [8].

Ще один закон, який регулює здійснення заходів культурної дипломатії – це Закон про взаємну освіту і культурний обмін (Закон Фулбрайта-Хейса). Його було прийнято у 1961 році з метою підвищення взаєморозуміння між жителями США та жителями інших країн за допомогою освітніх та культурних обмінів. У преамбулі до 22 розділу закону зазначено, що основні цілі цього документу наступні. По-перше, надати можливість уряду Сполучених Штатів зміцнити взаєморозуміння між народами Сполучених Штатів та народами інших країн за допомогою освітнього і культурного обміну. По-друге, зміцнювати зв'язки, які об'єднуюватимуть США з іншими країнами, демонструючи освітні та культурні інтереси, досягнення громадян Сполучених Штатів та інших країн, а також внесок у мирне і більш плідне співробітництво людей в усьому світі. По-третє, сприяти міжнародному співробітництву з метою розвитку освіти та культури; і, таким чином, сприяти розвитку дружніх відносин [5].

Тож, цим законом було запроваджено створення у Сполучених Штатах та за кордоном центрів культурно-технічних обмінів для сприяння кращим відносинам та взаєморозуміння між США та іншими країнами шляхом

спільного навчання та досліджень; заохоченням і підтримкою медичних, наукових, культурних та освітніх досліджень і розробок; обмінами та візитами між представниками із США та інших країн, а саме вчених, науковців, керівників та інших експертів у галузі культури, освіти, мистецтва, екології та управління навколишнім середовищем тощо.

Закон також не обійшов стороною й тему релігії, адже запровадив сприяння повазі та гарантії релігійної свободи за кордоном, шляхом обмінів та візитів між Сполученими Штатами та іншими країнами релігійних лідерів, науковців та релігійно-правових експертів у галузі релігійної свободи. Президент країни повинен забезпечити, щоб усі програми, які діють в рамках цього закону зберігали свій неполітичний характер і були збалансованими, тобто, відображали різноманітність американського політично-соціального та культурного життя. Передбачалося, що Президент США повинен забезпечити, щоб академічні та культурні програми зберігали свою наукову доброчесність і відповідали найвищим стандартам академічної досконалості.

Четвертий останній акт, якому присвячено увагу у цій публікації, – це Закон про міжнародне мовлення від 1994 року, прийнятий сто третім Конгресом США. Цей закон об'єднав всі невійськові служби міжнародного мовлення уряду США в рамках Ради керуючих з мовлення (*Broadcasting Board of Governors – BBG*), а також створив Міжнародне бюро мовлення (*the International Broadcasting Bureau – IBB*). BBG – незалежне урядове агентство, створене для заміни Ради з міжнародного мовлення і консолідації мовлення «Голосу Америки». В цьому законі Президент призначає одного із членів правління Головою правління. Державний секретар також входить до складу ради. Крім об'єднання вже існуючих радіослужб (Радіо «Свобода», «Голос Америки», Радіо «Вільна Європа»), цей закон також започаткував створення *Radio Free Asia* (Радіо «Вільна Азія») – це радіослужба орієнтована на такі країни як Бірма, Китай, Камбоджа, Лаос, Північна Корея та В'єтнам. У 2002 році в закон було додане Радіо «Вільний Афганістан» [4].

У 1961 році в Державному департаменті створили Бюро з питань освіти та культури. Сферою діяльності Бюро є покращення взаєморозуміння між народом США та народами інших країн світу шляхом освітнього та культурного обміну. Бюро покликане дотримуватися принципів справедливості та рівноправ'я. Також, Бюро в своїй роботі звертає увагу і на соціальні групи, які зазвичай обділяють увагу, до прикладу жінки, етнічні меншини, люди з обмеженими можливостями.

Бюро відповідальне не тільки за поширення культурних надбань США у світі, а й за збереження історичних пам'яток, зокрема Координаційний комітет з питань культурної спадщини (*the Cultural Heritage Coordinating Committee – CHCC*) координує зусилля дипломатичних та правоохоронних органів для боротьби з торгівлею старожитностями, порушенням мережі торгівлі людьми та захистом від пограбування та знищення культурних цінностей у всьому світі. Державний департамент заснував CHCC у 2016 році відповідно до Закону про охорону та збереження міжнародних культурних цінностей [2]. У законопроекті

міститься заклик до президента (у той час Барак Обама) створити міжвідомчий координаційний комітет для «просування зусиль виконавчої влади щодо захисту та збереження міжнародних культурних цінностей, що перебувають під загрозою політичної нестабільності, збройного конфлікту, стихійних або інших лих» [7].

Ще одним схваленим документом, на який у своїй роботі спирається Бюро з освітніх та культурних справ є стратегія функціонування Бюро на 2018-2022 роки. Саме там зазначено п'ять основних пунктів роботи США у сфері культурної дипломатії:

(1) просування цілей американської зовнішньої політики за допомогою гнучких, доступних програм обміну;

(2) підвищення глобальної конкурентоспроможності американців;

(3) протидія дезінформації та радикалізації, сприяти критичному мисленню та медіаграмотності;

(4) зміцнення демократичних принципів, верховенства права, заохочення впливових громадянських сил, поліпшення розуміння американських цінностей;

(5) досягти більшої ефективності: оцінювати програми, розширювати використання віртуальних інструментів, інтегрувати віртуальні платформи та гнучкість за запитом у розробку програм, розширити співпрацю з американськими та іноземними випускниками, підвищити точність звітування за допомогою системи управління знаннями, захист здоров'я, безпеки та добробуту учасників обміну [3].

Таким чином, можна побачити, що започаткування основних законодавчих норм, які прямо чи опосередковано регулювали та регулюють культурну дипломатію у США відбулося після Другої світової війни. Ймовірно, що це пов'язано з двома основними причинами. По-перше, це відмова США від політики ізоляціонізму та вихід на міжнародну арену за межами Західної півкулі. По-друге, це було зумовлено початком протистояння з СРСР (відоме як Холодна війна), однією з важливих вимірів якого було ідеологічне протиборство, яке реалізовувалося саме через культуру. Упродовж усієї другої половини ХХ ст. – початку ХХІ ст. приймалися нові законодавчі акти, спрямовані на удосконалення механізмів реалізації культурної дипломатії. Основним акцентом діяльності американських дипломатичних представництв, спеціальних бюро та комітетів, окремих центрів культурно-технічного обмінів та інформації у реалізації культурної дипломатії було поширення культури США та культурні обміни з іншими країнами.

Список використаних джерел:

1. Культурна дипломатія. *Bikinedia*. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Культурна_дипломатія
2. Bureau of Educational and Cultural Affairs. *Cultural Heritage Coordinating Committee*. URL: <https://eca.state.gov/cultural-heritage-center/cultural-heritage-coordinating-committee>.
3. ECA Functional Bureau Strategy 2018-2022. *Bureau of Educational and Cultural Affairs*. URL: <https://app.box.com/s/v1pff7mrtpok43mx1qjccunvvubzsjw>.

4. Foreign Relations and Intercourse Chapter 71. *United States International Broadcasting*. 2010.
URL: <https://web.archive.org/web/20110203170104/http://uscode.house.gov/download/pls/22C71.txt>.
5. Fulbright-Hays Act 1961. URL: <https://www2.ed.gov/about/offices/list/ope/iegps/fulbrighthaysact.pdf>.
6. History and Mission of ECA. URL: <https://eca.state.gov/about-bureau/history-and-mission-eca>.
7. Protect and Preserve International Cultural Property Act. URL: <https://www.congress.gov/bill/114th-congress/house-bill/1493>.
8. State Department Basic Authorities Act of 1956. URL: <https://www.govinfo.gov/content/pkg/COMPS-1088/pdf/COMPS-1088.pdf>.

Dorosh Yulia, the Fourth-year Student, Study Program «Regional Studies», Faculty of Law and International Relations, Borys Grinchenko Kyiv University.

Bessonova Maryna, Candidate of Sciences (PhD) in History, Docent, Associate Professor of the Chair of International Relations and International Law, Faculty of Law and International Relations, Borys Grinchenko Kyiv University.

LEGISLATIVE REGULATION OF CULTURAL DIPLOMACY IN THE UNITED STATES

Тетяна Ковальська
Київський університет імені Бориса Грінченка
takovalska.fpmv18@kubg.edu.ua

Олена Браїчевська
Київський університет імені Бориса Грінченка
o.braichevska@kubg.edu.ua

ПОЛІТИЧНІ ГАСЛА ТА ПРОГРАМНІ ДЕКЛАРАЦІЇ ФРАНЦУЗЬКИХ ПОЛІТИЧНИХ ПАРТІЙ ТА ЇХ ВПЛИВ НА РЕЗУЛЬТАТИ ПАРЛАМЕНТСЬКИХ ВИБОРІВ 2017 Р.

Важливою складовою політичних систем в країнах сучасного світу є політичні партії. Ідеологія політичних партій та їх програмні цілі відображені в їх установчих документах та політичних програмах, які в разі перемоги на виборах будуть реалізовані через законодавчу, виконавчу та судові гілки влади. Прихід до влади нових політичних сил впливає не тільки на внутрішню, але й на зовнішню політику держави, її міжнародний імідж, позицію та діяльність на міжнародній арені. Вивчення програм політичних партій, їх політичних гасел та програмних цілей, спрямованості на певні групи електорату, дають можливість в загальних рисах спрогнозувати особливості внутрішньої і зовнішньої політики держави в разі їх перемоги на виборах, що й зумовлює актуальність досліджуваної теми.

Відповідно до ст.4 Конституції П'ятої Французької Республіки політичні партії та об'єднання мають право на плюралістичне вираження думок і рівноправну участь у демократичному житті нації. У своїй організаційній та політичній діяльності партії повинні поважати принципи національного суверенітету та демократії і сприяти здійсненню виборчого права всіма повнолітніми громадянами, які володіють громадянськими й політичними правами [1]. Політичні партії у Франції можуть утворюватися вільно і не повинні здійснювати реєстрацію в органах державної влади. Кожна з них має свою ідеологію і політичну лінію, яка відображена у партійній програмі. Французькі політичні партії надають великого значення своїм політичним програмам, які вони, в разі перемоги на виборах в органи влади різних рівнів, повинні виконувати. Програми часто переглядаються та оновлюються задля того, щоб забезпечити їх максимальну ефективність та розвивати ті напрямки політичної діяльності, які потребують постійних змін. Більшість французьких політичних партій здійснюють постійний моніторинг політичної ситуації та проводять роботу по усуненню виявлених проблем. Завдяки моніторингу, виявляються настрої та побажання електорату, які враховуються при оновленні партійних програм та подальшій політичній діяльності.

Головними суперниками у політичній боротьбі за депутатські мандати під час парламентських виборів 2017 р. виступали правляча Соціалістична партія, «Республіканці», «Вперед, Республіко!», «Демократичний рух».

Лівоцентристська Соціалістична партія (фр. Parti Socialiste) була заснована 1969 р. і проголосила себе спадкоємицею Соціалістичної партії, яка виникла ще у 1905 р. Політична програма партії, з якою вона йшла на парламентські вибори 2017 р., була викладена у Статуті Соціалістичної ідентичності [3].

У цьому документі були задекларовані основні цінності, які пропагувала і сповідувала ця політична сила: свобода особистості, перерозподіл багатства, охорона навколишнього середовища, демократичний суверенітет та освоєння нових прав. У програмі також було викладено нове бачення науково-технічного та суспільного прогресу відповідно до викликів ХХІ ст.: боротьба із глобальним потеплінням, наслідками використання нових технологій, нової геополітичної ситуації та зростанням кількості прибічників противників республіканських сил у Франції. Засобами протидії цим викликам повинні слугувати індивідуальна та колективна емансипація, соціальна справедливість, колективна солідарність та загальне благо, яке починається з поваги до планети.

Основою соціальних трансформацій мають бути реформи. Їх результати повинні сприяти розширенню представницької демократії і зростанню суспільної активності громадян, яка досягається через отримання можливостей для більшої поінформованості та створення асоціацій. У Статуті підкреслювалося, що партія залишається вірною ідеям соціалізму, виступає за перевагу політичних рішень на противагу економізму, працює в умовах ринкової економіки і, одночасно, відкидає ринкове суспільство, де все купують і продають. Головна стратегічна мета партії – досягнення соціальної справедливості для всіх членів суспільства.

Серйозним політичним конкурентом для Соціалістичної партії Франції напередодні парламентських виборів 2017 р. вважалася головна правоцентристська партія Франції – «Республіканці». Створена 2002 р. ця політична сила проголосила себе правонаступницею голлістського «Об'єднання на підтримку Республіки» та була однією із найбільших французьких партій.

Політична програма партії [2] була викладена у чотирьох гаслах: «Вірити», «Лібералізувати», «Захищати», «Передавати». Кожне із цих гасел, в свою чергу, містило по три основоположні принципи, які визначали основні напрямки діяльності партії та її головну стратегічну мету.

«Вірити»: у Францію яка є сильною завдяки своїй історичній спадщині, своїй незалежності та своїй величі; у Європу, яка захищає свою валюту, свої кордони та свою культуру; у гідність людини та у її основні свободи.

«Лібералізувати»: ініціативи, ідеї, дебати; працю – заохочувати за заслуги, талант та зусилля; регіональну політику та більше довіряти громадянам;

«Захищати»: громадську безпеку через зміцнення державної влади; вразливі верстви населення; французький спосіб життя та французькі кордони.

«Передавати»: знання, орієнтири та гордість бути французом усім дітям Республіки; світогляд, в основу якого закладена повага до навколишнього середовища та який сприяє сталому розвитку; етичне бачення науково-технічного прогресу. Серед зазначених напрямків найбільш пріоритетними в діяльності партії були визначені подальше зміцнення французької держави, захист її незалежності, збереження її величі та історичної спадщини, захист громадської безпеки та заохочення за заслуги, таланти, зусилля.

Ще одним активним учасником передвиборчих перегонів і боротьби за представництво у парламенті був Демократичний рух – центристська, соціал-ліберальна політична партія заснована у 2007 р. як наступниця Союзу за французьку демократію. У Статуті Демократичного руху [5] зазначалося, що ідеологія партії побудована на принципах гуманізму, а її діяльність спрямована на розвиток людини як члена відповідального та справедливого суспільства. Головною метою діяльності цієї політичної сили проголошувалося створення вільного, відповідального та справедливого суспільства, яке орієнтоване на інтелектуальний та моральний розвиток особистості людини та спільноти, у якій вона перебуває. Запорукою розвитку демократичного суспільства має стати стійка, креативна, здатна на швидке реагування економіка з високими соціальними вимогами, що спрямовані на сталий розвиток, секуляризм, як запорука спільного проживання, заохочення та захист освіти, культури, науки, зменшення ролі держави як головного актора у суспільних відносинах.

Новим претендентом на депутатські місця у Національній Асамблеї напередодні парламентських виборів 2017 р. стала партія «Вперед, Республіко!» (фр. *La République en marche*), заснована 2016 р. тодішнім міністром економіки Емануелем Макроном, який згодом, у травні 2017 р. виграв президентські вибори. Новостворена партія проголошувала себе [4] республіканським політичним рухом, основна мета якого – зменшення перешкод для участі громадян у політичному житті, поява у владі молодих прогресивних кандидатів, оновлення політичної системи. Партія також позиціонувала себе як прогресивістська і закликала до об'єднання всіх політичних сил, незважаючи на їх походження: ліве, праве, центру, екологічне чи будь-яке інше: важливе лише спільне бажання до прогресу на шляху до спільного інтересу. Досягти поставленої мети новостворена політична сила планувала через завоювання довіри громадян та добросовісну діяльність партійних функціонерів, їх ввічливість, чесність, безоплатність виконання ними політичних функцій та обмеження часу їх виконання. У Статуті партії декларувались також емансипація, відкритість перед суспільством, обміни на політичному, економічному та національному рівні, використання усіх можливостей, які надають цифрові технології, що сприятиме активному обговоренню та більш інтенсивному втіленню ідей демократії.

На парламентських виборах 2017 р. найбільшу кількість депутатських місць здобула партія «Вперед, Республіко!» – 308 місць. Другою за кількістю отриманих місць стала партія «Республіканці» – 113 мандатів. Партія

«Демократичний рух», отримала 42 мандати. «Соціалістична партія» на цих виборах виборола лише 29 мандатів, що свідчило про її політичну поразку.

Нова політична конфігурація у парламенті виявилася настільки відмінною від попередньої, що навіть з'явився вислів «ера Макрона». Головною її особливістю можна вважати те, що партія «Вперед, Республіко!» виступила конкурентом традиційному політичному класу Франції, представленому двома провідними партіями - «Республіканці» та «Соціалістична партія».

Однією із причин перемоги партії «Вперед, Республіко!» стала її здатність запропонувати цілісний і завершений набір політичних гасел, які в поєднанні з положеннями партійної програми виявились більш переконливими в плані політичної конкуренції. Перш за все варто відзначити вдале поєднання право-центристських та лівоцентристських за своїм змістом ідей під виглядом прогресивізму. Це дозволило обійти традиційну суперечку «правих» і «лівих» і показати, що в сучасних умовах вона втратила актуальність. Також важливу роль зіграв заклик до спрощення участі в політичному житті країни представників широких верств населення, ставка на молодих прогресивних кандидатів. Значний вплив на виборців мала також задекларована обіцянка оновити політичну систему країни, безоплатності роботи партійних функціонерів та обмеження часу виконання ними політичних функцій. Використання всіх можливостей цифрових технологій, про що теж було заявлено в програмному документі партії, привернуло на її бік значну частину молодого електорату, який раніше був політично пасивним.

Перемога на парламентських виборах 2017 р. молодій партії «Вперед, Республіко!», яка змогла запропонувати електорату адекватні відповіді на сучасні виклики, одночасно ознаменувала концептуальну поразку французького істеблішменту, який сформувався протягом останніх п'ятдесяти років.

Список використаних джерел:

1. Шаповал В. М. Конституція Французької Республіки (з передмовою Володимира Шаповала). Київ, 2018. 56 с. URL: https://pravo.org.ua/img/books/files/1522085069fr_const_final.pdf (дата звернення: 25.03.20)
2. Charte des principes fondamentaux des Républicains. URL: <https://republicains.fr/wp-content/uploads/2019/11/2019-10-02-IR-charte-principes-fondamentaux.pdf> (дата звернення: 25.04.2020).
3. La charte des socialistes. URL: https://www.parti-socialiste.fr/qui_sommes_nous_lire_la_suite (дата звернення: 25.04.2020)
4. La République En Marche ! Statuts. URL: https://storage.googleapis.com/en-marche-prod/documents/adherents/1-charte-et-manifeste/LaREM_regles_de_fonctionnement.pdf (дата звернення: 25.04.2020).
5. Statuts du Mouvement Démocrate. Статут політичної партії. URL: <https://www.mouvementdemocrate.fr/documentation> (дата звернення: 25.04.2020)

Kovalska Tetiana, the Third-year Student, Study Program «Regional Studies», Faculty of Law and International Relations, Borys Grinchenko Kyiv University.

Braichevska Olena, Candidate of Sciences (PhD) in History, Docent, Associate Professor of the Chair of International Relations and International Law, Faculty of Law and International Relations, Borys Grinchenko Kyiv University.

POLITICAL CATCH-WORDS AND PROGRAMME DECLARATIONS OF THE FRENCH POLITICAL PARTIES AND THEIR IMPACT ON THE 2017 PARLIAMENTARY ELECTION OUTCOME

Анна Ковальчук
Київський університет імені Бориса Грінченка
amkovalchuk.fpmv17@kubg.edu.ua

Мирослава Лісовська
Київський університет імені Бориса Грінченка
m.lisovska@kubg.edu.ua

ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА КИТАЮ ЩОДО ОХОРОНИ НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА: ІСТОРІЯ ФОРМУВАННЯ І РОЗВИТКУ

У кінці ХХ – на початку ХХІ століття проблема деградації навколишнього середовища поклала початок глобальному переосмисленню всієї людської діяльності, як потенційної загрози довкіллю. З особливою гостротою та актуальністю ця проблема постала для Китаю як одного із найбільших забруднювачів навколишнього середовища. Початок політики економічних реформ та відкритості у 1978 році сприяв швидкому економічному зростанню КНР. Разом з тим, це спричинило негативний вплив на довкілля.

5 китайських мегаполісів – Пекін, Шеньян, Шанхай, Сіань і Гуанчжоу входять до переліку одних із найбільш забруднених міст світу. За індексом екологічної ефективності 2020 Китай перебуває на 120 місці зі 180 держав [8].

Мета дослідження – проаналізувати процес становлення і розвитку екологічної політики Китаю як одного із лідерів глобальної економіки.

В той час, коли у 1970-х роках на Заході проблемам навколишнього середовища приділялася особлива увага, уряд Китаю тільки починав розуміти важливість вирішення екологічних проблем. Вже тоді у Китаї існували серйозні проблеми із забрудненням довкілля і були зроблені перші кроки на шляху формування екологічної політики. Основні заходи стосувалися виділення незначних коштів на ті чи інші природоохоронні цілі, які не мали видимих результатів [5]. Формування екологічної політики країни було повільним з огляду на брак теоретичного підґрунтя, досліджень у таких напрямках як екологія і стратегічне управління, відсутність чіткого розуміння наслідків екологічних проблем.

Участь китайської делегації у Стокгольмській конференції у 1972 році стала поштовхом для уряду країни до розробки внутрішньої екологічної політики та механізмів екологічного співробітництва з іншими країнами. У 1973 р. Китай провів першу національну конференцію з охорони навколишнього середовища, на якій було визначено серйозні проблеми,

закладено основи програми захисту навколишнього середовища та раціонального використання природних ресурсів [1]. У результаті цього були створені агентства захисту навколишнього середовища, контролю за промисловими викидами та екологічного планування. Охорона довкілля офіційно оголошувалася галуззю державної політики, в основу якої був покладений принцип «узгодження трьох вигод» – економічних, соціальних, екологічних, де кожна складова цього принципу визнавалася рівноцінною.

У вересні 1979 року, після кількох років підготовки, Китай оприлюднив «Закон про охорону навколишнього середовища» та низку відповідних указів, які встановлювали управлінські інститути в галузі охорони навколишнього середовища, а також конкретизували ряд механізмів реалізації природоохоронних принципів. Після 10 років апробації Закон про охорону навколишнього середовища КНР був офіційно прийнятий 26 грудня 1989 року на основі Конституції 1982 року, в якій закріплено обов'язок держави захищати екологію [7].

У 1998 році в КНР було засновано головне управління з питань охорони навколишнього середовища, а в 2008 році почало працювати Міністерство КНР з його охорони. Таким чином, екологічна політика отримала інституційне забезпечення.

Важливим кроком у формуванні екологічної політики Китаю стало прийняття у 2008 році Закону «Про розвиток циркулярної економіки», який набув чинності 1 січня 2009 року, метою якого є сприяння ефективному використанню ресурсів, захисту довкілля та сталий розвиток. Згідно з 13-м П'ятирічним планом економічного і соціального розвитку КНР 2016-2020, циркулярна економіка є одним із напрямків розбудови екосистеми та захисту довкілля [6].

На розвиток екологічної політики Китаю вплинула його участь у міжнародному співробітництві у галузі екології. Новий етап у формуванні та розвитку природоохоронної стратегії Китаю розпочався у червні 1992 року, коли китайська делегація взяла участь в Конференції ООН з навколишнього середовища і розвитку в Ріо-де-Жанейро, результатом якої стало ухвалення Декларації Ріо-де-Жанейро про навколишнє середовище і розвиток, а також проголошена екологічно орієнтована концепція «сталого розвитку».

Китай підписав та ратифікував низку важливих угод, які стосуються охорони довкілля, зміни клімату, збереження озонового шару тощо, а саме «Рамкову конвенцію ООН зі зміни клімату», «Монреальський протокол», «Копенгагенську кліматичну угоду», «Киотський протокол», «Паризьку угоду». А після виходу США з «Паризької угоди» Китай у сфері боротьби зі зміною клімату та її наслідками став головним ініціатором зрушень, найбільшим захисником навколишнього середовища довкілля, а його місце та роль у глобальному кліматичному управлінні посилюється з кожним днем [4].

Важливою складовою формування екологічної політики Китаю є двостороннє співробітництво у галузі екології. Перший такий договір Китай підписав зі США у 1980 році – «Китайсько-американський протокол про

охорону навколишнього середовища та технічне співробітництво», в тому ж році аналогічна угода була підписана з Японією – «Китайсько-японська угода про співпрацю з охорони навколишнього середовища» [2].

На регіональному рівні Китай став ініціатором створення кількох регіональних екологічних організацій: NEASPEC (North-East Subregional programme for Environment Cooperation) та NEAC (Northeast Asian conference on Environmental Cooperation).

У 1992 році була проведена перша зустріч в рамках регіонального співробітництва з питань захисту навколишнього середовища (NEAC), за участю країн Північно-Східної Азії і Росії. А у 1993 році відбулася перша зустріч у галузі охорони навколишнього середовища в Північно-Східній Азії (NEASPEC) [3]. Китай підписав угоди про екологічне співробітництво більш ніж із 40 країнами світу. Як наслідок такої діяльності стало досягнення позитивних результатів у питаннях розробки природоохоронного законодавства, запобігання забрудненню, охорони біорізноманіття видів, зміни клімату, розвитку екологічних та ресурсозберігаючих технологій.

Таким чином, екологічна політика Китаю розвивалася повільно й нерівномірно, і за останні десятиліття зазнала позитивних змін. Охорона навколишнього середовища стала важливою галуззю державної політики. Однак, незважаючи на ряд успіхів, темпи забруднення довкілля багато в чому випереджають темпи розвитку екологічної політики. Часто екологічна політика та питання екологічної безпеки вступають у протиріччя з вимогами економічного розвитку. Превентивні та профілактичні дії, спрямовані на ліквідацію виникнення нових екологічних загроз, поки не набули в КНР стійкого та ефективного характеру.

Список використаних джерел:

1. Ван Гуаньцзюнь. Государственная экологическая политика Китая: история развития и современные проблемы. [Електронний ресурс] : Вестник СПбГУ. Сер. 6. 2012. Вып. 1. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/gosudarstvennaya-ekologicheskaya-politika-kitaya-istoriya-razvitiya-i-sovremennye-problemy> (дата звернення: 23.10.2020).
2. Вершинина В. Ю. Экологическая политика КНР: глобальный, региональный и национальный аспекты. [Електронний ресурс] : Актуальные проблемы современных международных отношений. 2014. № 4 С. 59-64. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/ekologicheskaya-politika-knr-globalnyu-regionalnyu-i-natsionalnyu-aspekty> (дата звернення: 27.10.2020).
3. Кондратенко Г. В. Экологическая дипломатия стран Северо-Восточной Азии. [Електронний ресурс] : Известия Восточного института. 2016. № 2 (30). С. 47-64. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/ekologicheskaya-diplomatiya-stran-severo-vostochnoy-azii> (дата звернення: 24.10.2020).
4. Стрижак О. О. Прекрасный Китай як драйвер побудови глобальної екологічної цивілізації. [Електронний ресурс] : Україна – Китай. 2018. № 12. URL: <https://sinologist.com.ua/stryzhak-o-o-prekrasnyj-kytaj-yak-drajver-pobudovy-globalnoyi-ekologichnoyi-tsyvilizatsiyi/> (дата звернення: 25.10.2020).
5. Толоконникова Е.В. Государственная политика Китая в решении проблем экологии. [Електронний ресурс] : Проблемы современной экономики. 2015. № 4 (56). С. 262-264. URL: <https://econpapers.repec.org/article/scn004883/16440813.htm> (дата звернення: 26.10.2020).

6. Хоменко О. В. Циркулярна економіка – основа сталого розвитку КНР. [Електронний ресурс] : Україна – Китай. 2018. № 12. URL: <https://sinologist.com.ua/homenko-o-v-tsyrkulyarna-ekonomika-osnova-stalogo-rozvytku-knr/> (дата звернення: 28.10.2020).

7. Constitution of the People's Republic of China, 1978. [Електронний ресурс] : URL: <https://china.usc.edu/sites/default/files/article/attachments/peoples-republic-of-china-constitution-1978.pdf> (дата звернення: 22.10.2020).

8. Environmental performance index. [Електронний ресурс] : URL: <https://epi.yale.edu/epi-results/2020/country/chn> (дата звернення: 22.10.2020).

Kovalchuk Anna, the Fourth-year Student, Study Program «Regional Studies», Faculty of Law and International Relations, Borys Grinchenko Kyiv University.

Lisovska Myroslava, Candidate of Sciences (PhD) in Political Science, Senior Lecturer of the Chair of International Relations and International Law, Faculty of Law and International Relations, Borys Grinchenko Kyiv University.

CHINA'S STATE POLICY ON ENVIRONMENTAL PROTECTION:
HISTORY OF MAKING AND DEVELOPMENT.

Вікторія Корженівська
Київський університет імені Бориса Грінченка
vskorzhenivska.fpmv18@kubg.edu.ua

Ганна Мельник
Київський університет імені Бориса Грінченка
h.melnyk@kubg.edu.ua

ТУРИСТИЧНА ІНФРАСТРУКТУРА РЕСПУБЛІКИ ПОЛЬЩА: ПЕРСПЕКТИВИ ЗБІЛЬШЕННЯ В'ЇЗНОГО ТА ВНУТРІШНЬОГО ТУРИЗМУ

Актуальність теми. На сучасному етапі у Польщі спостерігається позитивна динаміка туристичного потоку до окремих туристичних регіонів країни за доволі короткий термін перебування на світовому ринку таких послуг. Важливо розуміти сутність цього процесу – як саме Польщі вдалось розмежувати її туристичні регіони, аби саме таке розмежування приносило свої результати та полегшувало систематизацію окремих туристичних центрів в одне ціле.

Мета: дослідити туристичну інфраструктуру і з'ясувати перспективи збільшення в'їзного та внутрішнього туризму Польщі.

Республіка Польща активно працює над рекламою свого туристичного бренду за кордоном, впроваджує вигідні пропозиції для внутрішнього туризму, приваблює подорожуючих відносно низькими цінами на відпочинок. У сукупності усі фактори дають щорічне зростання потоку відвідувачів майже до кожного туристичного центру. Наприклад, місто Варшава, з населенням 1,78 млн громадян за останніми підрахунками приймає 24 млн візитів до міста на рік [3, с. 1]. За даними Всесвітньої туристичної організації, динаміка туристичного потоку до Польщі залишається зростаючою з 2010 року, як і доходи країни від сфери туризму. За умови відсутності політичних або суспільних негараздів у країні, воєнних конфліктів та інших дестабілізуючих ситуацій, Польща щороку підійматиметься у рейтингу найпопулярніших країн серед туристів.

Геополітична ситуація впливає як на внутрішній, так і на зовнішній туризм. Деякі туристичні напрямки не є безпечними, що суттєво впливає на подорожі відпочивальників. Європейці (включно з польськими громадянами) часто залишаються у межах своєї країни або Європейського Союзу, де шукають нові місця для проведення вільного часу. Вони вирішують відправитися в ті місця, де до сих пір не були, наприклад, до Польщі. Наразі Польща з'єднана зі світом добре, як ніколи раніше: країна має аеропорти майже у кожному великому місті, швидке та порівняно дешево залізничне сполучення. Використання транспорту у туристичних цілях у межах Польщі є дуже

дешевим для окремих категорій громадян, таких як студенти (за умов наявності студентського квитка), пенсіонери та школярі. Для них знижка на внутрішньоміський, міжміський транспорт складає 40-70 %. Така політика сприяє розвитку внутрішнього туризму серед громадян Польщі різного віку.

У рамках Програми розвитку туризму до 2020 року [1, с. 1], міністр розвитку проводив відкритий конкурс пропозицій щодо співфінансування виконання громадських ініціатив у сфері туризму до 2020 року та запрошував подавати пропозиції на призначення субсидії для фінансування їх виконання. Програма співфінансування у сфері туризму є результатом необхідності систематичного підвищення конкурентоспроможності туристичного сектору та зміцнення туристичного іміджу Польщі. Зокрема, взяти участь у конкурсі могли недержавні організації, зареєстровані в Польщі, діяльність яких зосереджена на сфері туризму (включаючи екотуризм, агротуризм, керівництво та пілотування, відпочинок, дозвілля, готельну індустрію) чи огляді визначних пам'яток, що є однією із статутних цілей або завдань, і працюють більше 2 років. Обсяг державних коштів на співфінансування туристичних завдань у 2020 році становить 2 600 000 злотих [1, с. 2].

Спостерігаючи зростання інтересу до Польщі як до нового напрямку, інвестори будують нові готелі, SPA, на ринок виходять нові туристичні пропозиції. Згідно з даними польського журналу «Звіт 2019. Готельний ринок у Польщі», з 2000 року кількість готелів у країні збільшилась майже втричі, з 924 до 2592 таких об'єктів. Найбільше у країні тризіркових готелів – 1209, двозіркових – 674, чотиризіркових – 315, однозіркових – 206, п'ятизіркових – 54 [2, с.12]. Цей показник висвітлює дещо слабке місце Польщі. Іноді туристи, які звикли до системи «all inclusive», подорожуючи іншими країнами, можуть бути неприємно здивовані невеликою кількістю п'ятизіркових готелів.

Кількість інвестицій у туризм так само зростала і продовжує зростати. У 2018 році загальна сума інвестицій у готельний бізнес склала понад 2 млрд злотих, 1/4 з яких – у Мазовецькому воєводстві. Така статистика не викликає питань, адже адміністративним центром Мазовецького воєводства є місто Варшава – найпопулярніше серед туристів. На другому місці – Малопольське воєводство (279 млн злотих інвестицій у готельну справу) з центром у Кракові. Незначно відстає Західнопоморське воєводство (254 млн злотих), адже ця адміністративна одиниця охоплює найпопулярніші польські морські курорти. Показник інвестицій за воєводствами співпадає з напрямками туристичних потоків по країні. Все ж потрібно зазначити, що за 2017-2018 роки сума інвестицій у туризм Польщі значно зменшилась після рекордного показника 2016 року у 4 млрд злотих [1, с. 1]. Проте, це не означає, що така тенденція буде зберігатись, адже цей показник не є стабільним або таким, що повільно і поступово розвивається.

Перспективи збільшення або зменшення туристичного потоку до країни прямо залежать від актуальності її туристичних продуктів, їх фази життя та налагодженості роботи транспортної та туристичної інфраструктури. У той же

час, актуальність туристичних ресурсів залежить від динаміки в'їзного та внутрішнього туризму та атракцій у країні.

Список використаних джерел:

1. Program Rozwoju Turystyki do 2020 roku. URL: <https://www.gov.pl/web/rozwoj/program-rozwoju-turystyki-do-2020-roku>
2. Raport 2019. Rynek Hotelarski w Polsce. Wydanie specjalne czasopisma SWIAT HOTELI. URL: https://issuu.com/brogmarketing/docs/rynek_hotelarski_w_polsce_-_raport_2019/12?ff
3. Raport «Turystyka w Warszawie za 2018 r.» Warszawska Organizacja Turystyczna. URL: <https://wot.waw.pl/wiedza/>

Korzhenivska Viktoria, the Third-year Student, Study Program «Regional Studies», Faculty of Law and International Relations, Borys Grinchenko Kyiv University.

Melnyk Hanna, Candidate of Sciences (PhD) in History, Docent, Associate Professor of the Department of International Relations and International Law, Faculty of Law and International Relations, Borys Grinchenko Kyiv University.

TOURIST INFRASTRUCTURE OF THE REPUBLIC OF POLAND:
PROSPECTS OF INCREASING INLAND AND DOMESTIC TOURISM

Маргарита Ніколаєнко
Київський університет імені Бориса Грінченка
monikolaienko.fpmv20@kubg.edu.ua

Мирослава Лісовська
Київський університет імені Бориса Грінченка
m.lisovska@kubg.edu.ua

ЗОВНІШНЯ ПОЛІТИКА ВЕЛИКОБРИТАНІЇ В НОВИХ РЕАЛІЯХ

Великобританія є одним із провідних акторів на міжнародній арені та державою-членом багатьох міжнародних організацій. 47 років тривало її членство у Європейському Союзі, історія відносин з яким була досить непростю для обох сторін. Однак, рішення громадян на референдумі 23 червня 2016 року про вихід з ЄС кардинально змінило ситуацію та поставило нові виклики перед британським урядом щодо нового зовнішньополітичного курсу держави, який повинен залишити Сполучене Королівство серед країн-лідерів. Тому нові умови поза межами ЄС *актуалізують* питання перегляду зовнішньополітичних пріоритетів Великобританії.

Мета роботи – визначити особливості зовнішньополітичного розвитку Великобританії у період пост-BREXIT.

Опівночі з 31 січня на 1 лютого 2020 року Великобританія формально вийшла зі складу держав-учасниць Європейського Союзу та, за згодою з ЄС, залишилась частиною єдиного економічного простору до 31 грудня 2020 року. Ця дата є завершенням перехідного періоду [3]. Перехідний період необхідний для того, щоб громадяни і підприємства мали змогу адаптуватися до нових умов, а офіційні Лондон та Брюссель могли домовитись про майбутні відносини.

Королівський об'єднаний інститут оборонних досліджень взяв активну участь у підготовці Комплексного огляду через видання RUSI Whitehall Reports – доповідей про зовнішню політику, політику в сфері оборони і безпеки Великобританії. Опубліковані в лютому і березні 2020 року доповіді RUSI щодо зовнішньої політики, політики в сфері оборони і безпеки демонструють зміни підходів уряду до пріоритетів зовнішньої політики країни. Документи пропонують перегляд методів взаємодії Великобританії на міжнародному рівні і спрямовані на вироблення інтегрованої стратегії.

Перша доповідь RUSI «Взяти під контроль: знову відкрита роль національних інтересів у зовнішній політиці і політиці безпеки Сполученого Королівства» була опублікована 10 лютого 2020 року. У ній стверджується, що відправною точкою зовнішньої політики Великобританії має бути чітке розуміння інтересів і цінностей з урахуванням стрімких змін в міжнародному середовищі, створених BREXIT. Констатується, що Великобританія залишиться

«глобальною» і після виходу з ЄС, і буде слідувати своїм національним інтересам як всередині країни, так і за її межами. Найважливішими партнерами Великобританії з питань зовнішньої політики і політики безпеки залишаться держави Євроатлантичної спільноти. Разом з тим, підкреслюється, що Великобританії слід уникати політики наслідування ЄС або США, позиції яких до Китаю, Ірану, Сирії, а також до зміни клімату і до Світової організації торгівлі не співпадають з політикою офіційного Лондона [5].

Друга доповідь RUSI «Оборона і комплексний огляд: час тестування» був опублікований в березні 2020 року коли пандемія коронавірусу охопила Великобританію. У зв'язку з довгостроковими і непередбачуваними наслідками пандемії завершення Комплексного огляду уряду політики безпеки, оборони і зовнішньої політики було призупинено. Передбачається, що Комплексний огляд буде представлений урядом у 2021 році.

Так як і в першій доповіді, вказується, що основною рушійною силою зовнішньої політики і політики безпеки Великобританії має стати просування власних економічних інтересів та інтересів безпеки. Разом з тим зазначається, що з часу голосування по BREXIT і до перехідного періоду, уряду так і не вдалося визначитися з пріоритетами зовнішньої політики.

Автори доповіді наполягають на тому, що Великобританії слід зосередитися на укладенні багатосторонніх угод з урахуванням своїх національних інтересів. При цьому їй завжди слід бути готовою захищати свої права [6].

Наразі Європейський Союз та Сполучене Королівство ведуть переговори щодо укладення Угоди про партнерство. Перемовини щодо майбутнього формату співробітництва між Європейським Союзом та Великобританією розпочалися 2 березня 2020 року [2]. Проте, незважаючи на доволі довгу історію співпраці сторони не можуть домовитися щодо деяких аспектів. Лондон виступає за укладення з ЄС угоди про вільну торгівлю, а також окремих угод між сторонами у різних сферах, зокрема, щодо рибальства, щодо кримінального переслідування та співпраці у сфері юстиції. Також британський уряд не погодиться на будь-яке узгодження своїх законів із правилами Європейського союзу.

Однак, у зв'язку з пандемією вірусу COVID-19 переговорний процес уповільнився. У середині квітня 2020 року Голова Комітету Європарламенту із закордонних справ Девід Макалістер заявив, що європейська сторона готова продовжити перехідний період до кінця 2022 року [7]. Великобританія зі свого боку не готова іти на такий крок.

16 жовтня 2020 року Борис Джонсон, у відеозверненні заявив: «З огляду на відмову ЄС вести серйозні переговори в останні кілька місяців..., відкидання можливості укладення торговельної угоди за канадським зразком, я прийшов до висновку, що ми повинні готуватися до того, що з 1 січня наші відносини (з ЄС) будуть більше нагадувати відносини між ЄС та Австралією» [1]. Торгова угода за канадським зразком передбачає відміну 98 % митних зборів та інтенсифікацію торгівлі. В той же час, Австралія та ЄС й досі перебувають у

переговорному процесі щодо угоди про вільну торгівлю та поки що працюють за правилами СОТ з великими тарифами на імпорт та експорт [8].

Не дивлячись на труднощі відносин між Великобританією та ЄС, переговорний процес триває. 29 жовтня 2020 року Президентка Єврокомісії Урсула фон дер Ляєн виступила з доволі оптимістичним коментарем щодо перебігу перемовин. За її словами, невирішеними питаннями є доступ до британських вод, правила добросовісної конкуренції для бізнесу, включаючи правила про внутрішні субсидії, та механізм вирішення можливих майбутніх суперечок [4].

Таким чином, Великобританія має намір продовжувати бути успішним глобальним гравцем на міжнародній арені. Основним зовнішньополітичним вектором Великобританії залишається співпраця з державами Євроатлантичної спільноти. Подальше співробітництво з ЄС ще не отримало документального забезпечення. Досі тривають перемовини, оскільки існує ряд питань щодо яких сторони не можуть дійти згоди.

Список використаних джерел:

1. Джонсон заявив, що угоди з ЄС щодо Brexit не буде. URL: <https://uain.de/2020/10/16/dzhonson-zayavyv-shho-ugody-z-yes-shhodo-brexite-ne-bude/> (дата звернення: 23.10.2020).

2. Життя після Brexit: ЄС вступив у важливу фазу переговорів із Британією. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-world/2888093-zitta-pisla-brexite-es-vstupiv-u-vazlivu-fazu-peregovoriv-iz-britanieu.html> (дата звернення: 22.10.2020).

3. Brexit: MPs back Boris Johnson's plan to leave EU on 31 January. URL: <https://www.bbc.com/news/uk-politics-50870939> (дата звернення: 21.10.2020).

4. Brexit talks making good progress, says Ursula Von der Leyen. URL: <https://www.theguardian.com/politics/2020/oct/29/brexit-talks-making-good-progress-says-ursula-von-der-leyen> (дата звернення: 29.10.2020).

5. Chalmers M. Taking Control Rediscovering the Centrality of National Interest in UK Foreign and Security Policy. Whitehall Reports, 10 February 2020. [Електронний ресурс] : Офіційний сайт Королівського об'єднаного інституту оборонних досліджень. URL: <https://rusi.org/publication/whitehall-reports/taking-control-rediscovering-centrality-national-interest-uk-foreign> (дата звернення: 25.10.2020).

6. Chalmers M., Jesset W. Defence and the Integrated Review: A Testing Time. Whitehall Reports, 2-20, March 2020. [Електронний ресурс] : Офіційний сайт Королівського об'єднаного інституту оборонних досліджень. URL: https://rusi.org/sites/default/files/20200324_defence_and_integrated_review_readyforweb.pdf (дата звернення: 25.10.2020).

7. Downing Street: UK will say 'no' if EU asks for Brexit extension. URL: <https://www.politico.com/news/2020/04/16/downing-street-uk-will-say-no-if-eu-asks-for-brexit-extension-190893>

8. What did Boris Johnson mean by an Australia-style system of trade? URL: <https://www.theguardian.com/politics/2020/oct/16/boris-johnson-australia-style-trading-system-brexit-uk> (дата звернення: 23.10.2020).

Nikolaenko Margaryta, the First-year Student of the Master's Program, Study Program «Regional Studies», Faculty of Law and International Relations, Borys Grinchenko Kyiv University.

Lisovska Myroslava, Candidate of Sciences (PhD) in Political Science, Senior Lecturer of the Chair of International Relations and International Law, Faculty of Law and International Relations, Borys Grinchenko Kyiv University.

UK FOREIGN POLICY IN NEW REALITIES

Вікторія Нуждова
Київський університет імені Бориса Грінченка
vsnuzhdova.fpmv19@kubg.edu.ua

Ганна Мельник
Київський університет імені Бориса Грінченка
h.melnyk@kubg.edu.ua

РОЛЬ ТУРЕЧЧИНИ У МІЖНАРОДНИХ ОРГАНІЗАЦІЯХ

Актуальність дослідження. Глобалізаційні процеси і міжнародна політика на сучасному етапі збільшує значення міжнародних організацій. При визначенні зовнішньої політики країн, такі проблеми, як тероризм, транснаціональна організована злочинність, розповсюдження зброї масового знищення, зміна клімату, культурні відмінності вимагають багаторівневих відносин тощо. Географічне і стратегічне положення Туреччини, багата історична спадщина та культурне надбання робить цю країну впливовою на міжнародній арені. Аналізуючи роботи науковців, сайти дипломатичних установ, стратегічні документи Туреччини, а також медійне поле, можна дійти до висновку, що характер зовнішньої політики Туреччини є активним, мінливим та багаторівневим. Туреччина займає 5 місце в світі за масштабом розвитку дипломатичних зв'язків [10]. Тому не дивно, що окрім співпраці із різними державами свого регіону та чільними державами світу, Туреччина займає важливе місце у таких міжнародних організаціях, як НАТО, ООН та ряд її підрозділів, ОЧЕС, Рада Європи, ОБСЄ, ОЕСР, ОПЕК, BLACKSEAFOR тощо [10]. Крім того, Туреччина має провідні позиції у таких організаціях, як G-20, ЄБРР, СОТ, Організація ісламського співробітництва, Ісламська вісімка (D-8) тощо. Відомим фактом також є те, що із 1963 року Туреччина намагається вступити до Європейського Союзу, однак, поки цього не сталося.

Діяльність Туреччини у міжнародних організаціях розглядали наступні науковці. Аспектами розвитку відносин Туреччина – Європейський Союз займались М. Воротнюк [1], Ю. Кудряшова [7], А. Гаджиєв [6]. Питаннями відносин у Чорноморському регіоні займались А. Болдирєв [5], В. Остап'як [2], Г. Шелест [4]. Взаємовідносини Туреччини та НАТО розглядала Р. Чубарова [3].

Метою дослідження є висвітлення важливості ролі Турецької Республіки у міжнародних організаціях і її вплив на глобалізаційні процеси.

Роль Туреччини у багатьох міжнародних організаціях є ключовою. Однією з них є Організація Північноатлантичного договору, членом якої Туреччина є з 1952 року. Контролюючи протоки, що ведуть від Чорного до Середземного моря, та розділяючи кордон із Сирією, Іраком та Іраном, Туреччина слугує дипломатичним посередником. У НАТО вона займає друге

місце, після Сполучених Штатів, за військовою могутністю. На території Туреччини розташовані такі стратегічно важливі військові бази альянсу та Сполучених Штатів, як Інджирлік та Ізмір. Через цей факт Туреччина неодноразово ставала територією боротьби за зони впливу. Однак, наразі точиться і багато непорозумінь між Турецькою Республікою та НАТО щодо різних інтересів порядку денного.

Проактивний підхід, як одна із держав засновниць, застосовує Туреччина до членства у ООН, прагнучи ефективно сприяти усім основним питанням організації. Регулярний бюджет ООН фінансується за рахунок обов'язкових внесків держав-членів відповідно до їх економічних можливостей. Співвідношення розрахункового (обов'язкового) внеску Туреччини до регулярного бюджету ООН становило 0,617 % у 2012 році, в той час як на термін 2019-2021 цей коефіцієнт збільшився до 1,371 % [1] Туреччина надає важливе значення ООН, як єдиній глобальній організації, яка встановлює норми для вирішення проблем на багатосторонньому рівні, захисту міжнародного миру та безпеки та зміцнення прав людини, а також представляє міжнародну легітимність.

Однією з головних цілей зовнішньої політики Туреччини є сприяння встановленню та підтриманню миру та стабільності у своєму регіоні та за його межами. Операції з підтримання миру є одним із засобів реалізації цієї мети. Туреччина надає військовий персонал, поліцейських та експертів у миротворчі операції ООН, розгорнуті в різних місцях по всьому світу. Наразі ООН проводить 13 миротворчих операцій, найактивніше Туреччина задіяна у операції у Косово.

Не менш вагоме місце займає Туреччина у Чорноморському регіоні, як засновниця та активний діяч ОЧЕС та військово-морської групи оперативної взаємодії «BLACKSEAFOR» з точки зору політичної та військової безпеки. З кожним роком країна відіграє все більшу роль в якості головного регулятора енергопотоків в Євразії. Не можна не підкреслити той факт, що у межах цієї організації сходяться інтереси Туреччини та України. Туреччина підтримує та готова взаємодіяти з Україною, а також визнає окупацію Криму Російською Федерацією.

Не даремно, що Туреччина посилює свої позиції у такому об'єднанні, як Організація ісламського співробітництва, оскільки президент Туреччини Реджеп Тайїп Ердоган останнім часом робить серйозні політичні кроки, які стосуються релігії. Прикладом є перетворення собору Святої Софії у Стамбулі на мечеть [8].

Незважаючи на те, що наразі діяльність Туреччини на міжнародній арені виглядає, як перетягування канату на себе, аби мати якомога більше впливу, ми не можемо недооцінювати її значення для міжнародних організацій. Як вже було зазначено, географічне положення, культурне та історичне надбання Турецької Республіки робить цю країну важливою з точки зору військового, політичного та економічного фактору як для західного, так і для східного світу.

Крім того, Туреччина є вигідним партнером для України з огляду на вищезазначені факти.

За часів міністра А. Давутоглу у Туреччині була запроваджена політика «Нуль проблем із сусідами», яка передбачала будівництво дієвої багатосторонньої зовнішньої політики. Наразі Туреччина також позиціонує себе як країна, яка готова співпрацювати у різних напрямках та на багатьох рівнях і цьому підтвердження також 246 дипломатичних та консульських представництв країни по всьому світу. У засобах масової інформації ми також можемо доволі часто бачити активність Туреччини на міжнародній арені. Проте, постає питання, чи насправді наміри Туреччини збігаються із тим, що прописано у документах.

Отже, підбиваючи підсумки необхідно сказати, що міжнародні організації вирішують глобальні проблеми людства і є ефективними засобами боротьби із цими проблемами. Проте, своїй діяльності вони також мають завдячувати країнам-учасникам. На міжнародній арені Туреччина є однією з тих країн, що робить суттєвий внесок у розвиток міжнародних організацій, як європейського, так і близькосхідного, і африканського регіонів.

Список використаних джерел:

1. Воротнюк М. О. Євроатлантична політика Туреччини : уроки для України *Стратегічні пріоритети*. 2007. № 3 (4). С. 172-176.
2. Остап'як В. І. Становлення безпекового партнерства у Чорноморському регіоні. *Міжнародні відносини. Серія «Політичні науки»*. 2015. № 6. URL : http://journals.iir.kiev.ua/index.php/pol_n/article/view/2555/2264.
3. Чубарова Р.Р. Європейський та євроатлантичний курс Туреччини як чинник реалізації її національної безпеки. *Сходознавство*. 2009. № 45-46. С. 170-181.
4. Шелест Г. Чорноморська синергія. *Зовнішні справи*. 2008. № 9. С. 21-24.
5. Болдырев А.В. Военные аспекты черноморской политики Турции в начале XXI века. *Турция в период правления Партии справедливости и развития : сборник статей / отв. ред. Н. Ю. Ульченко, П. В. Шлыков*. Москва : Институт востоковедения РАН, Институт Ближнего Востока, 2012. С. 127-141.
6. Гаджиев А. Г. Евроинтеграция Турции: проблемы и перспективы : дисс. ... канд. полит. наук : 07.00.15. Институт востоковедения РАН. Москва, 2013. 200 с.
7. Кудряшова Ю. С. Турция и проблема разделенного Кипра. *Ближний Восток и современность : сборник статей*. Вып. 26 / отв. ред. А. О. Филоник. Москва : Институт востоковедения РАН, Институт Ближнего Востока, 2005. С. 144-161.
8. Presidential Decree on the opening of Hagia Sophia to worship promulgated on the Official Gazette. Presidency of Republic of Turkey. Directorate of communications. URL: <https://cutt.ly/UgPSio3>.
9. The United Nations Organization and Turkey. Ministry of Foreign policy of Turkey. URL: <http://www.mfa.gov.tr/synopsis-of-the-turkish-foreign-policy.en.mfa>.
10. Turkey's enterprising and humanitarian foreign policy. Ministry of Foreign policy of Turkey. URL: <http://www.mfa.gov.tr/synopsis-of-the-turkish-foreign-policy.en.mfa>.

Nuzhdova Viktoriia, the Second-year Student of the Master's Program, Study Program «Social Communications», Faculty of Law and International Relations, Borys Grinchenko Kyiv University.

Melnyk Hanna, Candidate of Sciences (PhD) in History, Docent, Associate Professor of the Chair of International Relations and International Law, Faculty of Law and International Relations, Borys Grinchenko Kyiv University.

THE ROLE OF TURKEY IN INTERNATIONAL ORGANIZATIONS

*Крістіна Пігуль,
Київський університет імені Бориса Грінченка
kspyhul.fpmv19@kubg.edu.ua*

*Ігор Жалоба,
Київський університет імені Бориса Грінченка
i.zhaloba@kubg.edu.ua*

КИТАЙСЬКА ІНІЦІАТИВА «ОДИН ПОЯС – ОДИН ШЛЯХ» І КРАЇНИ ЛАТИНСЬКОЇ АМЕРИКИ (НА ПРИКЛАДІ АРГЕНТИНИ)

Глобальна політика КНР спрямовується на розширення впливу Китаю на міжнародній арені шляхом забезпечення основних національних інтересів держави. Ключовим інструментом досягнення цієї мети є успішна реалізація Ініціативи «Один пояс – один шлях» (далі – Ініціатива), яку було започатковано Сі Цзіньпінем у 2013 році. Впродовж останніх років Ініціатива активно поширюється на стратегічно важливі регіони, серед яких вагоме значення належить країнам Латинської Америки. У цьому контексті показовими є взаємини Китаю з Аргентинською Республікою, двостороння співпраця між якими набирає стрімких обертів попри відсутню офіційну приналежність Аргентини до Ініціативи.

Політика КНР щодо держав Латинської Америки визначається стратегією «Політика Китаю в регіоні Латинської Америки та Карибського басейну» (далі Стратегія), розробленою ще 2008 року та уточненою 2016 року. Цей документ став першим у визначенні пріоритетів розвитку зовнішньополітичної діяльності Китаю в регіоні Латинської Америки та Карибського басейну. У ньому, як і в інших подібних документах, Китайська Народна Республіка декларує здійснення співпраці на основі безпрограшної моделі «win-win» та згідно з п'ятьма принципами мирного співіснування, а також ставить безумовно вимогу визнання Тайваню невід'ємною частиною материкового Китаю [4].

Стратегія включає координацію відносин з державами Латинської Америки та Карибського басейну за наступними напрямками:

- політична співпраця;
- торговельно-економічні відносини;
- соціально-культурний аспект;
- питання, що стосуються миру, безпеки та права;
- відносини з організаціями регіону.

У цьому контексті показовими є взаємини Китаю з Аргентинською Республікою, дипломатичні відносини між якими були започатковані 1972 року [1]. Початок ХХІ ст. ознаменувався досить сприятливим перебігом відносин між державами, коли в Аргентині при владі перебував Нестор

Кіршнер, а в Китайській Народній Республіці – Ху Цзіньтао [9]. Однак справжній прорив у їх розвитку відбувся між 2007 по 2015 роками, під час президентства в Аргентині Крістіни Фернандес де Кіршнер. Це був період похолодання у відносинах зі США та, як наслідок, зближення з Китаєм. Динаміка цього аргентино-китайського зближення була зафіксована 2014 р. підписанням документів про стратегічне партнерство. Було узгоджено реалізацію близько двадцяти гідроенергетичних проектів та прийнято програму розширення товарного обміну. У наслідку, на сучасному етапі Китай став другим за величиною торговим партнером Аргентини після США [11].

Чому саме цей період став найпродуктивнішим у двосторонніх відносинах? По-перше, цьому сприяла внутрішньополітична ситуація в Аргентині, тодішнє керівництво якої шукало альтернативи США як головному партнерові Аргентини і як державі, яка активно перешкоджала отриманню фінансової допомоги від МВФ.

По-друге, варто звернути увагу на те, що активізація міжнародної діяльності Китаю розпочалася після фінансової кризи 2008 року, однак набула стрімких обертів після обрання Сі Цзіньпіна очільником держави, що сталося 2013 року. Саме з цього часу ним проголошується Ініціатива «Один пояс – один шлях», яка покликана відновити та розширити стародавні торговельні шляхи, налагодити торговельно-економічні відносини із якомога більшою кількістю держав, які готові до співпраці з Китаєм, та сприяти піднесенню держави на міжнародній арені. Так закріпилися сталі аргентино-китайські відносини [9].

Наприкінці 2015 року новим президентом Аргентини став Маурісіо Макрі. Він ставив акцент на динамічний розвиток відносин Аргентини зі Сполученими Штатами Америки та залучення інвестицій у внутрішню економіку держави. Певним чином, здавалося, проамериканське бачення Макрі кардинально змістить вісь зовнішньополітичної орієнтації держави. Однак, незважаючи на гучні заяви під час виборчої кампанії, Макрі не поспішав розривати зв'язки та контракти з Китаєм, а наступного року президент Аргентини здійснив офіційний візит до Китаю. Було досягнуто низки домовленостей про розширення співпраці між двома країнами. Найважливіші домовленості стосувалися будівництва двох найбільших гідроелектростанцій у Санта-Крус та модернізації залізничної мережі.

2017 року президент Аргентини узяв участь у першому Форумі «Один пояс, один шлях». У його ході було підписано кілька економічних угод, що включали китайські інвестиції в країну. Також глави держав домовились про розширення двостороннього взаємовигідного співробітництва в різних сферах та розвитку всебічного стратегічного партнерства між Китаєм та Аргентиною.

2018 року в ході проведення саміту G-20 в Буенос-Айресі глава Китаю Сі Цзіньпін знову зустрівся з президентом Аргентини Маурісіо Макрі. Очільник КНР наголосив на тому, що за нинішніх складних та мінливих міжнародних обставин обом країнам слід скласти план своїх відносин. Обидві сторони зголосилися підтримувати одна одну в питаннях, що стосуються їх основних інтересів і щодо їх незалежного вибору шляхів розвитку. Було також

запропоновано посилити комунікацію та співпрацю в рамках Ініціативи «Один пояс – один шлях» та об'єднати свої плани розвитку [3].

До речі, Аргентина прагне здійснювати активну діяльність у зазначеному китайському проекті, зокрема про це свідчать офіційні заяви обраного 2019 р. президента Аргентини Альберто Фернандеса. А суттєвим кроком вперед стало приєднання Аргентини до Азіатського банку інвестицій та інфраструктури (АІБ) як «нерегіонального члена» восени 2020 року [10]. На сьогодні єдиними країнами Латинської Америки, які завершили процес вступу до АІБ, є Уругвай та Еквадор. Інші 36 нерегіональних членів знаходяться в основному в Європі та Африці. АІБ є багатостороннім утворенням, створеним одночасно з Ініціативою «Один пояс – один шлях» з метою надання позик для покриття прямих капітальних вкладень компаніям у цьому секторі. АІБ вже затвердив фінансування більше сотні проектів, розподілених по 26 країнах. Основний намір полягає в тому, щоб проекти зосереджувалися на енергетиці та інфраструктурі. Решта проектів призначені для забезпечення фінансування, водопостачання, охорони здоров'я, телекомунікацій та розвитку міст [7].

Хоча фактично Аргентина не підписала базових документів з КНР по співпраці в рамках Ініціативи, зокрема Меморандум про взаєморозуміння, обидві держави підтвердили спільною заявою те, що всебічне стратегічне партнерство між Аргентиною та Китаєм має поширюватися на Ініціативу «Один пояс – один шлях». Тому Аргентина активно приймає участь у розбудові цієї програми в Латиноамериканському регіоні, зокрема на рівні діяльності в регіональних міжнародних організаціях та в якості стратегічно важливого партнера в торговельно-економічному плані [5].

Взагалі, перші прояви співпраці у цьому напрямку було започатковано з 2014 року, коли Аргентина разом з КНР неофіційно об'єднали аргентинський проект «План Аргентина 2020» із Ініціативою Китаю «Один пояс – один шлях». Таким чином, Аргентина, не будучи частиною цієї Ініціативи офіційно, все ж таки приймала участь в проекті, зокрема, співпраця розпочалася з участі в самітах, організованих Китаєм та присвячених питанням розвитку Ініціативи. Так ще у ході першого форуму, Сі Цзіньпін зазначив, що країни Латинської Америки безперечно мають бути частиною природнього розширення проекту Морського шовкового шляху XXI століття, коли держави регіону ще не доєдналися до програми офіційно. Це стало першим поштовхом до міждержавної співпраці [8].

Важливо звернути увагу на діяльність Китайської Народної Республіки в умовах пандемії, зокрема в рамках реалізації Ініціативи «Один пояс – один шлях». Щодо цього у західних ЗМІ дискутували, як поведе себе КНР у нових умовах [6]. Фактичною відповіддю на це стало те, що у рамках Ініціативи «Один пояс – один шлях» було введено у дію програму допомоги країнам, що найбільше постраждали від пандемії.

Навесні 2020 року міністр закордонних справ Аргентини Феліпе Сола заявив, що Аргентина вела обговорення з європейськими країнами після спалаху коронавірусу, проте саме Китай став першим, хто запропонував

допомогу державі. За словами міністра важливо лише те, чи здійснюється допомога чи ні, а інтерпретації щодо того, чи це дипломатія у сфері охорони здоров'я чи політично вмотивована діяльність, не мають значення, адже важливими є конкретні дії та збереження населення держави – елемент, важливість якого поділяють як в Аргентині, так і в Китаї. Тому південноамериканська держава звернулася до Китаю за допомогою у вигляді медичного устаткування, аби зуміти підготуватися до найгіршого сценарію поширення інфекції. Так між Аргентиною та Китаєм було створено логістичні напрямки та організовано план здійснення вищезазначеної допомоги [2].

У кінці вересня 2020 року президент КНР Сі Цзіньпін заявив, що Китай готовий співпрацювати з Аргентиною та іншими членами міжнародного співтовариства, аби здійснити підтримку Всесвітній організації охорони здоров'я у виконанні провідної ролі в боротьбі з COVID-19, здобути повну перемогу над пандемією якнайшвидше і сприяти створенню глобальної спільноти охорони здоров'я. Сі Цзіньпін заявив про це під час телефонної розмови з президентом Аргентини Альберто Фернандесом [12].

Очільник Китайської Народної Республіки також зазначив, що Китай готовий і надалі надавати допомогу для південноамериканської країни у такому обсязі, наскільки це дозволяє потенціал держави, а також поглиблювати двостороннє співробітництво у галузі медицини, зокрема у створенні дієвої вакцини. Китайська сторона наголосила на тому, що держава надає великого значення міждержавним відносинам з Аргентинською Республікою, підтримує аргентинську сторону в розвитку економіки та прагненнях покращити добробут людей, і має повну впевненість у поглибленні майбутньої співпраці між двома державами на довгострокову перспективу.

Список використаних джерел:

1. 45th Anniversary of diplomatic relations between Argentina and China. *Ministry of Foreign Affairs, International Trade and Worship of Argentina*. URL: <https://www.cancilleria.gob.ar/en/news/newsletter/45th-anniversary-diplomatic-relations-between-argentina-and-china>
2. Argentine FM: China is the first to offer help during the pandemic. *CGTN*. URL: <https://news.cgtn.com/news/2020-04-19/Argentine-FM-China-is-the-first-to-offer-help-during-the-pandemic-POMfeYGEF2/index.html>
3. China, Argentina eye new era of partnership. *Belt and Road Portal*. URL: <https://eng.yidaiyilu.gov.cn/qwyw/rdxw/73341.htm>
4. China's Policy Paper On Latin America And The Caribbean : White Paper of 05.11.2008: as of Nov 24, 2016. URL: https://www.fmprc.gov.cn/mfa_eng/zxxx_662805/t1418254.shtml
5. Cooperation agreements and MoUs under the Belt and Road Initiative. *Belt and Road Initiative*. URL: <https://www.beltroad-initiative.com/memorandum-of-understanding-belt-and-road-initiative/>
6. Corona bringt Chinas Seidenstraßen-Projekt in Bedrängnis. *DW*. URL: <https://www.dw.com/de/corona-bringt-chinas-seidenstra%C3%9Fen-projekt-in-bedr%C3%A4ngnis/a-53163928>
7. Gomez K. Argentina ingresa al Banco Asiático de Inversión en Infraestructuras. *La Ruta China*. URL: <http://larutachina.com/argentina-ingresa-al-banco-asiatico-de-inversion-en-infraestructuras/>

8. Pan D. China and LAC are becoming close friends through BRI. *CGTN*. URL: <https://news.cgtn.com/news/3d3d514f32457a4d34457a6333566d54/index.html>
9. Paz G. Argentina and Asia: China's Reemergence, Argentina's Recovery. *Reaching Across the Pacific: Latin America and Asia in the New Century*, Washington, DC, Jun 20, 2013 / Woodrow Wilson International Center for Scholars. Washington, DC, 2014. P. 153—186. URL: https://www.wilsoncenter.org/sites/default/files/media/documents/event/DRAFT%20PAPER%20FOR%20CONFERENCE_%20Paz.pdf
10. Restivo N. Argentina afianza su relación con China. *Pagina 12*. URL: <https://www.pagina12.com.ar/296635-argentina-afianza-su-relacion-con-china>
11. Vakarchuk K. China's strategic partnership with Latin America countries: Brazil, Argentina, and Venezuela. *Міжнародні та політичні дослідження*. 2019. No. 32. P. 27—35. URL: <https://doi.org/10.18524/2304-1439.2019.32.175562>
12. Wang Q. Xi says China ready to work with Argentina to build global community of health for all. *Shine News*. URL: <https://www.shine.cn/news/nation/2009307140/>

Pyhul Kristina, the Second-year Student of the Master's Program, Study Program «Regional Studies», Faculty of Law and International Relations, Borys Grinchenko Kyiv University.

Zhaloba Ihor, Doctor of Sciences in History, Professor, Head of the Chair of International Relations and International Law, Faculty of Law and International Relations, Borys Grinchenko Kyiv University.

CHINA'S BELT AND ROAD INITIATIVE AND LATIN AMERICAN COUNTRIES (THE EXAMPLE OF ARGENTINA)

Марія Піддобрівна
Київський університет імені Бориса Грінченка
mvpiddobrivna.fpmv18@kubg.edu.ua

Ганна Мельник
Київський університет імені Бориса Грінченка
h.melnyk@kubg.edu.ua

ЦИФРОВА ДИПЛОМАТІЯ РЕСПУБЛІКИ ПОЛЬЩА: ДОСЯГНЕННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Актуальність дослідження пов'язана з тим, що в останнє десятиліття відбувся стрімкий розвиток у сфері інформаційно-комунікаційних технологій, внаслідок чого, світ зазнає динамічних змін. Це не обійшло стороною і Республіку Польща, яка почала використовувати соціальні мережі та новітні технології задля здійснення зовнішньої політики. Оскільки інформація швидко розповсюджується засобами масової інформації, громадська думка стає все більш важливою.

Метою є дослідження розвитку цифрової дипломатії у Республіці Польща.

При дослідженні теми були використані наступні методи: системного підходу для дослідження цифрової дипломатії Польщі як системи, статистичного та теоретичного аналізу при обробці інформації, порівняння та синтез джерел.

Республіка Польща приділяє особливу увагу цифровій дипломатії, бо вбачає в ній один з найефективніших засобів формування позитивного іміджу держави у світі. На відміну від традиційної дипломатії, цифрова дипломатія здійснюється як офіційними, так і неофіційними представниками Польщі, у тому числі громадськими організаціями, ЗМІ, громадянами, туристами тощо.

Хоча в Польщі і немає чітко сформованої програми про цифрову дипломатію, але є документи в яких вона, або її модернізація, частково згадується, зокрема, були прийняті такі програми, як Польська національна стратегія з розвитку 2020 (Poland's national development strategy 2020) [3], програма «Цифрова Польща» 2014-2020 (Program Operacyjny Polska Cyfrowa) [4]. У них зазначається важливість розвитку цифрових державних послуг (електронного уряду), оцифрування ресурсів спадщини та відкриття державних ресурсів [3].

У розділі Стратегії під назвою «Бренд країни» зазначається, що Польща має потужний потенціал в даній сфері, а тому здатна реалізувати план удосконалення репутації держави. Головним напрямом зовнішньополітичної діяльності держави у сфері цифрової дипломатії стане створення умов для інформування зовнішньої та внутрішньої аудиторії про ключові історичні та

культурні події Польщі та представлення їх у сучасному форматі, що буде зрозумілим аудиторії по всьому світу.

Рейтинг Portland Communications під назвою «М'яка сила 30» («Soft power 30») класифікує країни з точки зору використання їхньої м'якої сили в усьому світі. Країни класифікуються на основі 6 категорій. Один з них – це цифрова інфраструктура країни та її можливості діяти у сфері цифрової дипломатії. У 2016 році рейтинг класифікував Польщу на 23-му місці за її м'якою силою в галузі цифрових технологій.

Піковим періодом був 2017 р., коли Польща опинилася на 16-й позиції в цьому відношенні, щоб опуститися до 19-ї позиції у 2018 р., та 20-ї у 2019 р. [5]. Однак, Польща входить до 20 країн світу, які найбільш ефективно використовують цифрову дипломатію для досягнення своїх політичних цілей та зміцнення потенціалу м'якої сили держави.

Інституційним забезпеченням діяльності системи цифрової дипломатії держави в рамках Міністерства закордонних справ займаються:

- Департамент стратегії зовнішньої політики, що формує альтернативні напрями діяльності Польщі на європейському та міжнародному рівнях, а також визначає довгострокові виклики та загрози для Польщі.

- Департамент публічної та культурної дипломатії, що має на меті посилення «польського голосу на міжнародних форумах».

- Прес-служба МЗС Польщі, що безпосередньо відповідає за створення та поширення контенту на офіційному веб-сайті відомства, а також сторінках польських дипломатичних представництв за кордоном.

- Бюро архівів та інформаційного менеджменту, що займається стандартами внутрішньої комунікації та контролює належне використання ІТ-середовища в рамках дипломатичної та консульської служби. У структурі МЗС створено також окремий департамент співпраці з польською діаспорою та поляками за кордоном, який формує, веде та координує співпрацю з польською діаспорою та польськими громадянами за кордоном.

- Управління інформаційних технологій і телекомунікацій, що забезпечує роботу телекомунікаційних та ІТ-мереж, а також доступ до баз даних міністерства. До сфери його відповідальності входить створення технічних умов для обробки, передачі та зберігання публічної та конфіденційної інформації у відомстві та польських дипломатичних представництвах за кордоном [1, с. 83].

Напрямами дії дипломатії Польщі можна виділити: діаспоральну політику; постійний моніторинг громадської думки; розвиток активного діалогу з послами та високопосадовцями; просування і формування іміджу держави та вплив на громадську думку.

Слід звернути увагу на те, що МЗС Польщі оновило свою онлайн-платформу та під'єднало її до системи gov.pl. 7 грудня 2015 року з'явилося Міністерство з цифрових питань (Ministerstwo Cyfryzacji) з офіційною метою – спрощення діалогу між урядом та державою за допомогою цифрових технологій.

В останні роки Польща досягла значних успіхів у багатьох сферах цифрового сектору. Багато в чому це пов'язано з динамічною діяльністю Міністерства з цифрових питань, яке проводить ефективні заходи, спрямовані на комп'ютеризацію, а отже – модернізацію державного управління. Польща ініціює багато міжнародних дискусій щодо важливих аспектів цифрової реальності. Таким чином відбувається формування позитивного іміджу Польщі як країни, що активно стимулює оцифрування.

Польська цифрова дипломатія зайняла 12-е місце в огляді цифрової дипломатії у 2017 р. На цей момент, це один з найважливіших рейтингів, що класифікує діяльність Міністерств закордонних справ в соціальних мережах. У порівнянні з 2016 р. Польща покращила свою позицію аж на 18 місць, піднявшись з 30-ї позиції [2].

За допомогою якісного розвитку інформаційно-комунікаційної сфери, який здійснює Міністерство з цифрових питань, стають можливими інноваційні проекти.

Одним з таких є проект МЗС Польщі, який був запущений у грудні 2014 року – оновлений веб-сайт www.polska.pl. Цей сайт був створений задля популяризації польської культури та як новинний портал з найактуальнішими подіями Республіки Польща. На сайті можна дізнатися про досягнення країни у сфері мистецтва, науки, економіки та політики. Веб-сайт доступний лише англійською мовою. Саме це робить його популярним серед іноземців зацікавлених у цій країні та розриває мовний бар'єр. Зараз ведеться розробка єдиного веб-сайту польських інститутів для іноземців, що надасть можливість підняти рівень країни в очах представників з різних країн світу.

Таким чином, Польща є однією з розвинених держав у сфері цифрової дипломатії. Система розвивається, укріплює імідж країни та бореться зі сформованими стереотипами. Образ Польщі та поляків у світі є порівняно сприятливий. Полонія та численні світові художники, вчені, спортсмени та політики (Збігнєв Бжезінський, Радослав Сікорський) допомагають у її формуванні. Для ефективного цифрового спілкування та покращенню іміджу Польщі потрібні ноу-хау та досвід, які слід постійно вдосконалювати, послуговуючись головними інструментами: соціальними мережами, веб-ресурсами, засобами масової інформації та мобільними додатками, які розробляються сумісно з Міністерством з цифрових питань.

Список використаних джерел:

1. Матчук Я. Ю. Функціональні характеристики цифрової дипломатії Республіки Польща. *Гілея: науковий вісник*. 2019. № 144. С. 81-87.
2. Digital Diplomacy Ranking 2017. URL: <http://digital.diplomacy.live/DDR17/> (дата звернення: 28.09. 2020)
3. National Development Strategy 2020. The Council of Ministers of Poland. 2012. URL: [https://www.trade.gov.tw/App_Ashx/File.ashx?FilePath=../Files/Doc/%E6%B3%A2%E8%98%AD2020%E5%9C%8B%E5%AE%B6%E7%99%BC%E5%B1%95%E7%B6%B1%E9%A0%98\(%E8%8B%B1%E6%96%87\).pdf](https://www.trade.gov.tw/App_Ashx/File.ashx?FilePath=../Files/Doc/%E6%B3%A2%E8%98%AD2020%E5%9C%8B%E5%AE%B6%E7%99%BC%E5%B1%95%E7%B6%B1%E9%A0%98(%E8%8B%B1%E6%96%87).pdf) (дата звернення: 10.09. 2020)

4. Program Operacyjny Polska Cyfrowa. 2014-2020. URL:
<https://www.polskacyfrowa.gov.pl/> (дата звернення: 29.09. 2020)
5. Soft power 30. URL:
https://softpower30.com/country/poland/?country_years=2017,2018,2019 (дата звернення: 08.09. 2020)

Piddobrivna Mariia, the Third-year Student, Study Program «Social Communications», Faculty of Law and International Relations, Borys Grinchenko Kyiv University.

Melnyk Hanna, Candidate of Sciences (PhD) in History, Docent, Associate Professor of the Chair of International Relations and International Law, Faculty of Law and International Relations, Borys Grinchenko Kyiv University.

DIGITAL DIPLOMACY OF THE REPUBLIC OF POLAND:
ACHIEVEMENTS AND PROSPECTS FOR DEVELOPMENT

Вероніка-Марія Сірко
Київський університет імені Бориса Грінченка
sirkoveronika88@gmail.com

Ганна Мельник
Київський університет імені Бориса Грінченка
h.melnyk@kubg.edu.ua

ВПЛИВ НОВИХ МЕДІА НА ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНИЙ ІМІДЖ ПОЛЬЩІ

Актуальність дослідження пов'язана з тим, що в сучасному світі поняття «імідж» займає вагоме місце в зовнішньополітичній діяльності країни. Відтак, імідж держави не що інше, як емоційно забарвлений образ країни, що визначає, яку репутацію має держава у свідомості своїх громадян та міжнародної спільноти. Сучасний світ диктує нові правила, де імідж країни більше не є питанням довільної думки – він став брендом, який має вимірну цінність. Він може вплинути на здатність країни досягти своїх зовнішньополітичних цілей, а також вплинути на ведення бізнесу.

Метою дослідження є вплив нових медіа на зовнішньополітичний імідж Республіки Польща і України.

Одним із завдань зовнішньої політики держави є залучення медіа у створенні позитивного економічного та політичного іміджу на міжнародній арені. Для ознайомлення іноземців з культурою, традиціями, моральними цінностями, способом життя активно використовують медіа. Саме нові медіа сьогодні є найдоступнішим ресурсом для кожної людини. Вони висвітлюють новини, події міжнародного життя, таким чином формуючи образ країни.

Нові медіа є дуже важливим інструментом у формуванні зовнішньополітичного іміджу держави, бо можуть поширювати інформацію не тільки у ЗМІ, але й в соціальних мережах, блогах та ботах. Саме тому польські міжнародні інститути зараз активно створюють власні акаунти в соцмережах, де рекламують Польщу, відповідно, формуючи образ конкурентноспроможної держави в міжнародному співтоваристві. Крім цього, Міністерство закордонних справ Республіки Польща активно слідкує за розвитком нових медіа та впроваджує їх в зовнішньополітичну діяльність, що дало результат популяризації Польщі на міжнародній арені.

Зовнішньополітична діяльність Республіки Польща також розширила діапазон інструментів та механізмів для проведення дипломатичної діяльності. Уряд вирішив приділити увагу саме медіа-дипломатії – діяльність міжнародних інститутів, яка спирається на нові технології в міжнародних комунікаціях. Велику частину становлять соціальні мережі та мікроблоги. Тому дипломатичні

представництва створюють власні акаунти в соцмережах, де рекламують Польщу, таким чином, формують позитивний імідж країни [1, с. 58].

Коли Польща почала активно впроваджувати ці механізми в роботі дипломатичних представництв, в процесі збільшився вплив на громадську думку за кордоном.

Популярність використання соціальних мереж у всьому світі дозволила проаналізувати діяльність польської дипломатії в цій галузі. Варто підкреслити, що Міністерство закордонних справ Республіки Польща всебічно розпочало роботу в соцмережах, зокрема були створені офіційні профілі Міністерства на YouTube, Flickr та Twitter [2]. Також польські дипломати та експерти міністерств закордонних справ почали активно вести власні блоги. Така діяльність закордонних представництв вказує на те, що Польща інноваційна та прогресивна країна, яка «йде в ногу з часом».

Загалом можна виділити три рівні, на яких здійснюється дипломатична комунікація за допомогою нових медіа: між дипломатами; серед дипломатів та ЗМІ; між дипломатами і користувачами соціальних мереж [1, с. 58].

Для формування зовнішньополітичного іміджу Польщі важливим є останній рівень дипломатичної комунікації – між дипломатами і користувачами соціальних мереж. Якщо вдало спланувати контент дописів та зібрати велику аудиторію читачів, то можна сформувати позитивний імідж Польщі в міжнародній спільноті.

Варто відзначити і найбільш активний профіль посольства Республіки Польща, а саме – полосоольство у Великобританії. Такі твітти інформують велике коло людей на різні поставлені запитання, наприклад, про культурні події у Польщі, про відвідування різних міжнародних форумів у Великій Британії та інші. Також велика кількість інформації надсилається з інших польських профілів, насамперед від Міністерства закордонних справ та прем'єр-міністра [5].

Слід звернути увагу на те, що багато польських дипломатів активно користуються Twitter. Одною із найпопулярніших сторінок польської дипломатії є профіль колишнього Міністра закордонних справ Польщі Радослава Сікорського [6]. Його профіль має більше одного мільйона підписників. Варто відзначити, що у Польщі приділяється значна увага соцмережі Twitter, як важливому інструменту реалізації зовнішньополітичного іміджу країни.

Не можна не згадати соціальну мережу Facebook, яка посідає перше місце найбільш популярної серед польського населення. Цією мережею користується багато політиків, політичних інститутів Республіки Польща. Проте для міжнародної спільноти був створений спеціальний профіль, який є візитною сторінкою порталу «Poland.gov.pl» [4]. Цей профіль є офіційним веб-сайтом, що рекламує Польщу за кордоном.

YouTube – медіа платформа, яка дозволяє завантажувати і переглядати різноманітні відео, вести прямі трансляції, створювати власні влоги.

Посольства Польщі також мають власні облікові записи, на яких представлені відео-матеріали з польських ЗМІ щодо міжнародних питань [3].

Останнім видом соціальних мереж, які використовують для просування польського іміджу за кордон, є блоги. Переважно таким видом соціальних мереж користуються тільки польські послы. Там вони розмішують інформацію з приводу різних міжнародних питань, які безпосередньо стосуються Польщі. Як правило, в блозі послы діляться тільки власними думками, а не позицією МЗС. Такі блоги допомагають Республіці Польща пояснювати складні ситуації в країні, прийняття будь-яких політичних рішень, згладжувати негативні новини та інше.

Таким чином, польська влада активно використовує нові медіа у своїй зовнішньополітичній діяльності. Зокрема, за допомогою соціальних мереж таких як: Twitter, Facebook, YouTube відбувається популяризація держави на світовій арені. Слід пам'ятати про значну роль медіа в процесі гармонізації добросусідських відносин та зміцненні авторитету держави в колі провідних суб'єктів світового співтовариства і формуванні привабливого її образу.

Список використаних джерел:

1. Тихоненко І. В., Рудюк А. М. Використання соціальних мереж дипломатичною службою Республіки Польща. *Вісник національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут»*. Політологія. Соціологія. Право. 2018. № 4. С. 57-61.
2. Terry A. Digital diplomacy in the European Union. Birmingham, 2015. 217 p.
3. Polska dyplomacja cyfrowa. MSZ Polski: oficjalna strona: вебсайт. URL: https://www.msz.gov.pl/pl/p/msz_pl/aktualnosci/polska_dyplomacja_cyfr. (дата звернення 18.09.2020)
4. Polska. Facebook page: вебсайт. URL: <https://www.facebook.com/polska>. (дата звернення 15.09.2020)
5. Shydlo B. Twitter page. URL: <https://twitter.com/BeataShydlo>. (дата звернення 15.09.2020)
6. Sikorski R. Facebook page. URL: <https://www.facebook.com/radeksikorski/>. (дата звернення 10.09.2020)

Sirko Veronika-Mariia, the First-year Student of the Master's Program, Study Program «Media Communications», Institute of Journalism, Borys Grinchenko Kyiv University; the graduate of the Bachelor's Program «Social Communications», Borys Grinchenko Kyiv University.

Melnyk Hanna, Candidate of Sciences (PhD) in History, Docent, Associate Professor of the Chair of International Relations and International Law, Faculty of Law and International Relations, Borys Grinchenko Kyiv University.

THE INFLUENCE OF NEW MEDIA ON POLAND'S FOREIGN POLITICAL IMAGE

СЕКЦІЯ 3.

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ МІЖНАРОДНОГО ПРАВА ТА МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН

Марія Лозицька

Київський університет імені Бориса Грінченка
mmlozytska.fpmv18@kubg.edu.ua

Ліліана Тимченко

Київський університет імені Бориса Грінченка
l.tymchenko@kubg.edu.ua

ПРАВО БУТИ ЗАБУТИМ В ІНТЕРНЕТІ В НОВІЙ ПОЛІТИЧНІЙ РЕАЛЬНОСТІ

У цифрову епоху ХХІ ст. сфера захисту і обробки персональних даних стає найбільш глобалізованою, це призводить до зміни політики приватності на території Європейського Союзу. 25 травня 2018 р. вступив в силу Загальний регламент щодо захисту даних (Регламент ЄС 2016/679 від 27 квітня 2016 року або GDPR – General Data Protection Regulation) [1]. Він модернізував правила обробки персональних даних та закріпив нове право на забуття в ст. 17. Варто зазначити, що серед науковців відсутня одностайність щодо визначення змісту цього інституту та його місця в системі захисту прав людини. Суттєвою проблемою є відсутність нормативно-правового закріплення права бути забутим в законодавстві більшості європейських держав та України. Яким є зміст права на забуття? Чи можна сказати, що таке право є дієвою моделлю захисту персональних даних в новій політичній реальності? Відповідь на ці запитання обумовлює актуальність нашого дослідження та визначає його мету.

Комплексний підхід ЄС щодо захисту персональних даних зосереджений на розширенні прав осіб шляхом збільшення контролю над персональною інформацією [2]. Одним з елементів даного підходу можна вважати право, відоме сьогодні як, «право бути забутим». Таким чином, Європейське співтовариство намагається зміцнити індивідуальне самовизначення щодо обробки персональних даних. У цих рамках, право бути забутим є правом на захист даних, оскільки воно встановлює конкретну процедуру – можливість запитувати видалення інформації.

Широка суспільна дискусія навколо змісту «права бути забутим» була викликана прийняттям Європейським судом рішення по справі Google Spain v AEPD and Mario Costeja González [3]. Через 4 роки, 25 травня 2018 р., в усіх державах-членах Європейського Союзу набрав чинності Регламент (ЄС)

2016/679 (GDPR – General Data Protection Regulation/Загальні правила захисту даних) [1], важливим елементом якого стало «право на забуття».

Право бути забутим фокусується на питанні про надання користувачам Інтернету можливості видаляти персональні дані зі списку результатів, наданих пошуковими системами або розміщених на сайтах, в соціальних мережах і блогах. У держав-членів ЄС було два роки для забезпечення його повної реалізації в своїх країнах. Всупереч того, що Регламент був розроблений і прийнятий Європейським Союзом, він накладає зобов'язання на організації, які прямо чи опосередковано мають доступ до персональних даних осіб, що знаходяться на території ЄС [1, ст. 3].

Міжнародні стандарти в галузі прав людини захищають право на свободу та особисту недоторканність, зокрема і право на повагу до приватного життя. Право бути забутим стало одним із нових прав, яке доповнює та посилює попередні два. Хоча право на забуття безпосередньо стосується захисту персональних даних, необхідно розуміти, що персональні дані, в першу чергу, містять інформацію (факти) з приватного життя. Даний інститут включає повагу до приватного життя, особисту недоторканність та свободу. Ці фактори забезпечують правову незалежність індивідів. Право бути забутим зосереджене на бажанні індивідів «контролювати та захищати» свої особисті дані, звільнитися від їх маніпулятивного використання та зменшити ризики застосування «чорного піару». В новій політичній реальності право на забуття є додатковою гарантією збереження позитивного іміджу публічних осіб.

Оскільки норми, що стосуються захисту приватного життя, відрізняються в країнах і регіонах, термін «захист даних» може вводити в оману. Варто зазначити, що захист застосовується не до самих даних, а безпосередньо, до основних прав суб'єкта даних на недоторканність приватного життя. У Європі концепція права бути забутим може розглядатися, як право особистості, що охоплює кілька елементів, таких як гідність, честь і право на приватне життя [4]. У контексті права особистості використовуються різні термінології – головним чином право на те, щоб не порушувалася (моральна і правова) недоторканність особистості, а також на збереження і розмежування сфери приватного життя. В практиці всі права достойні поваги і в свою чергу існує низка рішень ЄСПЛ, які чітко розмежовують приватність (вона закінчується там, де починається суспільна діяльність) [5].

Право на доступ до Інтернету є важливим засобом для реалізації прав та свобод людини, а також засобом для її участі в демократичних процесах. Цей фактор вплинув на збільшення кількості спорів та судових справ, пов'язаних із застосуванням Інтернету. Важливими прецедентами щодо права бути забутим, є рішення Великої палати Суду ЄС у справі GC, AF, BH, ED v Commission nationale de l'informatique et des libertés (CNIL) [6] та Справа Google LLC, successor in law to Google Inc., v Commission nationale de l'informatique et des libertés (CNIL) від 24 вересня 2019 р. [7]. В першому випадку пошуковим системам було надано повноваження приймати рішення щодо видалення посилань, тобто застосування права на забуття. Окрім цього, суд постановив,

що пошукові системи зобов'язані коригувати списки результатів пошуку. В другому – суд затвердив територіальну дію GDPR та права бути забутим зокрема.

Право на забуття дає людям дієву можливість переоцінити використання їх персональних даних у мінливих ситуаціях та видалити небажану, але законну інформацію. Слід зауважити, що при цьому дана тематика має ряд недоліків, включаючи одночасно надмірну і недостатню сферу охоплення та певним чином, розпливчастість положень, яка потребує додаткового трактування судом. Видалення посилань є лише частиною права на забуття, адже навряд чи можливо повністю звільнити мережу від небажаної персональної інформації. Тобто нинішня пропозиція, права на забуття, вимагає доопрацювання.

В сучасному інформаційному суспільстві, за допомогою права на забуття люди можуть відновити певний контроль над своїми даними. Адекватне здійснення даного права сприятиме зміні балансу сил на користь кожної окремої людини. Сьогодні захист персональних даних здійснюють саме контролерами пошукових систем. Відбулось перекладання тягаря створення режимів дотримання та нагляду за дотриманням важливих прав людини з уряду на приватний сектор. Саме тому важливим рішенням є запровадження права на забуття на національному рівні.

Право на забуття як механізм видалення небажаної інформації є важливим для забезпечення захисту персональних даних. Але в існуючому варіанті дане право надає гарантії лише суб'єктам даних, які перебувають на території Європейського Союзу. Тобто «право на забуття» нині є дієвою моделлю захисту персональних даних лише в контексті ЄС. Українському законотворцю варто замислитися про можливість імплементації «права бути забутим» у національне законодавство.

Список використаних джерел:

1. Регламент Європейського Парламенту і Ради (ЄС) 2016/679 про захист фізичних осіб у зв'язку з опрацюванням персональних даних і про вільний рух таких даних, та про скасування Директиви 95/46/ЄС (Загальний регламент про захист даних) від 27.04.2016 р. // Офіційний вісник Європейського Союзу. – 2016. – L 119/1 [Електронний ресурс]. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_008-16

2. Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the Economic and Social Committee and the Committee of the Regions, Brussels, 8.12.2010 COM(2010) 715 final, p. 7 [Електронний ресурс]. URL: <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:0343:FIN:EN:PDF>

3. Google Spain SL, Google Inc. v Agencia Española de Protección de Datos (AEPD), Mario Costeja González : Judgment of the Court of Justice of the European Union in Case C-131/12, 13/05/2014. [Електронний ресурс]. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/GA/TXT/?uri=CELEX%3A62012CJ0131>

4. Rolf, H. Weber The Right to Be Forgotten: More Than a Pandora's Box? / Weber H. Rolf // JIPITEC 120. — para. 1. — 2011 [Електронний ресурс]. URL: <https://www.jipitec.eu/issues/jipitec-2-2-2011/3084/jipitec%20%20-%20a%20-%20weber.pdf>

5. Friedl v. Austria: Judgment (Struck out of the List) 15225/89, 31/01/1995. [Електронний ресурс]. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-57917>

6. GC, AF, BH, ED v Commission nationale de l'informatique et des libertés (CNIL): Judgment of the Court of Justice of the European Union in Case C-136/17, 24/09/2019. [Електронний ресурс]. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:62017CJ0136>

7. Google LLC, successor in law to Google Inc., v Commission nationale de l'informatique et des libertés (CNIL): Judgment of the Court of Justice of the European Union in Case C-507/17, 24/09/2019. [Електронний ресурс]. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:62017CJ0507>

Lozytska Maria, the Third-year Student, Study Program «International Law», Faculty of Law and International Relations, Borys Grinchenko Kyiv University.

Tymchenko Liliana, Doctor in Law, Candidate of Sciences (PhD) in Law (International Law), Associate Professor of the Chair of International Relations and International Law, Faculty of Law and International Relations, Borys Grinchenko Kyiv University.

THE RIGHT TO BE FORGOTTEN ON THE INTERNET IN A NEW
POLITICAL REALITY

Еліна Магеррамова
Київський університет імені Бориса Грінченка
eemaherramova.fpmv20@kubg.edu.ua

Ірина Братко
Київський університет імені Бориса Грінченка
i.bratko@kubg.edu.ua

СПРАВА МАРКІВА У ДВОСТОРОННІХ ВІДНОСИНАХ УКРАЇНИ ТА ІТАЛІЙСЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ

Італійська Республіка – вагомий партнер України. Не зважаючи на активізацію в останні роки політичних, економічних, культурних зв'язків між Україною та Італійською Республікою та підтримку України на шляху до європейської та євроатлантичної інтеграції питання агресії Росії по відношенню до України та розуміння подій на Донбасі залишається поза увагою італійського суспільства. Справа Віталія Марківа стала показником нерозуміння італійського суспільства та правоохоронних органів Італії реальної ситуації, що склалась у 2014-2019 роках у протистоянні між Україною та Росією на Донбасі та заслуговує проведення ретельного аналізу у контексті міжнародних відносин між країнами.

Марків Віталій – український військовослужбовець, який має подвійне громадянство України та Італії. Італійським судом у 2019 році Віталій Марків був визнаний винним у загибелі італійського фоторепортера Андреа Роккеллі на Донбасі в травні 2014 року.

Віталій Марків поїхав до Італії 2017 року щоб відвідати матір, а вже 30 червня 2017 року в аеропорту Болоньї італійська поліція заарештувала В. Марківа за підозрою у причетності до вбивства італійського фотокореспондента Андреа Роккеллі та російського журналіста Андрія Миронова, які загинули внаслідок мінометного обстрілу у травні 2014 року поблизу Слов'янська [2; 7]. В. Марківа було арештовано та ув'язнено до в'язниці м. Павія. У листопаді 2017 року суд відмовився змінити В. Марківу запобіжний захід і відпустити його під домашній арешт. Розслідування справи італійською прокуратурою було завершено у травні 2018 року, перше засідання суду розпочалося 6 липня в м. Ассізі. Як відзначав його адвокат, звинувачення було абсурдними. Адвокат зауважував ЗМІ наступне: «Допит тривав близько 6 годин. Було не просто, але ми змогли надати багато корисної інформації. Марків Віталій заявив про свою невинуватість та несправедливість затримання, адже він ніяк не причетний до загибелі фотографа. Віталій сказав, що нікого не вбивав. По-друге, він заявив, що ситуація була геть іншою, ніж її змальовує сторона звинувачення. Прокурори твердять, що В. Марків був командиром батальйону і міг віддавати накази. Але мій клієнт наголосив, що був звичайним

солдатом. Віталій також заявив, що не був авантюристом, якому закортіло піти на війну. Він, як громадянин України, захотів підтримати свою країну у війні, спершу пішов на фронт волонтером, а в березні 2014-го офіційно вступив до лав Національної гвардії та отримував за це зарплату. Віталій був простим солдатом, який не міг віддавати накази будь-кому і не мав доступу до мінометів. У його розпорядженні був лише автомат, з якого він аж ніяк не міг поцілити в журналістів. Віталій засвідчив, що в той день він перебував на пагорбі Карачун, але в позиції, з якої не було видно місця інциденту. За його словами, стріляти туди навіть з автомата він не міг би, адже перебував з іншого боку пагорба та мав обмежений радіус огляду. Марків також сказав, що мінометні обстріли здійснювали обидві сторони конфлікту. Він припустив, що цілком можливо, що в журналістів поцілила міна, випущена проросійськими терористами, які контролювали територію. З огляду на все це, Віталій Марків наполягає на своїй повній невинуватості» [6]. Проте вже 12 липня відбулося слухання за даною справою, де Суд в у місті Павія визнав українського нацгвардійця Марківа Віталія винним в смерті на Донбасі в травні 2014 року італійського фоторепортера Роккеллі Андреа. Прокуратура просила засудити українця до 17 років в'язниці, проте суд визначив термін покарання - 24 років в'язниці [5]. Станом на початок квітня 2020 року ситуація ускладнилася спалахом коронавірусної інфекції, оскільки через пандемію судочинство в Італії було призупинено. Апеляційний суд округу Ломбардія, де мав розпочатися розгляд апеляції на вирок суду, не працював [1].

Українська сторона займала активну позицію у цій справі і намагалась надавати інформацію щодо перебігу подій 2014 року. Зокрема, за даними Нацгвардії України Марків Віталій не може бути причетним до цих подій, оскільки фоторепортер Роккеллі Андреа загинув в результаті мінометного обстрілу, а в 2014 році у добровольчих батальйонах взагалі не було на озброєнні мінометів [6].

До справи В. Марківа долучилась український омбудсмен Людмила Денісова. Л. Денісова стверджує, що справа В. Марківа ґрунтується на показах єдиного свідка, яким є французький журналіст, і при цьому жодних експертиз слідством проведено не було. Саме на цьому омбудсмен Л. Денісова наголошувала в офіційному зверненні української сторони до президента Італійської Республіки [5].

3 листопада 2020 року в Мілані відбулось чергове засідання Апеляційного суду. На слухання прилетів міністр внутрішніх справ України А. Аваков. У результаті апеляційного розгляду справи в Апеляційному суді Мілана нацгвардієць В. Марків був визнаний невинним. «Апеляційний суд взяв до уваги всі ті аргументи, які ми представили, в тому числі аргументи, які сформувало українське слідство і офіційними каналами відправило до Апеляційного суду», – коментував міністр внутрішніх справ Арсен Аваков результати спільних зусиль державних органів України та адвокатів [8].

Отже, незважаючи та негативний перебіг подій та політичний контекст справи В. Марківа, який загострив україно-італійські відносини, Україна

продемонструвала готовність захищати своїх солдат та їх гідність на будь-якій території. Ця справа також виявила, що італійське суспільство та правосуддя не має повного та об'єктивного уявлення про агресію Росії по відношенню до України, а також їх необізнаність щодо перебігу подій на Донбасі. Аналіз матеріалів ЗМІ Італії та інших країн виявило, що справа мала дуже багато помилок та невідповідностей, а пандемія коронавірусу затягнула розгляд справи. Незважаючи на ці негативні фактори Апеляційний суд Італійської Республіки визнав нацгвардійця Віталія Марківа невинуватим, він отримав свободу та повернувся на Батьківщину.

Список використаних джерел:

1. Апелляционный процесс по делу Маркива заблокирован из-за коронавируса, нацгвардейцу запретили свидания Больше читайте тут: <https://gordonua.com/news/worldnews/apellyacionnyu-process-po-delu-markiva-zablokirovan-iz-za-koronavirusa-nacgvardeycu-zapretili-sv> [Електронний ресурс] // Гордон. – 2020. – URL: <https://gordonua.com/news/worldnews/apellyacionnyu-process-po-delu-markiva-zablokirovan-iz-za-koronavirusa-nacgvardeycu-zapretili-svidaniya-1490331.html>.
2. В Італії українця арештували за вбивство фотографа на Донбасі 2014 року [Електронний ресурс] // Українська правда. – 2017. – URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2017/07/1/7148427/>.
3. Дело НАЦГВАРДЕЙЦА МАРКИВА: СУД ИТАЛИИ ОБЪЯСНИЛ ПРИГОВОР УКРАИНЦУ [Електронний ресурс] // 5 канал. – 2019. – URL: <https://www.5.ua/ru/obshchestvo/delo-natshvardeitsa-markyva-sud-italyy-obiasnyl-pryhovor-ukrayntsu-200896.html>.
4. Засуджений в Італії нацгвардієць Марків поскаржився Денісовій на «антиукраїнську атмосферу» під час засідання [Електронний ресурс] // ZIK. – 2020. – URL: https://zik.ua/news/2020/01/17/zasudzhenyi_v_italii_natshvardiiets_markiv_poskarzhivsya_denisov_ii_na_antyukrainsku_atmosferu_pid_chas_zasidannia_955386.
5. Суд в Италии приговорил украинского нацгвардейца Маркива к 24 годам лишения свободы [Електронний ресурс] // Гордон. – 2019. – URL: <https://gordonua.com/news/war/sud-v-italii-prigovoril-ukrainskogo-nacgvardeyca-markiva-k-24-godam-lisheniya-svobody-1110613.html>.
6. Токарюк О. Звинувачення проти Марківа не тримаються купи — адвокат українського військового [Електронний ресурс] / Ольга Токарюк // Hromadske. – 2017. – URL: <https://hromadske.ua/posts/ya-perekonanyi-shcho-vitalii-markiv-vyide-na-svobodu-advokat>.
7. У МВС підтвердили загибель італійського фотографа під Слов'янськом [Електронний ресурс] // Українська правда. – 2014. – URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2014/05/25/7026474/>.
8. Черненко Т. Врятувати нацгвардійця Марківа! 3 роки боротьби за свободу українського солдата, незаконно засудженого в Італії [Електронний ресурс] / Тая Черненко. – 2020. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.unn.com.ua/uk/publication/1901173-vryatuvati-natshvardeytsa-markiva-3-roki-borotbi-za-svobodu-ukrayinskogo-soldata-nezakonno-zasudzhenogo-v-italiyi?fbclid=IwAR2TTEfeNrt6sUWJTgFP8z86wghFTXgGcfTish9xTbbBZLWBiI7QbDt8U6s>.

Magerramova Elina, the First-year Student of the Master's Program, Study Program «Regional Studies», Faculty of Law and International Relations, Borys Grinchenko Kyiv University.

Bratko Iryna, Candidate of Sciences (PhD) in Law (International Law),
Docent, Associate Professor of the Chair of International Relations and International
Law, Faculty of Law and International Relations, Borys Grinchenko Kyiv University.

THE CASE OF MARKIV IN BILATERAL RELATIONS BETWEEN
UKRAINE AND THE ITALIAN REPUBLIC

Олександра Соколовська
Київський університет імені Бориса Грінченка
oosokolovska.fpmv18@kubg.edu.ua

Ігор Грицяк
Київський університет імені Бориса Грінченка
i.hrytsiak@kubg.edu.ua

ЄВРОПЕЙСЬКІ МЕХАНІЗМИ БОРОТЬБИ ІЗ ТОРГІВЛЕЮ ЛЮДЬМИ ТА УКРАЇНА

Торгівля людьми – це форма сучасного рабства та порушення прав людини, яка не втрачає актуальності у ХХІ ст. для жодної країни світу. Ця проблема може торкнутися кожного, незалежно від віку, статі, освіти чи соціального статусу. В цьому контексті основною метою дослідження стало вивчення Європейських механізмів боротьби із торгівлею людьми як правової платформи для вдосконалення національного законодавства України.

Перше узгоджене визначення торгівлі людьми було зроблено в п. а ст. 3 Протоколу ООН про попередження і припинення торгівлі людьми 2000 р., відповідно до положень якого «торгівля людьми» означає «здійснювані з метою експлуатації вербування, перевезення, передачу, приховування або одержання людей шляхом загрози силою або її застосування або інших форм примусу, викрадення, шахрайства, обману, зловживання владою або уразливістю положення, або шляхом підкупу, у вигляді платежів або вигод, для одержання згоди особи, яка контролює іншу особу» [5].

Визначення цього протоколу розділене на три елементи: дію, засоби і цілі, які і є складовими цього злочину. Дії – вербування, перевезення, передача, приховування або прийом людей. Засоби – за допомогою сили, примусу, викрадення, шахрайства, обману, зловживання владою або вразливістю. Цілі – з метою експлуатації. Згідно з визначенням, мають бути присутні всі ці три елементи для того, щоб кваліфікуватися, як порушення статті. Видами торгівлі людьми є: а) продаж людей з метою сексуальної експлуатації; б) примусова праця; в) інститути і звичаї, подібні рабству чи підневільному стану; г) вилучення органів людини.

До зовнішніх причин торгівлі людьми можна віднести: недієву систему протидії торгівлі людьми у світі; попит на торгівлю людьми; наявність можливостей для торгівців людьми; пропозиція, наявність потенційних жертв. Внутрішні передумови торгівлі людьми знаходяться в площині економіки, соціального-правового життя суспільства, психологічні проблеми особистості. За даними досліджень Міжнародної асоціації з питань міграції та торгівлі людьми, у нашій державі найбільш вразливими є переселенці, або ті які

мешкають в 20-кілометровій зоні на лінії розмежування по обидва боки, люди, які проживають на непідконтрольних уряду територіях [6].

Європейські механізми боротьби з торгівлею людьми мають наднаціональний та національний характер. Для моніторингу на наднаціональному рівні Конвенцією Ради Європи про запобігання торгівлі людьми було створено відповідний орган, який є незалежним та здійснює оцінку виконання положень цієї конвенції. Механізм складається з двох елементів: Групи експертів із заходів стосовно протидії торгівлі людьми (ГРЕТА) і Комітету сторін. ГРЕТА відповідає за здійснення моніторингу виконання Конвенції країнами, які ратифікували її. Відповідно до п. 2 ст. 36 ГРЕТА складається з якнайменше 10, а найбільше 15 експертів з країн-учасниць. Члени обираються з урахуванням гендерного і географічного балансу та досвіду. Експерти є незалежними і неупередженими. Вони походять з різних галузей, що є суміжними з боротьбою проти торгівлі людьми, і обираються з числа людей з високими моральними якостями. Строк перебування людей на посту становить чотири роки з можливістю переобрання на повторний термін, але один раз.

Процедура зазначена в ст. 38, в якій говориться, що діяльність поділяється на раунди, тривалість яких визначає сама ГРЕТА, а також визначає положення відповідно яких буде проводитися процедура оцінювання, і обирає засоби здійснення. Перш за все, органам державної влади надсилається анкета, і на основі відповідей ГРЕТА аналізує становище в країні, а у разі необхідності робить запит для додаткової інформації. З метою деталізації відповідей на запитання, ГРЕТА може здійснювати візити в країну, оцінка якої відбувається. Такі візити дозволяють перевірити ефективність заходів вжитих з метою виконання положень Конвенції. Важливим джерелом інформації для ГРЕТА є громадянське суспільство, саме тому і здійснюються зустрічі з представниками неурядових організацій.

Звіти ГРЕТА містять аналіз ситуації в кожній державі щодо заходів вжитих для боротьби з торгівлею людьми, а також рекомендації для покращення належного виконання положень Конвенції. Остаточний звіт надсилається відповідним органам влади, яким пропонується надати остаточні зауваження. Після цього звіт ГРЕТА разом з коментарями з боку влади оприлюднюється.

Друга складова механізму моніторингу, Комітет сторін, відповідно до ст. 37 складається з представників держав-учасниць, які ратифікували Конвенцію. На основі звітів і висновків ГРЕТА, Комітет сторін може прийняти рекомендації адресовані окремим країнам стосовно заходів, яких слід вжити для виконання висновків ГРЕТА. Скликання відбувається на вимогу Генерального секретаря Ради Європи, а перше засідання відбувається впродовж року. Комітет збирається кожного разу, коли одна третина Сторін, Президент ГРЕТА або Генеральний секретар роблять запит про це.

Відповідно до преамбули Протоколу про торгівлю людьми, державам необхідно вживати заходи для попередження торгівлі на національному рівні.

Тому кожна держава-учасниця зобов'язана підготувати плани стратегій щодо боротьби з торгівлею людьми, керуючись 10-ма керівними принципами розробки планів, про які йдеться в «механізмах напрямку жертв торгівлі людьми в відповідні організації на національному рівні» [1]. Серед заходів, які можуть сприяти боротьбі з торгівлею людьми, можна зазначити: комплексну національну стратегію з протидії торгівлі людьми, яка приймається виходячи з перспектив та можливостей держави.

З метою підвищення рівня ефективності протидії торгівлі людьми, 20 вересня 2011 р. Верховна Рада України ухвалила Закон «Про протидію торгівлі людьми» [2]. Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 7 жовтня 2015 р. було схвалено Концепцію Державної соціальної програми протидії торгівлі людьми на період до 2020 р., яка має на меті запобігання торгівлі людьми, підвищення ефективності виявлення осіб, які вчиняють такі злочини або сприяють їх вчиненню, а також захист прав осіб, постраждалих від торгівлі людьми, особливо дітей, та надання їм допомоги, здійснити заходи щодо мінімізації рівня торгівлі людьми.

Проблемними моментами стратегії боротьби з торгівлею людьми в Україні є: недостатньо суворе покарання за торгівлю людьми; складний механізм отримання безоплатної допомоги постраждалим від торгівлі людьми; низький рівень підготовки працівників, які залучаються до роботи з потерпілими; недосконалий процес реєстрації і розслідування цих злочинів; необ'єктивна або недостатня оцінка ситуації на окупованих територіях; низький рівень правової грамотності населення, зокрема серед молоді.

Серед можливих аспектів вирішення проблеми можна зазначити такі: створення регіональних структурних підрозділів, як будуть вирішувати питання пов'язанні з торгівлею людьми в комплексі (від самого початку і до кінця); створення робочих груп із спеціальними навичками (адже зараз у працівників поліції все ще є проблеми з виявленням, розслідуванням, та попередженням злочинів у цій сфері. Тому ефективним є створення таких груп, які будуть проходити обов'язкове навчання (курси, тренінги) для покращення знань та навичок їх практичного застосування на різних етапах провадження справи. Зокрема це стосується навчання: слідчих, прокурорів та представників потерпілих. В роботу цих органів необхідно включати психологічну допомогу жертвам торгівлі людьми та проведення навчальних тренінгів для населення.

Список використаних джерел:

1. Справочное руководство ОБСЕ по обучению полиции: Торговля людьми Вена, июль 2013 г. 209. URL: <https://www.osce.org/ru/secretariat/109936?download=true#Text>
2. Закон України «Про протидію торгівлі людьми». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3739-17#Text>
3. Конвенція Ради Європи про заходи щодо протидії торгівлі людьми. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_858#Text
4. Навчальний посібник у сфері протидії торгівлі людьми для суддів і прокурорів. AGIS 2004 р. 217. URL: <https://www.osce.org/uk/ukraine/75880?download=true#Text>
5. Протокол про попередження і припинення торгівлі людьми, особливо жінками і дітьми, і покарання за неї, що доповнює Конвенцію Організації Об'єднаних Націй проти

транснаціональної організованої злочинності. URL:
https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_791#Text

6. Святун О. В. Європейські механізми боротьби із торгівлею людьми : автореферат дис. канд. юрид. наук: «Міжнародне право» 2005. 18 с.

Sokolovs'ka Oleksandra, the Third-year Student, Study Program «International Law», Faculty of Law and International Relations, Borys Grinchenko Kyiv University.

Hrytsak Ihor, Candidate of Sciences (PhD) in Law (State Law and Governance; Administrative Law; Financial Law), Doctor of Sciences in Public Administration, Professor, Professor of the Chair of International Relations and International Law, Dean of the Faculty of Law and International Relations, Borys Grinchenko Kyiv University.

EUROPEAN MECHANISMS TO COMBAT TRAFFICKING AND UKRAINE

НАШІ АВТОРИ

Молоді науковці

Гаценко Анастасія – студентка 4 курсу, освітня програма «Суспільні комунікації», Факультет права та міжнародних відносин, Київський університет імені Бориса Грінченка.

Главак Анна – студентка 4 курсу, освітня програма «Суспільні комунікації», Факультет права та міжнародних відносин, Київський університет імені Бориса Грінченка.

Добридень Альона – студентка 1 курсу магістратури, освітня програма «Регіональні студії», Факультет права та міжнародних відносин, Київський університет імені Бориса Грінченка.

Дорош Юлія – студентка 4 курсу, освітня програма «Регіональні студії», Факультет права та міжнародних відносин, Факультет права та міжнародних відносин, Київський університет імені Бориса Грінченка.

Кирилюк Андрій – студент 1 курсу, освітня програма «Суспільні комунікації», Факультет права та міжнародних відносин, Київський університет імені Бориса Грінченка.

Ковальська Тетяна – студентка 3 курсу, освітня програма «Регіональні студії», Факультет права та міжнародних відносин, Київський університет імені Бориса Грінченка.

Ковальчук Анна – студентка 4 курсу, освітня програма «Регіональні студії», Факультет права та міжнародних відносин, Київський університет імені Бориса Грінченка.

Корженівська Вікторія – студентка 3 курсу, освітня програма «Регіональні студії», Факультет права та міжнародних відносин, Київський університет імені Бориса Грінченка.

Лозицька Марія Миколаївна – студентка 3 курсу, освітня програма «Міжнародне право», Факультет права та міжнародних відносин, Київський університет імені Бориса Грінченка.

Магеррамова Еліна – студентка 1 курсу магістратури, освітня програма «Регіональні студії», Факультет права та міжнародних відносин, Київський університет імені Бориса Грінченка.

Мачуська Анастасія – студентка 2 курсу магістратури, освітня програма «Суспільні комунікації», Факультет права та міжнародних відносин, Київський університет імені Бориса Грінченка.

Мороховець Анастасія – студентка 3 курсу, освітня програма «Суспільні комунікації», Факультет права та міжнародних відносин, Київський університету імені Бориса Грінченка.

Ніколаєнко Маргарита – студентка 1 курсу магістратури, освітня програма «Регіональні студії», Факультет права та міжнародних відносин, Київський університет імені Бориса Грінченка.

Нуждова Вікторія – студентка 2 курсу магістратури, освітня програма «Суспільні комунікації», Факультет права та міжнародних відносин, Київський університет Бориса Грінченка.

Пигуль Крістіна – студентка 2 курсу магістратури, освітня програма «Регіональні студії», Факультет права та міжнародних відносин, Київський університет імені Бориса Грінченка.

Підобрівна Марія – студентка 3 курсу, освітня програма «Суспільні комунікації», Факультет права та міжнародних відносин, Київський університет імені Бориса Грінченка.

Сірко Вероніка-Марія – студентка 1 курсу магістратури, освітня програма «Медіакомунікації», Інститут журналістики, Київський університет імені Бориса Грінченка; випускниця бакалаврської програми «Суспільні комунікації» Київського університету імені Бориса Грінченка.

Соколовська Олександра – студентка 3 курсу, освітня програма «Міжнародне право», Факультет права та міжнародних відносин, Київський університет імені Бориса Грінченка.

Хомутська Вікторія – студентка 1 курсу магістратури, спеціальність «Економіка», Факультет «Управління персоналом та економіка праці», Національна академія державного управління при Президентові України; випускниця бакалаврської програми «Суспільні комунікації» Київського університету імені Бориса Грінченка.

Чабанюк Тетяна – студентка 1 курсу магістратури, освітня програма «Суспільні комунікації», Факультет права та міжнародних відносин, Київський університет імені Бориса Грінченка.

Черевичний Богдан – студент 4 курсу, освітня програма «Суспільні комунікації», Факультет права та міжнародних відносин, Київський університет імені Бориса Грінченка.

Викладачі

Бессонова Марина – кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри міжнародних відносин та міжнародного права, Факультет права та міжнародних відносин, Київський університет імені Бориса Грінченка.

Брайчевська Олена – кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри міжнародних відносин та міжнародного права, Київський університет імені Бориса Грінченка.

Братко Ірина – кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри міжнародних відносин та міжнародного права, Київський університет імені Бориса Грінченка.

Вдовиченко Вікторія – кандидат історичних наук, доцент кафедри міжнародних відносин та міжнародного права, Київський університет імені Бориса Грінченка.

Ворошилова Інна – кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник, доцент кафедри міжнародних відносин та міжнародного права, Київський університет імені Бориса Грінченка.

Грицяк Ігор – кандидат юридичних наук, доктор наук з державного управління, професор, професор кафедри міжнародних відносин та міжнародного права, декан Факультету права та міжнародних відносин, Київський університет імені Бориса Грінченка.

Жалоба Ігор – доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри міжнародних відносин та міжнародного права, Київський університет імені Бориса Грінченка.

Ілюк Тетяна – кандидат історичних наук, доцент кафедри міжнародних відносин та міжнародного права, Київський університет імені Бориса Грінченка.

Лісовська Мирослава – кандидат політичних наук, старший викладач кафедри міжнародних відносин та міжнародного права, Київський університет імені Бориса Грінченка.

Мельник Ганна – кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри міжнародних відносин та міжнародного права, Факультет права та міжнародних відносин, Київський університет імені Бориса Грінченка.

Пістракевич Олена – кандидат наук з державного управління, старший викладач кафедри міжнародних відносин та міжнародного права, Факультет права та міжнародних відносин, Київський університет імені Бориса Грінченка.

Слюсаренко Ірина – кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри міжнародних відносин та міжнародного права, Факультет права та міжнародних відносин, Київський університет імені Бориса Грінченка.

Тимченко Ліліана – кандидат юридичних наук, доктор права, доцент кафедри міжнародних відносин та міжнародного права, Факультет права та міжнародних відносин, Київський університет імені Бориса Грінченка.

OUR AUTHORS

Young Scientists

Chabaniuk Tetiana – the First-year Student of the Master’s Program, Study Program «Social Communications», Faculty of Law and International Relations, Borys Grinchenko Kyiv University.

Cherevychnyi Bohdan – the Fourth-year Student, Study Program «Social Communications», Faculty of Law and International Relations, Borys Grinchenko Kyiv University.

Dobryden Aliona – the First-year Student of the Master’s Program, Study Program «Regional Studies», Faculty of Law and International Relations, Borys Grinchenko Kyiv University.

Dorosh Yulia – the Fourth-year Student, Study Program «Regional Studies», Faculty of Law and International Relations, Borys Grinchenko Kyiv University.

Hatsenko Anastasiia – the Fourth-year Student, Study Program «Social Communications», Faculty of Law and International Relations, Borys Grinchenko Kyiv University.

Hlavak Anna – the Fourth-year Student, Study Program «Social Communications», Faculty of Law and International Relations, Borys Grinchenko Kyiv University.

Khomutska Viktoriia – the First-year Student of the Master’s Program, Faculty of Personnel Management and Labor Economics, Specialty «Economics», National Academy for Public Administration under the President of Ukraine; graduate of the Bachelor’s Program «Social Communications», Borys Grinchenko Kyiv University.

Korzhenivska Viktoria – the Third-year Student, Study Program «Regional Studies», Faculty of Law and International Relations, Borys Grinchenko Kyiv University.

Kovalchuk Anna – the Fourth-year Student, Study Program «Regional Studies», Faculty of Law and International Relations, Borys Grinchenko Kyiv University.

Kovalska Tetiana, the Third-year Student, Study Program «Regional Studies», Faculty of Law and International Relations, Borys Grinchenko Kyiv University.

Kyryliuk Andriy, the First-year Student, Study Program «Social Communications», Faculty of Law and International Relations, Borys Grinchenko Kyiv University.

Lozytska Maria, the Third-year Student, Study Program «International Law», Faculty of Law and International Relations, Borys Grinchenko Kyiv University.

Machuska Anastasia – the Second-year Student of the Master's Program, Study Program «Social Communications», Faculty of Law and International Relations, Borys Grinchenko Kyiv University.

Magerramova Elina – the First-year Student of the Master's Program, Study Program «Regional Studies», Faculty of Law and International Relations, Borys Grinchenko Kyiv University.

Morokhovets Anastasia – the Third-year Student, Study Program «Social Communications», Faculty of Law and International Relations, Borys Grinchenko Kyiv University.

Nikolaenko Margaryta – the First-year Student of the Master's Program, Study Program «Regional Studies», Faculty of Law and International Relations, Borys Grinchenko Kyiv University.

Nuzhdova Viktoriia – the Second-year Student of the Master's Program, Study Program «Social Communications», Faculty of Law and International Relations, Borys Grinchenko Kyiv University.

Piddobrivna Mariia – the Third-year Student, Study Program «Social Communications», Faculty of Law and International Relations, Borys Grinchenko Kyiv University.

Pyhul Kristina – the Second-year Student of the Master's Program, Study Program «Regional Studies», Faculty of Law and International Relations, Borys Grinchenko Kyiv University.

Sirko Veronika-Mariia – the First-year Student of the Master's Program, Study Program «Media Communications», Institute of Journalism, Borys Grinchenko Kyiv University; the graduate of the Bachelor's Program «Social Communications», Borys Grinchenko Kyiv University.

Sokolovs'ka Oleksandra – the Third-year Student, Study Program «International Law», Faculty of Law and International Relations, Borys Grinchenko Kyiv University.

Lecturers

Bessonova Maryna – Candidate of Sciences (PhD) in History, Docent, Associate Professor of the Chair of International Relations and International Law, Faculty of Law and International Relations, Borys Grinchenko Kyiv University.

Braichevska Olena – Candidate of Sciences (PhD) in History, Docent, Associate Professor of the Chair of International Relations and International Law, Faculty of Law and International Relations, Borys Grinchenko Kyiv University.

Bratko Iryna – Candidate of Sciences (PhD) in Law (International Law), Docent, Associate Professor of the Chair of International Relations and International Law, Faculty of Law and International Relations, Borys Grinchenko Kyiv University.

Hrytsak Ihor – Candidate of Sciences (PhD) in Law (State Law and Governance; Administrative Law; Financial Law), Doctor of Sciences in Public Administration, Professor, Professor of the Chair of International Relations and International Law, Dean of the Faculty of Law and International Relations, Borys Grinchenko Kyiv University.

Iliuk Tetiana – Candidate of Sciences (PhD) in History, Associate Professor of the Chair of International Relations and International Law, Faculty of Law and International Relations, Borys Grinchenko Kyiv University.

Lisovska Myroslava – Candidate of Sciences (PhD) in Political Science, Senior Lecturer of the Chair of International Relations and International Law, Faculty of Law and International Relations, Borys Grinchenko Kyiv University.

Melnyk Hanna – Candidate of Sciences (PhD) in History, Docent, Associate Professor of the Chair of International Relations and International Law, Faculty of Law and International Relations, Borys Grinchenko Kyiv University.

Pistrakevych Olena – Candidate of Sciences (PhD) in Public Administration, Senior Lecturer of the Chair of International Relations and International Law, Faculty of Law and International Relations, Borys Grinchenko Kyiv University.

Sliusarenko Iryna – Candidate of Sciences (PhD) in History, Docent, Associate Professor of the Chair of International Relations and International Law, Faculty of Law and International Relations, Borys Grinchenko Kyiv University.

Tymchenko Liliana – Doctor in Law, Candidate of Sciences (PhD) in Law (International Law), Associate Professor of the Chair of International Relations and International Law, Faculty of Law and International Relations, Borys Grinchenko Kyiv University.

Vdovychenko Victoria – Candidate of Sciences (PhD) in History, Associate Professor of the Chair of International Relations and International Law, Faculty of Law and International Relations, Borys Grinchenko Kyiv University.

Voroshylova Inna – Candidate of Sciences (PhD) in Law (International Law), Senior Research Fellow, Associate Professor of the Chair of International Relations and International Law, Faculty of Law and International Relations, Borys Grinchenko Kyiv University.

Zhaloba Ihor – Doctor of Sciences in History, Professor, Head of the Chair of International Relations and International Law, Faculty of Law and International Relations, Borys Grinchenko Kyiv University.

Наукове видання

МІЖНАРОДНІ СТУДІЇ ВИКЛАДАЧІВ ТА СТУДЕНТІВ

Електронне видання

Упорядники: *Ворошилова І. В., Люк Т. В.*